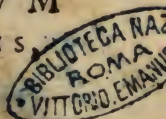


628-1
ENCHIRIDION

TITVLORVM

ALIQVOT IVRIS

VIDELICET,



**De uerborum & rerum significa-
tione. ex Pandeētis,**

**De Regulis Iuris. tum ex Pandeētis,
tum ex Decretalibus, & Sexto.**

De gradibus Affinitatis. ex Pandeētis.

A D H A E C.

**R V B R I C A E omnes Cæsarei
& Pontificij Iuris.**

**V E N E T I I S,
A P V D D O M I N I C V M
L I L I V M.**

M. D. L.



Ad Thom. Fris. Fran. Jun. à Long.

EMERSON

THE NEW YORK

LIBRARY

OF THE

CITY OF NEW YORK

LIBRARY

OF THE

CITY OF NEW YORK

LIBRARY

OF THE

CITY OF NEW YORK

LIBRARY

OF THE

CITY OF NEW YORK

LIBRARY

OF THE

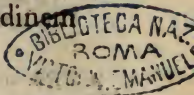
CITY OF NEW YORK

DE VERBORVM

SIGNIFICATIONE.

TITVLVS XVI. LIBRI I.

Pandectarum, per ordinem
Alphabeti.



Vlpianus Libro VIII. ad edictum.
Lex CXCIX.



ABSENTEM accipere debemus eum, qui non est in eo loco, in quo petitur. Non enim trans mare. absentem desideramus: sed si fortè extra continentia urbis sit, abest. cæterum usque ad continentia non abesse videtur, si non latitet. Abesse non videtur, qui ab hostibus captus est, sed qui à latronibus detinetur.

Paulus Libro XXIIII.

Lex XXXIIII.

ACTIONIS verbo etiam persequutio continetur.

Ulpianus Libro VII.

Lex CXXXIX.

AEDIFICIA Roma fieri etiam ea uidetur, quae in continentibus Roma aedificijs sunt. Perfecisse aedificium is uidetur, qui ita consummauit, ut iam in usu esse possit.

Idem Libro ad edictum.

Lex XXVII.

AGER est locus, qui sine uilla est. Stipendium à stipe appellatum est, quod per stipes, id est, modica era colligatur. Idem hoc etiam tributum appellari Pomponius ait. Et sanè appellatur à contributione tributum: uel ex eo, quod militibus tribuatur.

Paulus Libro XII.

Lex XXVIII.

ALIENATIONIS uerbum etiam usucapionem continet. Vix est enim, ut non uideatur alienare, qui patitur usucapi. Eam quoque alienare dicimus, qui non utendo amisit seruitutem. Qui occasione adquirendi non utitur, non intelligitur alienare: ueluti qui hereditatem omittit, aut optionem intra certum tempus datam non amplectitur. Oratio quae neque coniunctionem, neque disjunctionem habet, ex mente pronuntiantis, uel disiuncta uel coniuncta accipitur.

Rerum significat.

3

Ulpianus Libro LXXVII. ad edictum,

Lex LXXVII.

ALIENATVM non propriè dicitur, quod adhuc in dominio uenditoris manet: uenditum tamen rectè dicitur. Donationis uerbo simpliciter loquendo omnem donationem comprehendisse uidetur, siue mortis causa, siue non mortis causa fuerit.

Idem Libro LXXIX. ad edictum.

Lex LXXIX.

ALIVD est capere, aliud accipere. Capere, cum effectu accipitur: accipere etiam si quis non sic accepit, ut habeat. Ideoque non uidetur quis capere, quod est restituturus. sic & peruenisse propriè illud dicitur, quod est remansurum. Hæc uerba, his rebus rectè præstari. hoc significant, ne quod periculum, uel damnum ex ea re stipulator sentiret.

Idem Libro III. ad legem Iul. Papiam.

Lex CXXXI.

ALIVD est fraus, aliud pœna. Fraus enim sine pœna esse potest: pœna sine fraude esse non potest. Pœna est & noxiæ uindicta: fraus & ipsa & noxia dicitur, & quasi pœnæ quedam præparatio. Inter mulctam autem & pœnam, multum interest: quum pœna generale nomen sit, & omnium delictorum coercitio: mulcta specialis pec-

De uerborum & 7

capituli, cuius animaduersio hodie pecuniaria est. Poena autem non tantum pecuniaria, verum & capitis & existimationis irrogari solet. Et multa quidem ex arbitrio eius venit, qui multam dicit: poena non irrogatur, nisi quae quaque lege, vel quo alio iure specialiter huic delicto imposita est: quinimmo multa ibi dicitur, ubi specialiter poena non est imposita. Item multa is dicere potest, cui adiudicatio data est. Magistratus enim solos, & praesides provinciarum posse multam dicere, mandatis permisum est: poenam autem unusquisque irrogare potest, cui huius criminis, siue delicti executio competit.

Idem Libro XL.

Lex CLXXIII.

**noxā-* ALIUD est promittere furem non esse, aliud
ue. furto **noxiaq;* solutum. Qui enim dicit furem non
esse, de hominis proposito loquitur: qui furto **nox-*
**noxā-* xiaque solutum, nemini esse furti obligatum pro-
que. mittit.

Paulus Libro II. ad legem Iuliam.

Lex CXXXII.

**nec* ANNICVLVS amittitur, qui extremo anni
die moritur: & consuetudo loquendi id ita esse decla-
rat. Ante diem decimum Calendarum. &, Post diem
**utroq;* decimum Calendarum. **utroque* sermone undeci-
ma dies significatur. Falsum est eam peperisse, qui
mortuae filius extractus est.

Rerum signific.

4

Idem Libro II.

Lex CXXXIII.

ANNICVLVS nō statim vt natus est, sed trecentesimo sexagesimo quinto die dicitur incipiente plane, non exacto die: quia annum ciuiler, non ad momenta temporum, sed ad dies numeramus.

Caius Lib. XXXIII. ad edictū prouin.

Lex LI.

APPELLATIONE parentis, non tantū pater, sed etiam auus & proauus, & deinceps omnes superiores continentur: sed & mater, & auia, & proauia.

Paulus Libro LXXIII.

Lex LXXII.

APPELLATIONE rei etiam pars continetur.

Pomponius Libro VI. epistolarum.

Lex CCXLVI.

APVD Laeonem libris * πιδανον ita scriptum est: Exhibet, quia praestat eius, de quo agitur, praesentiam. Nam etiam qui sistit, praestat eius, de quo agitur, praesentiam. Nec tamen exhibet, qui mutum aut furiosum, aut infantem exhibet: non enim potest videri eius praestare praesentiam, cum nemo ex eo genere praesens satis apte appellari potest. Restituit, non tantum qui solum corpus, sed etiam qui omnem rem conditionemque reddita causa praestat, & tota restitutio iuris interpretatio est.

*Id est verissimum.

In bonis autem nostris computari sciendum est, non solum quæ domini nostri sunt, sed & si bona fide à nobis possideantur, uel superficiaria sint. Aequè bonis adnumerabitur, etiam si quid est in actionibus, petitionibus, persecutionibus. Nam hæc omnia in bonis esse uidentur.

Africanus Libro IIII. quæst.

Lex CCVIII.

BONORVM appellatio, sicut hereditatis, uniuersitatem quandam ac ius successionis, & nō singulas res demonstrat.

Pomponius Libro VI. ad Senatusconf.

Lex LXXXIX.

BOVES magis armentorum, quàm iumentorum nomine appellantur. Hoc sermone, dum inpta erit: prima nuptiæ significantur. Inter reddere, & edere rationes, multum interest: nec is, qui edere iussus est, reliquum reddere debet. Nam & argentiarius edere rationem uidetur, etiam si quod reliquum sit apud eum, non soluat.

Ulpianus Libro XXV. ad edictum.

Lex CLXVII.

CARBONVM appellatione materiam non Ad le l- contineri, Offilius ait. Sed an lignorum? & for= pacti- tassus quis dicet, nec lignorum non enim lignorum gratia hæc testator habuit. Sed titiones, & alia.

De uerborum &

ligna cocta, ne fumum faciant, utrum ligno, an car-
boni, an suo generi adnumerabimus? Et magis est,
ut proprium genus habeant. Sulfurata quoque de
ligno, a quæ eandem habebunt definitionem, Ad fa-
ces quoque parata, non erunt lignorum appellatio-
ne comprehensa: nisi hæc fuerit voluntas. Idem etiam
de nucleis oliuarum, sed & de balanis est: vel si qui
alii nuclei sint. De pinu autem integri strobili, li-
gni appellatione continebuntur.

Idem Libro I. de adulter.

Lex CCXIII.

CEDERE diem significat incipere deberi pe-
cuniam. Venire diem, significat eum diem venisse,
quo pecunia peti possit. Vbi ergo pure quis stipula-
tus fuit: & cessit, & venit dies. ubi in diem: cessit
dies, sed nondum venit. Vbi sub conditione: neq; ces-
sit, neque uenit dies pendente adhuc conditione.
Aes alienum est, quod nos alijs debemus. Aes suum
est, quod alijs nobis debent. Iata culpa, est nimia
negligentia: id est, non intelligere quod omnes in-
telligunt.

Iabolenus Libro VI. ex Cassio,

Lex CXI.

CENSERE est constituere, & præcipere.
unde etiam dicere solemus, censeo ut hoc facias:
& Senatum aliquid censuisse. Inde Censoris

Rerum significat.

6

nomen videtur esse tractum.

Paulus Libro VI.

Lex CXL.

CEPISSE quis intelligitur, quamvis alijs
adquisiuit.

Caius Libro LXXII.

Lex XLIIII.

CAETERA quoque, quibus tuendi, et
diue corporis nostri gratia utimur, ea appellatione
significantur.

Constituitur infra post. l. verbo victus.

Ulpianus Lib. II ad Senatufconf.

Lex CLX.

CAETERORVM, & reliquorum appella
tione etiã omnes continetur: ut Marcellus ait: circa
eũ, cui optio serui legata est, ceteri Sempronio. Nã
tentat, si non optet, omnes ad Sempronium per
tinere.

Idem Libro LX.

Lex LVI.

COGNOSCERE instrumenta, est relege
re, & recognoscere. Dispũgere, est conferre accepta,
et data. Liberorũ appellatione continentur, non tã
tũ, qui sunt in potestate, sed oēs qui sui iuris sunt:
siue virilis siue foemini sexus sunt, exue foeminis
descendentes.

De uerborum &

Idem Libro XXXVIII.

Lex CLXXXIII.

COLLEGARVM appellatione ij continen-
tur, qui sunt eiusdem potestatis. Qui extra continen-
tia urbis est, abest. ceterum usque ad continen-
tia non abesse uidebitur.

Idem.

Lex CLXXXVI.

COMMENDARE nihil aliud est, quam
deponere.

Idem Libro XII.

Lex LIIII.

Conne-
ctel. cre
ditor au
tem. &
l. credito
res, & l.
credito-
rum.

CONDITIONALES creditores dicun-
tur ij, quibus nondum competit actio, est autē con-
l. credito petitura: uel qui spem habent, ut competat.

Paulus Libro XVII.

Lex XXIX.

CONIVNCTIONEM enim nonnum-
quam pro disiunctione accipi, Labeo ait: ut in illa
aliena= stipulatione, mihi herediq; meo: te heredemq; tuū.

tionis
Florentinus Libro X. Institut.

uerbum. Lex CCIX.

CORAM Titio aliquid facere iussus, non ui-
detur presente eo fecisse, nisi is intelligat. Itaque
si furiosus, aut infans sit, aut dormiat: non uide-
tur coram eo fecisse. Scire autem, non etiam uelle is
debet. nam & invito reo recte fit, quod iussum est.

Rerum signific. 7

Paulus Libro XVI. breuis edict.

Lex LV.

CREDITOR autem is est, qui exceptione perpetua summoueri non potest. Qui autem temporalem exceptionem timet, similis est conditionalis creditori.

Vlpianus Libro VI. ad edict.

Lex X.

CREDITORES accipiendos esse constat eos, quibus debetur ex quacunque actione, uel persequutione, uel iure civili sine ulla exceptionis perpetuae remotione uel honorario, uel ordinario, uel extraordinario, siue pure, siue in diem, siue sub conditione. Quod si natura debeatur, non sunt loco creditorum. Sed & si non sit mutua pecunia, sed contractus, creditores accipiuntur.

Caius Libro I. ad edict. prouinc.

Lex XI.

CREDITORVM appellatione non tantum accipiuntur, qui pecuniam crediderint: sed omnes, quibus ex aliqua causa debetur.

Celsus Libro XXVIII. Digestorum.

Lex XCVIII.

CVM bis sexto calendis est, nihil refert, utrum priore, an posteriore die, quis natus sit, & sic deinceps sexto calendis, eius natalis dies est.

De uerborum &

Nam id biduum pro uno die habetur: sed posterior dies intercalatur, non prior. Ideo quo anno intercalatum non est, sexto calendas natus, cum bis sexto calendas est, priorem diem natalem habet. Cato putat mensem intercalarem addititium esse: omnesque eius dies pro momento temporis obseruat: extremoque diei mensis Februarii tribuit. Quintus Mucius, Mensis, ait, intercalaris constat ex diebus **XXIX**.

Alphenus Varus Libro II. Digestorum.

Lex **CCII**.

CVM in testamento scriptum esset, ut heredes in funere, aut in monumento duntaxat aureos centum consumerent: non licet minus consumere, si amplius uellent, licet: neque ob eam rem contra testamentum facere uidentur.

Paulus Libro X. ad Plautium.

Lex **LXXXI**.

CVM prætor dicit, ut opus factum restituatur: etiam damnum datum actor consequi debet. Nam uerbo restitutionis omnis utilitas actoris continetur.

Idem libro VII. Imperialium sententiarum in cognitio. prolatarum.

Lex **CCXL**.

CVM querebatur an uerbum, soluto matrimonio dotem reddi: non tantum diuortium, sed etiam mortem contineret: hoc est, an de hoc quoque casu

contrabentes seruiant. & multi putabant non de hoc sensisse: & quibusdam alijs contra uidebatur: secundum hoc Titus Imperator pronuntiauit, id actum eo pacto, ut nullo casu remaneret dos apud maritum.

Celsus Libro XXXII. Digestorum.

Lex XCVII.

CVM stipulamur quanta pecunia ex hereditate Lucij Tuij ad te peruenit: res ipsas quæ perueniunt, non pretia earum spectare uidemur.

Modestinus Libro IIII. Pandectarum.

Lex CVIII.

DEBITOR intelligitur is, à quo inuito exigipecunia potest.

Paulus Libro II. ad edict. ædil.

Lex I. XXVI.

DEDISSE intelligendus est, etiam is, qui permutauit, uel compensauit.

Terentius Clemens Libro V. ad l. Iul. Pap.

Lex CLI.

DEIATA hereditas intelligitur, quam quis possit adeundo consequi.

Modestinus Libro VII. Regula.

Lex CII.

DEROGATUR legi, aut abrogatur. derogatur legi, cum pars detrahitur: abrogatur legi, cum prorsus tollitur.

De uerborum &
Ulpianus Libro VI.

Lex XL.

DETESTATIO est denunciatio facta cū
testatione. Serui appellatio etiam ad ancillam re-
fertur. Familiae appellatione liberi quoque continen-
tur. Vnicus seruus, familiae appellatione non con-
tinetur. nec duo quidem familiam faciunt.

Modestinus Libro I. de præscript.

Lex CVI.

DIMISSORIAE literæ sunt, quæ uulgò
dicuntur apostoli. Dimissoriae autem dictæ sunt,
quòd per eas causa ad eum, qui appellatus est, di-
mittitur.

Caius Libro V. Legis duodecim tabularū.

Lex CCXXXVIII.

DVOBVS negatiuis uerbis quasi permittit
lex magis, quàm prohibeat. Idq; etiam Seruius ani-
maduertit.

Ulpianus Libro I. ad Senatusconsultum

Lex CLIX.

ETIAM aureos nummos æs dicimus.

Idem Libro VII.

Lex CXLI.

ETIAM ea mulier, cū moreretur, creditur
†ntero filium habere, quæ exciso † uentre adere possit.
Necnon etiam alio casu mulier potest habere fia-
lium, quem mortis tempore non habuit: ut puta
eum.

Rerum significat.

9

eum qui ab hostibus captus remeavit.

Caius Lib. III. ad edictum.

Lex XVI.

E V M, qui uectigal populi Romani conductum habet, publicanum appellamus. nam publici appellatio in compluribus causis ad populum Romanum respicit. Ciuitates enim loco priuatorum habentur.

Paulus Lib. II. Manualium.

Lex CCXXVII.

E X illa parte elicti, Eum quem ei heredem esse oportet, heredis heredibus bonorum possessio non defertur. Item in substitutione his uerbis, Quisquis heres mihi erit. proximus heres tantum significatur. imò non tantum proximus heres, sed etiam scriptus.

Ulpianus Lib. XXIIII.

Lex V CLXXXIX.

F A C E R E non oportere, & hanc significationem habet, ut abstinere quis ab eo facto, quod contra conuentionem fieret: & curare ne fiat. * alias deest negatio.

Pomponius Lib. XXIII.

Lex CLXXV.

F A C I E N D I uerbo, reddendi causa etiam continetur.

De uerborum &

Caius Lib. XVI. ad edict. prouinc.

Lex CXCVI.

Annette l. promissio. FAMILIAE appellatione, & ipse princeps familiae continetur. Fœminarum liberos in familia earum non esse, palam est: quia qui nascuntur, patris, non matris familiam sequuntur.

Caius Libro III.

Lex CCXXXV.

FERRI propriè dicimus, quæ quis suo corpore baiulat: portari ea, quæ quis iumento secum ducit: agi ea, quæ animantia sunt, Fabros tignarios dicimus non eos duntaxat, qui tigna dolant, sed omnes, qui ædificant.

Paulus Libro III. ad Vitellium.

Lex LXXXVIII.

FILII appellatione omnes liberos, intelligimus.

Julianus.

Lex LXXXVI.

FRVGEM pro relictu appellari, non solum pro frumentis, aut leguminibus, uerumetiam pro eo quod ex uino, uel ex syluis caduis, creta fodinis, lapidinis capitur. Iulianus scribit, fruges omnes esse quibus homo uescatur, falsum esse. non enim carnes, aut aues, feræque, aut pomæ fruges dici. Frumentum autem id esse, quod arista in se teneat, re-
Et Gallum definisse. Lupinum uero, & fabas, fruges

Rerum significat.

10

ges potius dici : quia non arista , sed siliqua continetur : quæ Seruius apud Alfenum in frumento contineri putat .

Triphonius Lib. I. disputat.

Lex CCXXV.

FUGITIVVS est, non is, qui solam fugiendi à domino consilium suscepit, licet id se facturum iactauerit : sed qui in ipsum factum fugæ, vitium mentis deduxerit. Nam & furem, & adulterum, & aleatorem, quāquam alia significatione, ex animi propositione cuiusque sola dicere quis possit, etiam eum, qui nunquam alienam rem invito domino subtraxerit: qui nunquam alienam matrem familiæ corruperit : si modo eius mentis sit, ut occasione data id commissurus sit: tamē oportere hæc eadem crimina assumpto actu intelligi. & ideo fugitivum quoque, & errorem, non secundum propositionem solam, sed cum aliquo facto intelligi constat.

Florentinus Libro VII. Institut.

Lex CCXI.

FVNDI appellatione omne ædificium, & omnis ager continetur. Sed in usu urbana ædificia, ædes : rusticæ, villæ dicuntur. Locus vero sine ædificio, in urbe, area : in rure autem, ager appellatur : idemq; ager cum ædificio, fundus dicitur.

B ii

De uerborum &

Vlpianus Lib. V. ad legem Iuliam.

Lex CXXXVI.

GENERI appellatione & neptis, & pronepotis, tam ex filio, quàm ex filia editarum, ceterarumq; maritos contineri, manifestum est.

Idem Lib. XXIII. ad edict.

Lex CLXXXVIII.

HABERE duobus modis dicitur: altero iure domini; altero, obtinere sine interpellatione id, quod quis emerit. Cautum intelligitur, siue personis, siue rebus cautum sit.

Paulus Lib. XXXVIII. ad edict.

Lex CXCII

HAEC adiectio, plurisue, non infinitam pecuniam continet, sed modicam duntaxat: ut taxatio hæc, Solidorum decem plurisue: ad minutulā summam referatur.

Caius Lib. I. de verbo. obliga.

Lex CCXXXI.

HAEC enuntiatio, quæ fuit pluris aureorum triginta: simul & quantitatis, & æstimationis significatiua est.

Iulianus Lib. II. Digesto.

Lex CC.

*noxis. HAEC stipulatio *noxys solutum præstat.
*noxas rei non existimatur ad eas *noxias pertinere,

Rerum signific.

11

que publicam exequutionem, & coercionem capitalem habent.

Vlpianus Libro LXXIII. ad edict.

Lex LXIX.

H A E C verba, cui rei dolus malus absuerit: generaliter comprehendunt omnem dolum, quicumque in hanc rem admissus est, de qua stipulatio est interposita.

Proculus Libro V. Epistol.

Lex CXXIIII.

H A E C verba, ille aut ille: non solum disiunctiua, sed etiam subdisiunctiua orationis sunt. Disiunctiuum est, veluti cum dicimus, aut dies aut nox est quorum posito altero, necesse est tolli alterum: item sublato altero, poni alterum. Ita simili figuratiue verbum, aut, potest esse subdisiunctiuum. Subdisiunctiuorum autem genera sunt duo: vnum, cum ex propositis finibus ita non potest vtrunque esse, vt possit neutrum esse: veluti cum dicimus, aut sedet, aut ambulat. Nam vt nemo potest vtrunque simul facere, ita aliquis potest neutrum veluti is, qui accumbit. Alterius generis est, cum ex propositis finibus ita non potest neutrum esse, vt possit esse vtrunque: veluti cum dicimus, omne animal aut facit aut patitur. Nullum enim animal est, quod nec faciat,

De uerborum &

nec patiatur: at potest simul & pati & facere.

Paulus Libro XX.X.

Lex LXXIII.

HAEC uerba in stipulatione posita, eā rē rectē restitui: fructus continent. rectē enim uerbum, pro uiri boni arbitrio est.

Idem Libro I. ad edictum.

Lex CXCI.

HAEC uerba, quanti eam rem apparet esse: non ad id, quod interest, sed ad rei aestimationem referuntur.

Vlpianus Libro LXXII. ad edict.

Lex LXV.

HAEREDIS appellatio, non solum ad proximum heredem, sed etiam ad ultiores refertur. Nam & heredis haeres, & deinceps, heredis appellatione continentur.

Idem Libro XXX. ad Senatusconsult.

Lex CLXX.

HAEREDIS appellatione omnes, significari successores credendum est, etsi uerbis non sint expressi.

Pomponius Libro III.

Lex CXIX.

HAEREDITATIS appellatio, sine dubio continet etiam damnosam hereditatem, iuris enim

Rerum significat.

12

nomen est, sicuti bonorum possessio.

Paulus Libro IIII. ad legem Iuliam.

Lex CXXXVIII.

HAEREDITATIS appellatione, bonorū quoque possessio continetur.

Pomponius Libro VII.

ad Q. Mutium.

Lex CXII.

HERENNIVS * ait, si ita scriptum sit, Filio filijsq; meis hosce tutores do: masculis duntaxat tutores datos: quoniam à singulari casu, hoc est, filio, ad pluralem uidetur transisse, continentem eundem sexum, quem singularis prior positus habuisset. Sed hoc facti, non iuris habet questionem: Potest enim fieri, ut in singulari casu de filio senserit: deinde plenius omnibus liberis prospexisse in tutore dando uoluerit, quod magis rationabile esse uidetur.

* aliàs
Sernius.

Caius Libro X. ad legem Iul. Pap.

Lex CLII.

HOMINIS appellatione tam fœminam, quàm masculum contineri, non dubitatur.

Pomponius Libro II. ad Q. Mutium.

Lex CXVIII.

HOSTES q̄ sunt, qui nobis, aut quibus nos publicè bellum decreuimus. ceteri latrones, aut prædones sunt.

De uerborum &

Vlpianus Libro IX.

Lex CXLIII.

ID apud se quis habere videtur, de quo habet actionem: habetur enim, quod peti potest.

Idem Lib. LXVI. ad edictum:

Lex LXVIII.

ILLA uerba, arbitrati Lucij Titij fieri: ius significant, & in seruum non cadunt.

Paulus Libro II. ad edictum.

Lex CLXI.

ILLA uerba, optimus maximusq; est: vel in eum cadere possunt, qui solus est. Sic & circa edictum Prætoris suprema tabula habentur etiam sole. Pueri appellatione etiam puella significatur.

Nam & scæminas puerperas appellant recentes ex

* id est, partu: & Græci communiter * ο καὶ ἡ παῖς appellant hic & lant.

hæc puer.

Idem Lib. III. ad plautium.

Lex LXXIX.

* παῖς
das

IMPENSA necessaria sunt, quæ si factæ non sint, res aut peritura, aut deterior futura sit. Vtiles impensas esse, Fulcinius ait, quæ meliorem dotem faciant, deteriore esse non sinant: ex quibus reditus mulieri adquiratur: sicut arbusi pastinationes ultra quàm necesse fuerat: item doctrinæ puerorum: quorum nomine onerari mulierem ignorantem vel inuitam non oportet, nec cogatur fun-

Rerum signific.

13

do, aut mancipijs carere. In his impensis & pistria-
num & horreum insula dotali adiectum plerum-
que dicimus. Voluptaria sunt, quæ speciem duntax-
at ornant, non etiam fructum augent: at sunt vi-
ridaria, aquæ salientes, incrustationes, loricationes,
pictura.

Papinianus Lib. II. Responso.

Lex CCXIX.

IN CONVENTIONIBVS contrahen-
tium voluntatem potius, quàm verba spectari pla-
cuit. Cum igitur ea lege fundum vectigalem muni-
cipes locauerint, vt ad heredem eius, qui susceperit
pertineret: ius heredum ad legatarium quoque trās-
ferri potuit.

Paulus Lib. IX. ad Plautium.

Lex LXXX.

IN generali petitione legatorum, etiam datae li-
bertates continentur, ex mente legis duodecim tabu-
larum.

Vlpianus Lib. II. ad Edictum.

Lex III.

IN ITINERE faciendo viginti millia pas-
sum in dies singulos peragenda, sic sunt accipien-
da, vt si post hanc dinumerationem minus quàm vi-
ginti millia supersint, integrum diem occupent: velu-
ti si XXI. millia passuum sunt, biduum eis attri-
buetur: quæ dinumeratio ita demum & colligenda erit, &c.

De uerborum &

si de die non conueniat . Eius qui apud hostes de-
cessit , dici hereditas non potest , quia seruus de-
cessit .

Alphenus Varus Lib. VIII. Digest.

Lex CCIII.

* omni-
bus.

IN lege censoria Portus Sicilia ita scriptum
erat . Seruos , quos domum quis duceret suo usu ,
pro his portorium ne dato . Querebatur , si quis à
Sicilia seruos Romam mitteret fundi instruendi
causa: utrum pro his * hominibus portorium dare
deberet , necne . Respondit duas esse in hac scrip-
tura quæstiones . Primam , quid esset , domum du-
cere: alteram , quid esset , usu suo ducere . Igitur quæ-
ri solet , utrum ubi quisque habitaret , siue in pro-
uincia , siue in Italia: an duntaxat in sua cuiusque
patria domus esse rectè diceretur . Sed de re rectè
constitutum esse , eam domum unicuique ibi debere
existimari , ubi quisque sedes & tabulas haberet ,
suarumq; rerum constitutionem fecisset . Quid au-
tem esset , usu suo , magnam habere dubitationem .
Et magis placere quod uictus sui causa paratum
esset , tantum contineri . Itemq; de seruis eadem ra-
tione quæri , qui eorum usus sui causa parati essent ,
utrum dispensatores , insularij uillici , atrienses , te-
xtores . an operarij quoque rustici , qui agrorum co-
lendorum causa habentur , ex quibus paterfamilias
actus caperet , quibus se toleraret : omnes denique

seruos quos quisque emisset ut ipse haberet; atque eis ad aliquam rem vteretur, neque ideo emisset ut venderet. Et sibi videri, eos demum usus sui causa patremfamilias habere, qui ad eius corpus tuendum; atque ipsius cultum propositi destinateque essent: quo in genere & vectores, cubicularij coci, administratores, atque alij, qui ad eiusmodi usum parati essent, numerarentur.

* actores
res

Quintus Mutius Libro singulari. * de q. 1.

Lex CCXLI.

* Id est,
finitio

IN RVTIS & cassis ea sunt, quae terra non continentur, quaeq; opere structili tectorioque non continentur.

Celsus Libro XXXV. Digestorum.

Lex CLVIII

IN VSV iuris frequenter uti nos, Cassellius ait, singulari appellatione; cum plura generis eiusdem significare volumus. nam & multum hominem venisse Romam, & pisces viles esse dicimus. Item in stipulando satis habemus de haerede cauere: Si ea res secundum me, haereditas mea iudicata erit. & rursus: Quod ob eam rem te haereditas tua. nempe & si plures haeredes sint, continentur stipulatione.

Pomponius Libro II. ad S. C.

Lex CLXIII.

IN vulgari substitutione, qua ei, qui supremus

De uerborum &

morietur, haeres substituitur: rectè substitutus. et iā unico intelligitur, exemplo legis duodecim tabularum. ex quibus proximus agnatus, etiam solus habetur. Siquis ita in testamento scripserit, Si quid filio meo acciderit, Dama seruus meus liber esto: mortuo filio, Dama liber erit: licet enim accidant aliqua & minus, attamen uulgaris sermone. etiam mors significatur.

Paulus Lib. XXVIII:

Lex CLXXXIII.

Adde l. INDE tabernacula, & contubernales dicti taberne. sunt.

& l. in-
structa.

Vlpianus Lib. I. ad edictum.

Lex CXCVII.

INDICASSE reum, est detulisse, arguisse, accusasse, & conuicisse.

Vlpianus.

Lex XLV.

INSTRATO omne uestimentum contineri, quod iniiciatur, Labeo ait: Neque enim dubium est, quin stragula uestis sit quod Greci περιστερα uocant. In uictu ergo uestem accipiemus, non stragulam: instratum, omnem stragulam uestem.

Vlpianus Lib. XXVIII. ad edictum.

Lex CLXXXV.

INSTRUCTAM autem tabernam sic accipimus, quae & rebus & hominibus ad negotia

Rerum significat. 15

tionem paratis constat.

Terent. Clemens Lib. XII. ad legem
Iuliam Papiam.

Lex CLIII.

INTELLIGENDVS est mortis tem-
pore fuisse, qui in utero relictus est.

Paulus Lib. XXXV.

Lex CXCi.

INTER diuortium & repudium hoc inter-
est, quòd repudiari etiam futurum matrimonium
potest: non rectè autem sponsa diuertisse dicitur,
quòd diuortium ex eo dictum est, quòd in diuersas
partes eunt qui discedunt.

Paulus Lib. XLIIII. ad edictum.

Lex CXCIII.

INTER donum, et munus hoc interest, quòd
inter genus & speciem. Nam genus esse donum La-
beo ait, à donādo dictum: munus speciem. nam mu-
nus esse donum cum causa: ut puta natalitium, nu-
ptiarum.

Vlpianus Lib. II. ad edictum.

Lex CLXXIX.

INTER hæc uerba, quanti ea res erit, uel,
quanti eam rem esse * apparet. nihil interest. in * paret.
utraq; enim clausula placet ueram rei aestimati-
onem fieri.

De uerborum &

Iabolenus Lib. I. ex posterioribus La-
beonis.

Lex CCXVII.

INTER illam conditionem, cum fari potuerit. & postquam fari potuerit, multum interest. nam posteriorem scripturam uberiorem esse constat: cum fari potuerit, arctiorem: & id tantummodo tempus significari, quo primum fari possit. Item ita data conditione, illud facito in diebus: si nihil praeterea fuisset adiectum, in biduo conditionem impleri oportet.

Vlpianus Lib. X. ad edictum.

Lex XVII.

INTER publica habemus non sacra, nec religiosa, nec quae publicis usibus sunt destinata: sed si qua sunt ciuitatum uelut bona: sed & peculia seruorum ciuitatum proculdubio publici habentur. Publica uectigalia intelligere debemus, ex quibus uectigal fiscus capit: quale est uectigal portus, uel uenaliū rerum: item salinarum, & metallorum, & piscariarum.

Modestinus Lib. VIII. differen.

Lex CI.

INTER stuprum & adulterium hoc interesse quidam putant, quod adulterium in nuptam, stuprum in uiduam & in uirginem committitur. Sed lex Iulia de adulterijs hoc uerbo indifferenter ut;

tur. Diuortium inter uirum & uxorem fieri dicitur: repudium uero sponse remitti uidetur: quod & in uxoris personam non absurde cadit. Verum est, morbum esse temporalem corporis imbecillitatem uitium uero perpetuum corporis impedimentum, & ueluti si luscus sit. Nam et luscus utique uitiosus est: Seruis legatis etiam ancillas deberi quidam putant, quasi commune nomen utrunq; sexus contineat.

* ueluti
si talum
excussit.
ita luscus.

Paulus Lib. IIII. ad Plaut.

Lex LXXVIII.

INTERDVM proprietatem quoque uerbum possessionis significat: sicut in eo qui possessiones suas legasset, responsum est.

scus.

Paulus Lib. LXVI. ad edictum.

Lex LXIII.

INTESTATUS est, non tantum qui testamentum non fecit, sed etiam is, cuius ex testamento hereditas adita non est.

Martianus Lib. VII. Institutionum.

Lex CCX.

IS qui natus est ex mancipijs urbanis, & missus est in uillam nutriendus: in urbanis seruis constituetur.

Iulianus Lib. XXXI. Digestorum.

Lex CCI.

IVSTA interpretatione recipiendum est, ut appellatione filij, sicuti filiam familiam contineri

De uerbis &

sepe respondimus, ita & nepos uideatur comprehendi: & patris nomine, auus quoque demonstrari intelligatur.

Paulus Lib. VIII. ad edictum.

Lex XIII.

L A B E O & Sabinus existimant, si uestimentum scissum reddatur, uel res corrupta reddita sit, uelut scyphi collisi, aut tabula rasa pictura: uideri rem abesse, quoniam earum rerum pretium non in substantia, sed in arte sit positum. Item si dominus rem, qua sibi furto aberat, ignorans emerit: recte dicitur res abesse, etiam si postea id ita esse scierit: quia uidetur res ei abesse, cui pretium abest: Rem amisisse uidetur, qui aduersus nullum, eius rei persequenda actionem habet.

Ulpianus Lib. XX.

Lex XIX.

L A B E O libro primo Pratoris urbani definit, quod quedam agantur, quedam gerantur, quedam contrahantur: & actum quidem generale uerbum esse, siue uerbis quid agatur, ut in stipulatione: siue re, ut in numeratione pecunie. Contractum autem, ultro citroque obligationem esse, quem Græci *συναλλαγμα* uocat, ueluti emptio nem, uenditionem, locationem, conductionem, societatem. Gestum autem, rem significare sine uerbis factam.

Paulus

Rerum significat. 17

Paulus Libro IIII. Sententiarum.

Lex CCXXIII.

L A T A E culpa finis est, nō intelligere id, quod omnes intelligūt. Amicos appellare omnes debemus: non leui notitia coniunctos: sed quibus fuerint iura cum patrefamiliās honestis familiaritatis quæsitā rationibus.

Vlpianus Libro II. ad legem Iuliam
Papiam.

Lex CXXX.

L E G E obuenire hereditatem, non improprie quis dixerit, etiam eam, quæ ex testamento deferatur: quia legē duodecim tabularum testamentarie hereditates confirmantur.

Paulus Libro LVI. ad edictum.

Lex XLVII.

LIBERATIONIS uerbum, eandem uim habet, quam solutionis.

Callistratus Libro II. Quæstionum.

Lex CCXX.

LIBERORVM appellatione, nepotes, & pronepotes, ceteriq; , qui ex his descendunt, continentur. hos enim omnes liberorum appellatione lex duodecim tabularum comprehendit. Toties enim leges necessarium ducunt, cognationum singulorum nominibus ui, ueluti filij, nepotis, pronepotis, ceterorumue, qui ex his descendunt: quoties

De uerborum &

non omnibus qui post eos sunt : præstitum uoluerint, sed solis ijs succurrent, quos nominatim enumerant. At ubi non personis certis, non quibusdam gradibus præstatur, sed omnibus, qui ex eodem genere orti sunt, liberorum appellatione comprehenduntur. Sed & Papyrius Fronto lib. III. responsorum ait, Prædio cum uillico, & contubernali eius, & filiis legato, nepotes quoque ex filiis contineri : nisi uoluntas testatoris aliter se habeat. filij enim appellatione sæpe & nepotes accipi, multifariam placere. Diuus quoque Marcus rescripsit, non uideri sine liberis defunctum, qui nepotem suum hæredem reliquit. Præter hæc omnia, natura nos quoque docet, parentes pios, qui liberorum procreandorum animo & uoto uxores ducunt, filiorum appellatione omnes, qui ex nobis descendunt continere. Neque enim dulciori nomine possumus nepotes nostros, quàm filij, appellare. Etenim idcirco filios filiasue concipimus, atque edimus, ut ex prole eorum earumque, diuturnitatis nobis memoria in æuam relinquamus.

Vlpianus Libro XXXVIII.

Lex CLXXII.

LIBERTI appellatione, etiam libertam contineri placuit.

Rerum significat. 18

Modestinus Libro VIII. Regularum.

Lex CIII.

LICET capitalis, Latine loquentibus, omnis causa existimationis videatur: poene tamen appellatio capitalis, mortis vel amissionis civitatis, intelligenda est.

Caius Libro XXXII. ad edictum prouin.

Lex LVIII.

LICET inter gesta & facta videatur quedam esse subtilis differentia, attamen & κατὰ ξένον καὶ inter gestam & factum, nihil interest. Pater nostri libertos, recte videmur dicere nostros libertos: liberorum vero nostrorum libertos, non recte nostros libertos dicimus. *id est, abusive.

Vlpianus Libro XXII.

Lex XXXVI.

LITIS nomen, omnem actionem significat: siue in rem, siue in personam sit.

Celsus Libro XXV. Digestorum.

Lex XCVI.

LITTVS est quousque maximus fluctus à mari peruenit: idq; Marcum Tullium aiunt, cum arbiter esset, primum constituisse. Prædia dicimus aliquorum esse, non utique communiter habentium ea, sed vel alio aliud habente.

De uerborum &
Iabolenus Libro XI. ex Cassio.

Lex CXII.

LITTVS publicum est eatenus, quatenus
maximè fluctus exæstuat, & effluit. Idem iuris
est in lacu, nisi is totus priuatus est.

Vlpianus Libro LXVIII. ad edictum.

Lex LX.

LOCVS est non fundus, sed portio aliqua
fundi. Fundus autem integrum aliquid est: &
*fundū plerunque * locum sine ulla accipimus. Ceter-
rum adeo opinio nostra & constitutio locum à
fundo separat, ut & modicus locus possit fundus
dici, si fundi animo eum habuerimus. Non enim
magnitudo locum à fundo separat, sed nostra asse-
ctio. Et quælibet portio fundi poterit fundus dici, si
iam hoc constituerimus. Necnon & fundus, locus
constitui potest. Nam si eum alij adiuxerimus fun-
do, locus fundi efficietur. Loci appellationem non so-
lū ad rustica, uerū ad urbana quoque prædia
pertinere, Labeo scribit. sed fundus quidem suos
habet fines: locus uerò latere potest, quatenus deter-
minetur & definiatur.

Paulus Libro I. Manualium.

Lex CCXXVI.

MAGNA negligentia, culpa est magna cul-
pa, dolus est.

Licinius Libro X. Regularium.

Lex CLVI.

MAIORE parte anni possedisse quis intelligitur, etiam si duobus mensibus possederit: si modo aduersarius eius aut paucioribus diebus, aut nullis possederit.

Iabolenus Lib. II. ex poster. Labeo.

Lex CCXLII.

MALVM, navis esse partem: artemonem autem non esse, Labeo ait. & verius est: quia pleræque naues sine malo inutiles essent: ideoque pars navis habetur, artemon autem magis additamētum, quam pars navis est. Inter proiectum, & immissum, hoc interesse Labeo ait quod proiectum esset id, quod ita prouheretur, ut nusquam requiesceret: qualia Mœniana & Suggrundia essent. Immissum autem, quod ita fieret, ut aliquo loco requiesceret: velut tigna, trabesque, quæ immitterentur. Plumbum autem quod pro tegulis poneretur, edificiū esse, ait Labeo: sed id quod * n, idgixu, u tegendi causa poneretur, * i. spacia contra esse. Viduam non solum eam, quæ aliquando nupta fuisset: sed eam quoque mulierem, quæ ui subditorum non habuisset, appellari, ait Labeo: quia uidua exposita sic dicta est, quasi uecors, uesanus, qui sine corde, est. aut sine sanitate esset. similiter uiduam esse dictum.

De uerborum &

quasi sine duitate. Si uereturam loci alicuius ex tabulis factam, quae estate tollerentur, & hyeme reponerentur, ad id esse ait Labeo: quoniam perpetuo usui parata esset: neque ad rem pertinere quod interim tollerentur.

Vlpianus Libro V. ad edictum.

Lex IX.

MARCELLVS apud Iulianum tractans

* rupis = notat, uerbo, * rapuisse, & scissum, & fractum contineri, & ui raptum.
se, alias, perisse.

Paulus Libro X. ad legem Iuliam Papiam.

Lex CXLIIII.

MASVRIVS scribit lib. Memorabilium, pellicem apud antiquos eam habitam, quae cum uxor non esset, cum aliquo tamen uinebat: eamque nunc uero nomine amicam, paulo honestiore, concubinam appellari. * Caius Flaccus in libro de iure Papyriano, scribit, pellicem nunc uulgo uocari, quae cum eo, cui uxor sit, corpus misceat: quosdam eam, quae uxoris loco siue nuptijs in domo sit: quam Graeci * πελ
λαγην uocant.

* Granaeus

* id est, pellicem alias

εθελαν id est, azmicam.

Paulus Libro II. fideicom.

Lex XCI.

MEORVM & tuorum appellatione, a filio-nes quoque contineri dicendum est.

Ulpianus Libro LXVII. ad

edictum.

Lex LXVI.

MERCIS appellatio, ad res mobiles tantum
pertinet.

Africanus Libro IIII. Quæst.

Lex CCVII.

MERCIS appellatione, homines non conti-
neri, Mela ait. & ob eam rem mangones, non
mercatores, sed uenaliarios appellari ait. &
recte.

Martianus Libro I.

Lex CLIII.

MILLE passus non à muro urbis, sed à conti-
nentibus edificijs numerandi sunt.

Paulus Libro XXIII.

Lex XXII.

MINVS solutum intelligitur, etiam si nihil es-
set solutum.

Idem Libro XII. Respon.

Lex CV.

MODESTINVS respondit: his uerbis, li-
bertis libertabusq; meis, libertum libertæ testatoris
non contineri.

Iabolenus Lib. XIII. ex Cassiod.

Lex CXIII.

MORBVS fonticus est, * qui cuiq; rei nocet.

* quicun-
que

De uerborum &
Celsus Lib. XXIIII. Digestorum.
Lex XCIII.

MOMENTIVM, item mobilium appella-
tione, idem significamus: si & non apparet, de fune
& tamen Etum animalia duntaxat, quæ seipsa mouerent, mo-
uentia uocasse: quod verum est.

Caius Lib. VI. ad Edictum.
Lex XIII.

MVLIERIS appellatione; etiam uirgo uiri
potens continetur. Res abesse videntur (ut Sabinus
ait, & Pedius probat) etiam eæ, quarum corpus ma-
net, sed forma mutata est, & ideo si corruptæ red-
ditæ sint, uel transfigurata, uideri abesse: quoniam
plerunque plus est in manus pretio, quam in re.
Desinere autem abesse res tunc uidetur, cum sic re-
diit in potestatem, ne amittere eius possessionem pos-
simus ob hoc, quod furto pridem subtracta est.
Abest & ea res, quæ in rebus humanis non est.

Paulus Lib. Singul. cogni.
Lex CCXXVIII.

MVNICIPES intelligendi sunt & ij, qui
in eodem municipio nati sunt.

Martianus Lib. I. Publi. iud.
Lex CCXIII.

MVNVS proprie est, quod necessariò subi-
mus, lege, more, imperiõne eius, qui iubendi habet

potestatem. Dona autem propriè sunt, quæ nulla necessitate, iure, officio, sed sponte præstantur: quæ si non præstentur, nulla reprehensio est: & si præstentur, plerumque laus inest. Sed in summa in hoc uentum est, ut non quodcunque munus, idem donum accipiat: at quod donum fuerit, id munus recte dicatur.

Paulus Libro IX.

Lex XVIII.

MVNVS tribus modis dicitur: vno, donum, et inde munera dici dari mittiue. Altero, onus, quod cum remittitur, uacationem militiæ munerisq; præstat, inde immunitatem appellari. Tertio, officium: unde munera militaria: & quosdam milites **munifices* vocari. Igitur *municipes* dici, quod munera ciuiliæ capiant. **munificos*

Caius Lib. X. ad legem Iul. Papiam.

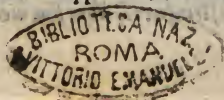
Lex CXLIX.

NAM quam sine liberis esse dicere non possumus: hunc necesse est ut dicamus liberos habere. *Cõuenit l. non est sine.*

Modestinus Lib. II. excusationem.

Lex CIIII.

η των τεκνων αποσυροια και εστι τους ενανους ετινεται id est, Natorum appellatio, & ad nepotes extenditur.



De uerborum &

Ulpianus Libro XLII.

Lex CLXXVII.

NATURA cauillationis, quam Græci, *φισμα* appellauerunt, hæc est, ut ab euidenter ueris, per breuissimas mutationes, disputatio ad ea, que euidenter falsa sunt, perducatur.

id est,
comen-
tum ca-
uillatio =
rium.

Proculus Libro I. Epistolarum.

Lex CXV.

NEPOS Proculo suo salutem. Ab eo, qui ita dotem promisit, cum commodum erit, dotis filia mee tibi erunt aurei centum: putasne protinus nuptiis factis, dotem peti posse? Quid si ita promississet: cum potuero, doti erunt tibi centum? Quod si aliquam uim habeat posterior obligatio, possit, uerbum, quo modo interpretaris? utrum ære alieno deducto, an extante? Proculus, Cum dotem quis ita promisit, Cum potuero, doti tibi erunt centum: existimo ad id quod actum est, interpretationem esse redigendam. Nam qui ambigue loquitur, id loquitur, quod ex iis que significantur, sensit. Proprius est tamen, ut cum hoc sensisse existimem, quod deducto ære alieno potero. Potest & illa accipi significatio, cum salua dignitate mea potero, que interpretatio magis accipienda est, si ita promissum est, cum commodum scriit, hoc est, cum siue incommodo meo potero.

Rerum significat.

21

Marcellus Libro I. Digestorum.

Lex CXXXV.

NERATIVVS Priscus tres facere existimat collegium. & hoc magis sequendum est.

Caius Libro VII. ad edictum prouin.

Lex XXIIII.

NIHIL aliud est hereditas, quam successio in uniuersum ius, quod defunctus habuit.

Vlpianus Lib. XV. ad Senatuscons.

Lex CLXIIII.

NOMEN filiarum & in posthumam cadere, quaestio non est: quamuis posthumae non bene cadere in eam, quae iam in rebus humanis est, certum sit. Portionis nomen non semper dimidiam, significat: sed prout adiectum est. Potest enim iube-
re aliquis & maximam partem partiri: potest & uigesimam, & tertiam, & prout libuerit. sed si non fuerit portio adiecta, dimidia pars debetur. Habere, sicut peruenire, cum effectu accipien-
dum est.

Vlpianus Libro III. ad edictum.

Lex VI.

NOMINIS & rei appellatio ad omnem co-
tractum & obligationem pertinet. Verbum, ex le-
gibus, sic accipiendum est, tam ex legum sententia,
quam ex uerbis.

De uerborum &

Paulus Lib. VII. ad Senatusconsult.

Lex CLXII.

NON est pupillus, qui in utero est.

Caius Lib. VIII. ad legem Iul. Pap.

Lex CXLVIII.

NON est sine liberis, cui uel unus filius, unaue filia est. hac enim enuntiatio, habet liberos, non habet liberos: semper pro plurali numero profertur, sicut & pugillares, & codicilli.

Modestinus Lib. VIII. Epistol.

Lex CXVII.

NON potest uideri minus soluisse is, aduersum quem amplioris summe actio non competit.

Paulus Lib. V. ad Senatusconsult.

Lex CLXIX.

Adde .i. **NON** tantum in traditionibus, sed etiā in emptionibus, stipulationibus, & testamentis adiectio hac, uti optimus maximusq; est, hoc significat, ut liberum præstetur prædium: non ut etiam seruitutes ei debeantur.

Ulpianus Lib. I. de offic. procons.

Lex XCIX.

NOTIONEM accipere debemus, & cognitionem, & iurisdictionem. Continentes provincias accipere debemus eas, quæ Italia coniunguntur.

Et sunt: ut puta Galliam. sed & provinciam Siciliam magis inter continentes accipere non oportet, quæ modico freto ab Italia diuiditur. Instrumentorum appellatione quæ comprehendantur, per quam difficile erit separare. Quæ enim propriè sint instrumenta, propter quæ dilatio danda sit, inde dignoscemus, si in præsentiam personæ, quæ instruere possit, dilatio petatur: puta eius qui actum gessit, licet in seruitute, uel qui actor fuit constitutus, putem uideri instrumentorum causa peti dilationem.

Caius Libro LXI. ad edict.

Lex L.

NVRVS appellatio, etiam ad pronurum, & ultra porrigenda est.

Vlpianus Libro XXV.

Lex XXXVIII.

OSTENTVM Labeo definit, esse omne contra naturam cuiusque rei genitum factumque. Duo genera sunt ostentorum: unum quoties quid contra naturam nascitur, tribus manibus forte, aut pedibus, aut qua alia parte corporis, quæ nature contraria est. Alterum, cum quid prodigiorum uideatur, quomodo Græci $\star \phi \alpha \iota \sigma \mu \alpha \tau \alpha$ uocant.

Vlpianus Libro XXV. ad edict.

Lex XXXIII.

PALAM, est coram pluribus.

**id est
prodigia.*

De uerborum &

Paulus Libro IIII. ad Senatusconsultum.

Lex CLXVIII.

PALI & pertica, in numerum materia redigendi sunt: & ideo lignorum appellatione non continentur.

Aelius Gallus de uerborum, quæ ad ius pertinent, significatione.

Lex CLVII.

PARIES est, siue murus, siue maceria est, Item uia est, siue semita, siue iter est.

Vlpianus Libro VI.

Lex XXVI.

PARTVM non esse partem rei furtiue, Scæuola Libro XI. Quæstionum scribit.

Vlpianus Libro XXVII. ad edictum,

* alias:

Lex CLXXXII.

ista lex, **PATERFAMILIAS** peculium habere incipit si non potest, quemadmodum nec seruus bonaber.

Vlpianus Libro LXIII.

Lex LII.

PATRONI appellatione, & patrona continentur.

Paulus Libro X. Respon.

Lex CCXXI.

PAVLVS respondit falsum tutorem eam uere dici, qui tutor non est, siue habenti tutorem

*datus est, siue non: sicut falsum est testamentum,
quod testamentum non est: & modius iniquus,
qui modius non est.*

Paulus Libro II. ad edict.

Lex IIII.

PECVNIAE appellatione rem significari.
Proculus ait.

Hermogenianus Lib. II. iur. Epitom.

Lex CCXXII.

PECVNIAE nomine, non solum numerata
pecunia, sed omnes res tam soli, quàm mobiles: &
tam corpora, quàm iura continentur.

Vlpianus Lib. XLVIII. ad Sena-
tuscons.

Lex CLXXVIII.

PECVNIAE uerbum, non solum numerata
tam pecuniam complectitur, uerum etiam omnem
onuzino pecuniam, hoc est, omnia corpora. Nam
corpora quoque pecuniae appellatione contineri,
nemo est, qui ignoret. Hereditas nomen iuris
est, quod accessionem, & decessionem in se re-
cipit. Hereditas autem uel maximè fructibus
augetur. Actionis uerbum & generale est, &
speciale. Nam actio dicitur omnis, siue in per-
sonam, siue in rem sit, petitio. Sed plerumque
actiones personales solemus dicere. Petitionis au-
tem uerbo, in rem actiones significari uidentur.

Annekte
hic l. rei
appellat

*ad pra
bet.

De uerborum &

Persecutionis uerbo, extraordinarias persecutiones puto contineri: ut puta fideicommissorum. & si quæ alia sunt, quæ non habent iuris ordinarij executionem. Hoc uerbum, debuit, omnem omnino actionem comprehendere intelligitur, siue civilis, siue honoraria, siue fideicommissaria fuit persecutio.

Ulpianus.

Lex LXVI.

PENES te, amplius est, quàm apud te. Nam apud te est, quod qualitercunque à te tenetur: penes te est, quod quodammodo à te possidetur.

Pomponius Libro XVI.

Lex CLXXI.

PERVENISSE à te rectè dicitur, quod per te ad alium peruenierit: ut in hereditate à liberato per patronum filium familiæ patri eius adoptiuo acquisita, responsum est.

Caius Lib. VI. ad leg. duodecim tabularum.

Lex CCXXXVII.

PLEBS, est ceteri ciues sine senatoribus. De testatum, est cum testatione denuntiatum. Pignus appellatum est à pugno: quia res quæ pignori dantur, manu traduntur. Vnde etiam nideri potest uerum esse, quod quidam putant, pignus propriè rei

* Noxiæ mobilis constituitur. * Noxiæ appellatione, omne delictum continetur.

Caius

Caius Libro IIII.

Lex XXII.

PLVS est in restitutione, quam in exhibitio-
ne. Nam exhibere, est præsentia corporis præbere :
restituere, est etiam possessorem facere, fructusq;
reddere: pleraque præterea restitutionis uerbo conti-
nentur.

Ulpianus Lib. LXVI.

Lex LIX.

PORTVS, appellatus est: conclusus locus,
quo importantur merces, & inde exportantur: eaq;
nihilominus, statio est conclusa atque munita. Inde
angiportum dictum est.

Marcellus Lib. XX. Digestorum.

Lex XC.

POTEST reliquorum appellatio, & uniuersos
significare.

Paulus Lib. Singula ad legem Fufiam

Caniniam.

Lex CCXV.

POTESTATIS uerbo, plura significatur:
in persona magistratuum, imperium: in persona li-
berarum, patria potestas: in persona serui, do-
minium. At cum agimus de noxa deditione, cum
eo, qui seruum non defendit: præsentis corporis co-
piam facultatemq; significamus. In lege Attie

De uerborum &

nia in potestatem domini rem furtiuam uenisse uideri, si eius vendicande potestatem habuerit, Sabinius, & Cassius aiunt.

Vlpianus Libro I. de adult.

Lex CCXII.

PRAEVARICATORES eos appellamus qui causam aduersarijs suis donant: & ex parte aëtoris in partem rei concedunt: à uaricando enim prauaricatores dicti sunt.

Idem Libro VIII. ad edict.

Lex XXXI.

PRATVM est, in quo ad fructum percipiendum falce duntaxat opus est: ex eo dictum, quod paratum sit ad fructum capiendum.

Paulus Libro XI.

Lex XXI.

PRINCEPS bona concedendo, uidetur etiam obligationes concedere.

Vlpianus Libro LIIII.

Lex XLVI.

PRONVNTIATVM & statutum idem dici potest: promiscue enim & pronuntiasse, & statuisse solemus dicere eos, qui ius habent cognoscendi. Matrem familias accipere debemus eam, quæ non inhoneste uiuit. Matrem enim familiars à cæteris fæminis mores discernunt atque separant. perius

de nihil intererit, nupta sit, an vidua: ingenua sit, an libertina: nam neque nuptie, neque natales matrē familiās faciunt, sed boni mores.

Paulus Lib. XLVI. ad edict.

Lex CXCV.

PRONVTIATIO sermonis in sexu masculino, ad vtrunque sexum plerunque porrigitur. Familie appellatio qualiter accipiat, uideamus. & quidem variè accepta est. Nam & in res, & in personas diducitur. In res, ut puta in lege duodecim Tabularum, his verbis, Agnatus proximus familiam habeto. Ad personas autem refertur familie significatio, ita cum de patrono & liberto loquitur lex familie: * Ex ea, inquit, in eam familiam. * In ea, & hic de singularibus personis, legem loqui con- iquit, stat. Familie appellatio, refertur & ad corpora milia. ris cuiusdam significationem, quod aut iure proprio ipsorum, aut communi vniuersæ cognationis continetur. Iure enim proprio familiam dicimus, plures personas quæ sunt sub vnius potestate, aut natura aut iure subiectæ: ut puta patrem familiās matrem familiās, filium familiās, filiam familiās quiq; deinceps vicem eorum sequuntur: ut puta nepotes & neptes, & deinceps. Pater autem familiās appellatur, qui in domo dominū habet: recte q; hoc nomine appellatur, quamvis filium non habeat, non

De uerborum &

enim solam personam eius, sed & ius demonstramus. Denique & pupillum patremfamilias appellamus. Et cum paterfamilias moritur, quotquot capita ei subiecta fuerunt, singulas familias incipiunt habere, singuli enim patrum familiarum nomen subeunt. Idemque euenit in eo, qui emancipatus est. Nam & hic sui iuris effectus, propriam familiam habet. Comuni iure familiam dicimus omnium agnatorum. Nam etsi patrefamilias mortuo, singuli singulas familias habent: tamen omnes, qui sub unius potestate fuerunt, recte eiusdem familie appellabuntur, qui ex eadem domo, & gente prodiiti sunt. Seruientium quoque solemus appellare familiam: ut in edicto Pratoris ostendimus sub titulo de furtis. ubi Prator loquitur de familia publicanorum sed ibi non omnes serui, sed corpus quoddam seruorum demonstratur eius rei causa paratum: hoc est, uectigalis causa. Alia autem parte edicti omnes serui continentur: ut de hominibus coactis, & ui bonorum raptorum. Item redhibitoria, scilicet si deterior res reddatur emptoris opera, ut familie eius: & interdicto unde ui, familie appellatio omnes seruos comprehendit: sed & filij continentur. Item appellatur familia plurimum personarum, quæ ab eiusdem, ultimi genitoris sanguine proficiuntur: sicuti dicimus familiam Iuliani, quasi à fonte quodam memorie. Mulier autem familia

& caput & finis est. *Lex XLIIII.*

Vlpianus Libro LIII.

Lex XLIIII.

PROBIVM, & opprobrium, idem est. Probra quedam natura turpia sunt: quedam civiliter, & quasi more civitatis: atputa furtum, adulterium, natura turpe est. Enimvero tutele damnari, hoc non natura probum est, sed more civitatis. Nec enim natura probum est, quod potest etiam in hominem idoneum incidere.

Celsus Lib. XII. Digestorum.

Lex LXXXVIII.

PROPEMODVM tantum quisque pecunia relinquit, quantum ex bonis eius refici potest. Sic dicimus, centum aureos eum habere, qui tantum in praedijs, ceterisque similibus rebus habeat. Non idem est in fundo alieno legato: quanquam is fundus hereditaria pecunia comparari potest. Neque enim quisquam eum, qui pecuniam numeratam habet, habere dicet, quicquid ex ea parari potest.

Iabolenus Libro V. ex Plautio.

Lex LXXXIII.

PROPRIE bona dici non possunt, quae plus incommodi, quam commodi habent.

De uerborum &

Vlpianus Libro XXVII. ad
edictum.

Lex CXC.

PROVINCIALES eos accipere debemus,
qui in prouincia domicilium habent: non eos qui ex
prouincia oriundi sunt.

Paulus Libro VI.

Lex XCII.

PROXIMVS est, quem nemo antecedit: su-
premus est, quem nemo sequitur.

Licinius Rufinus Lib. VII. Regula.

Lex CLV.

PROXIMI appellatione, etiam ille continetur,
qui solus est.

Paulus Libro II. Epito.

Lex CCIII.

PVERI appellatio tres significationes habet:
unam cum omnes seruos pueros appellamus: alte-
ram, cum puerum cōtrario nomine puella dicimus:
tertiā, cum etatem puerilem demonstramus.

Pomponius Libro singul. de ta-
citis fideicom.

Lex CXXXIX.

PVPILLVS est, qui cum impubes est, desijt
in patris potestate esse, aut morte, aut emancipatio-
ne. Seruorum appellatio ex eo fluxit, quod impera-
tores nostri uendere captiuos, ac per hoc seruare, nec

occidere solent. Incola est, qui in aliquam regionem
domicilium suum contulit, quem Graeci $\pi\alpha\iota\sigma\iota\sigma\iota\sigma$ ap-
pellant. Nec tantum qui in oppido morantur, inco-
le sunt: sed etiam qui in alicuius oppidi finibus ita
agrum habent, ut intra eum se quasi in aliquam
sedem recipiant. Munus publicum est officium pri-
uati hominis, ex quo commodum ad singulos uniuers-
osq; ciues, remq; eorum imperio magistratus ex-
traordinario peruenit. Aduena est, quem Graeci $\epsilon\pi\iota\sigma\iota\tau\epsilon\sigma$
 $\epsilon\pi\iota\sigma\iota\tau\epsilon\sigma$ appellant. Decuriones quidam dictos aiunt
ex eo, quod initio cum colonia deducerentur, decima
pars eorum, qui deducerentur consilij publici gratia
conscribi solita sit. Vrbs, ab uruo appellata est. Vr-
uare, est aratro definire. & Varus, ait, uruum ap-
pellari curuaturam aratri: quod in urbe condenda
adhiberi solet. Oppidum ab ope dicitur, quod eius
rei causa mœnia sint constituta. Territorium, est
universitas agrorum intra fines cuiusque ciuitatis:
quod ab eo dictum quidam aiunt, quod magistratus
eius loci intra eos fines terrendi, id est, sum mouendi
ius habent. Verbum suum, ambiguum est, utrum de
toto, an de parte significet: & ideo qui iurat suum
non esse, adycere debet, neque sibi commune esse.

Vlpianus Lib. IIII. ad leg. Iul.

Lex CXXXV.

QVAERET aliquis, si portentosum, uel
monstruosum, uel debilem mulier ediderit,

D iij

*Id est,
eum, qui
nouas se-
des in de-
ducenda
colonia
quaerit,

**inequa
lem.*

uel **qualem* uisu, uel uagitu nouum, non humane figure, sed alterius magis animalis, quam hominis partum: an quia enixa est, prodesse ei debeat. Et magis est, ut hæc quoque parentibus prosint. Nec enim est quod eis imputetur, quæ qualiter potuerunt, statutis obtemperauerunt: neque id, quod fataliter accessit matri damnum iniungere debet.

Iabolenus Lib. IIII. Epist.

Lex CXV.

Q V A E S T I O est, fundus à possessione, uel agro uel prædio quid distet. Fundus est omne quicquid solo tenetur. Ager est species fundi qui ad usum hominis comparatur. Possessio ab agro iuris proprietate distat. Quicquid enim apprehendimus, cuius proprietas ad nos non pertinet, aut nec potest pertinere, hoc possessionem appellamus. Possessio ergo usus est: ager proprietas loci est. Prædium utriusque superscriptæ rei generale nomen est. nam & ager, & possessio, huius appellationis species sunt.

Aelius Gallus de uerborum, quæ ad ius pertinent, significat.

Lex CLVII.

*Quære
aliam l.*

supra eo.

Q V A N T V M ad iuris pertinet largam si-
l. paries. gnificationem, Paries est, &c.

Paulus Libro IIII. Episto. Alpheni.

Lex CCCV.

QVI fundum vendidit, pomum recepit, nuces
& ficus & uvas. Duntaxat duracinas albas, &
purpureas, & quæ eiusdem generis essent, quas nō
ueni causa haberemus, quas Græci & ῥωξιμας ap-
pellarent, receptas uideri.

* Id est
edules,
comesti-
biles.

Herennius Libro III. ad edictum.

Lex CXLVII.

QVI in continentibus urbis nati sunt, Roma
nati intelliguntur.

Paulus Lib. II. ad legem Iuliam Papiani.

Lex CX XIX.

QVI mortui nascuntur: neque nati, neque pro
creati uidentur, quia nunquam liberi appellari po-
tuerunt.

Caius Lib. I. ad edictum Prætor. urb. titu.
Qui neque sequantur, neque ducantur.

Lex XLVIII.

QVI neque sequantur &c.

Idem Lib. III. ad leg. XII. Tab.

Lex CCXXXVI.

Hanc l.
habes in
frā eo. l.
solutum.

QVI uenenum, dicit: adijcere debet, bo-
num, an malum sit. Nam & medicamen-
ta uenena sunt: quia eo nomine omne contine-

De uerborum &

tur, quod adhibitum eius naturam, cui adhibetur
est, mutat : cum id quod nos uenenum appellamus,
Græci φάρμακον dicunt. Apud illos quoque tam me-
dicamenta, quàm ea quæ nocent, hoc nomine conti-
nentur. Vnde adiectione alterius nominis distinctio-
nem fieri, admonet & nos summus apud eos poeta
tum Homerus, sic dicens:

Τοῖα διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
Ἐσθλὰ, τὰ οἱ πολὺ δάμνα πόρε ὦνός παρὰ
κοίτις

Αἰγυπτίῃ, τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα
φάρμακα, πολλὰ μὲν ἔσθλα μεμιγμένα, πολ-
λὰ δὲ λυσγὰ. hoc est,

Tyndaris hæc habuit summo Ioue nata uenena,
Quæ Polydamna dedit coniunx Aegyptia Tho-
nis,

Commoda, consulte medica composita sub arte :
Multæ legens Pharia solers tellure uenena
Noxia, permixtim carpens quoque commoda
multa.

Glandis appellatione omnis fructus continetur,
* id est, tur, ut Iabolenus ait : exemplo Græci sermonis,
fructus apud quos omnes arborum species ἀκρόερα ἀπὸ
ἀρβόρων, pellantur.

Rerum signific.

30

Ulpianus Lib. XXVII. ad S.C.

Lex XC.

QVI uti optima maximaque sunt ades, tradit: non hoc dicit, seruitutem illis deberi: sed illud solum, ipsas ades liberas esse: hoc est, nulli servire.

Paulus Lib. LVIII.

Lex LVII.

QVIBVS præcipua cura rerum incumbit: & qui magis, quam ceteri diligentiam & sollicitudinem rebus, quibus præ sunt, debent: ii magistri appellantur: quinetiam & ipsi magistratus per derivationem à magistris cognominantur. Unde etiam cuiuslibet disciplina præceptores, magistros appellamus, à monendo, uel monstrando. Persequi uidetur, & qui satis accepit.

Celsus Lib. V. Digestorum.

Lex LXXXVI.

QVID aliud sunt iura prædiorum, quam prædia, qualiter se habentia: ut bonitas: salubritas, amplitudo?

Modestinus Lib. VII. Epistol.

Lex CXVI.

QVISQVIS mihi alius filius, filijne, hæres sit. his uerbis. Labeo ait non uideri filiam contineri. Proculus contra. Mihi Labeo

De uerborum &

uidetur uerborum figuram sequi: Proculus mentem testantis. Respondi: Non dubito, quin Labeonis sententia uera non sit.

Caius Lib. II. ad leg. XII. Tab.
Lex CCXXXIII.

QVOS nos hostes appellamus, eos ueteres per duelles appellabant, per eam adiectionem indicantes, cum quibus bellum esset. Locuples est, qui satum & idonee habet pro magnitudine rei quam actor restituendam esse petit. Verbum uiuere, quidam putant ad cibum pertinere. Sed Offilius ad Atticum, ait his uerbis & uestimenta, & stramenta conueneri. sine his enim uiuere neminem posse.

Paulus Libro singula. ad S.C. Tertullianum.

Lex CCXXXI.

QVOD dicimus eum qui nasci speratur, pro superstite esse: tunc uerum est, cum de ipsius iure queritur, alijs autem non prodest, nisi natus sit.

Paulus Libro XXI.

Lex XXV.

RECTE dicimus eum fundum totum nostrum esse, etiam cuius ususfructus alienus est: quia ususfructus non domini pars, sed seruitus est, ut uia, & iter. Nec falso dicitur meum esse.

Rerum significat.

31

cuius non potest ulla pars dici alterius esse. Hoc & Iulianus ait, & est uerius. Quintus Mutius ait, partis appellatione rem pro indiuiso significari. nā quod pro diuiso nostrum sit, id non partem, sed totum esse. Seruius non ineleganter partis appellatione utrunque significari.

Idem Libro V.

Lex V.

REI appellatio latior est, quā pecunie: quia etiam ea, quæ extra computationem patrimonij nostri sunt, continet: quum pecunie significatio ad ea referatur, quæ in patrimonio nostro sunt. Opere legato uel conducto, his uerbis significari. Labeo ait effectum id opus, quod Græci ἀποτέλεσμα non ἐργον uocant, id est, ex opere facto corpus aliquod perfectum.

Vlpianus Libro XIIII.

Lex XXIII.

REI appellatione, & cause, & iura continentur.

Paulus Lib. XIIII.

Lex XXXV.

RESTITVERE autem is intelligitur, qui simul & rem et causam actori reddit, quam is habiturus esset, si statim iudicij accepti tempore res

De uerborum &

ei reddita fuisset: id est, vsusceptionis causam, & fructuum.

Paulus ad edictum ædil. curul.

Lex LXXV.

RESTITVERE videtur is, qui restituit quod habiturus esset actor, si controuersia ei facta non esset.

Paulus Libro L. ad edictum.

Lex LIII.

* Pecunie tutelæ suæ
S A E P E ita comparatum est, ut coniuncta pro disiunctis accipiantur, et disiuncta pro coniunctis: interdum & soluta pro separatis. Nam cum dicitur apud veteres, agnatorum gentiliumq; quod pro separatione accipitur. At cum dicitur, Super pecunia tutelæ suæ, tutor separatim sine pecunia dari non potest. Et cum dicimus, Quod dedi aut donavi: utraque continemus: Cum uero dicimus, Quod eum dare facere oportet: quoduis eorum sufficit probare. Cum uero dicit Prætor, si donum, numus, operas redemerit: si omnia imposita sunt, certum est omnia redimenda esse. Ex re ergo pro coniunctis habentur, & si quedam imposita sunt, cetera non desiderabuntur. Item dubitatum est, illa uerba, ope, & consilio, quemadmodum accipienda sunt: utrum ex sententia: coniungentium, an separantium. Sed uerius est, quod & Labeo ait, separatim accipien-

da, quia aliud factum est eius, qui ope: aliud eius, qui consilio furtum facit. Sic enim alij condici potest, alij non potest. Et sanè post veterum auctoritatem eo peruentum est, ut nemo ope videatur fecisse, nisi & consilium malignum habuerit: nec consilium habuisse nocendi, nisi et factum secutum fuerit.

Paulus Libro LXV.

Lex LXI.

SATISDACTIONIS appellatione interdum etiam repromissio continebitur, qua contentus fuit is cui satisfactio debebatur.

Scæuola Lib. XVIII. Digestorum.

Lex CCXLIII.

SCÆVOLAE respondit: Semper * acceptum * Reces-
est, ut libertorum appellatione etiam ij contineri in-
telligantur, qui eodem testamento vel posteriore loco manumitterentur: nisi manifestè is, a quo petetur, contra defuncti voluntatem doceret peti.

Paulus Libro LXXVII.

Lex LXX.

SCIENDUM EST heredem etiam per multas successiones accipi. Nam in paucis speciebus heredis appellatio proximum continet, veluti in substitutione impuberis. Quisquis mihi heres erit, idem filio meo heres esto: ubi heredis heres non

De uerborum &

continentur quia incertus est. Item in lege Aelia Sentia, filius heres proximus potest libertum patrum ut ingratum accusare, non etiam si heredi haeres extiterit: Idem dicitur in operarum exactione, ut filius heres exigere possit, non ex successione effectus. Verba haec, is ad quem ea res pertinet, sic intelliguntur, ut qui in uniuersum dominium, uel iure civili, uel iure praeterito succedit, contineatur.

Modestinus Lib. VI. Pandectarum.

Lex CIX.

SEQUESTER dicitur, apud quem plures eandem rem, de qua controuersia est, deposuerunt: dictus ab eo, quod occurrenti aut quasi sequenti eos qui contendunt, committitur.

Caius lib. VIII. ad leg. Iul. Pap.

Lex CL.

SI ita à te stipulatus fuero, quanto minus à Titio consecutus fuero, tantum dare spondes? non solet dubitari, quin si nihil à Titio fuero consecutus, totum debeas quod Titius debuerit.

Idem Lib. II. ad leg. XII. Tab.

Lex CCXXIII.

* Alias SI *calumniatur, & moretur, & frustratur: canille = Inde & calumniatores appellati sunt, qui per fraudem & frustrationem alios uexarent litibus.
inde

inde & canillatio dicta est. Post calendas Ianuarias, die tertio pro salute principis vota suscipiuntur. Telum vulgo quidem id appellatur quod ab arcu mittitur: sed nunc omne significatur quod mittitur manu. Itaque sequitur, ut lapis, & lignum, & ferrum hoc nomine contineatur. dictum ab eo quod in longinquum mittatur: * ἀπὸ τοῦ τηλοῦ, Græca voce figuratum. Nam & hanc significationem invenire possumus & in Græco nomine. Nam quod nos telum appellamus, illi * βέλος appellant, eoq; nomine vulgo quidem id significatur quod ab arcu mittitur: sed non minus omne significatur quod mittitur manu, * ἀπὸ τοῦ βέλματος: & id quod ab arcu mittitur, apud Græcos quidem proprio nomine, * τόξωμα vocatur: apud nos autem communi nomine telum appellatur.

*i.ab eo quod est longè.
*i.missi le telum.
*i.ab eo mittēdo.
*i.sagitta.

Proculus Libro VI. Epistolarum.

Lex CXXVI.

SI CVM fundum tibi darem, legem ita dixi, Vti optimus maximusq; est, & adieci, Ius fundi deterius factum non esse. per dominum præstabitur, amplius eo præstabitur nihil. Etiam si prior pars, qua scriptum est, Vti optimus maximusq; est, liberum esse significat: eoq; si posterior pars adiecta non esset, liberum præstare debere: tamen

De uerborum &

inferiore parte satis me liberatum puto, quod ad iura attinet, ne quid aliud præstare debeam, quam ius fundi per dominum deterius factum non esse.

Paulus Libro II. ad edictum

ædil. curul.

Lex LXXIII.

SIGNATORIVS annulus, ornamenti appellatione non continetur.

*Caius Libro VII.

Lex XXX.

SYLVA cadua est, ut quidam putant, quæ in hoc habetur, ut cederetur. Seruius eam esse, quæ suc cisa rursus ex stirpibus aut radicibus renascatur. Stipula illecta, sunt spica in messe deiectæ, necdum lectæ: quas rustici cum uacauerint, colligunt. Noua lis est terra proscissa, quæ anno cessat: quam Græci

*i. noua *reata uocant. Integra autem est, in quam nondum dominus, pascendi gratia pecus immisit. Glæs cadu ca est, quæ ex arbore cecidit. Pascua sylua est, quæ pascuis pecudum destinata est.

*id est, Labeo Libro IIII. *παύλος ex Pauli
uerissimi epistola CCXLI.

lium.

SI QVA pœna est, multa est: si qua mul ta est, pœna est. Paulus. Vtrunque eorum falsum est. nanque harum rerum dissimilitudo ex hoc quo que apparet, quod de pœna prouocatio non est. Si mul atque enim uictus quis est: cuius maleficij cuius

pœna est statuta, statim ea debetur: at multa
prouocatio est: nec antè debetur, quàm aut non est
prouocatum, aut prouocator victus est: nec aliter
quàm si is dixit, cui dicere licet. Ex hoc quoque ear-
um rerum dissimilitudo apparere poterit, quia cer-
te pœne singulorum peccatorum sunt: multa con-
trà: quia eius iudicis potestas est, quàm am dicat:
nisi cum lege constitutum est, quantam dicat.

Vlpianus Libro IIII. ad legem Iuliam

Lex CXIXIII.

Lex CXIXIII.

SI QVIS sic dixerit, uti intra diem mortis
eius aliquid fiat: ipse quoque dies, quo quis mortuus
est, numeratur.

* Vlpianus Libro IX. ad Edictum.

* Caius

Lex XII.

SI CUI ex empto, uel ex locato, uel ex alio
ullo contractu, debetur: sed & si ex delicto debeat-
ur: mihi videtur posse creditoris loco accipi. quòd
si ex populari causa: ante litis contestationem,
rectè dicetur creditoris loco non esse. Minus sol-
uit qui tardius soluit: nam & tempore minus sol-
uitur.

Terent. Clemens Libro I.

Lex CXLVI.

SOCERI & socrus appellatione, aut quòd,
& aniam uxoris, uel mariti contineri, respondetur.

De uerborum &

Iabolenus Libro XV.

Lex CXIII.

SOLVENDO esse nemo intelligitur, nisi qui solidum potest soluere.

Vlpianus Libro XLV.

Lex CLXXVI.

SOLVTIONIS verbo satisfactionē quoque omnem accipiendam placet. Soluere dicimus eū, qui id facit quod facere promisit.

Caius Libro I. ad edictum prætoris. vrb. tit.

Qui neque sequantur, neque ducantur.

Lex XLVIII.

SOLVTVM non intelligimus eum, qui licet vinculis leuatus sit, manibus tamen tenetur: ac ne eum quidem intelligimus solutum, qui sine vinculis in publico seruatur.

Vlpianus ad legem Iul. Papiam.

Lex CXXVIII.

SPADONVM generalis appellatio est: quo nomine tam ij qui natura spadones sunt, quam thlibia & thlasia, sed & si quod aliud genus spadonum est, continetur.

Idem Libro II. de officio procon.

Lex C.

SPECIOSAS personas accipere debemus, clarissimas personas utriusque sexus: item eorum qui ornamentis senatorijs utuntur.

Rerum signific.

35

Paulus Libro I I. ad edictum.

Lex VII.

S P O N S I O appellatur, non solum, quæ per sponsi interrogationē sit: sed omnis stipulatio promissioq.

Pomponius Libro X. Epistolarum.

Lex CCXLV.

S T A T V T A E affixe basibus struclilibus, aut tabulae religatae catenis, aut erga parietem affixæ, aut similiter quæ coherent lignis, & non sunt ædium. Ornatus enim ædium causa parantur, non quò ædes perficiantur. Item Labeo ait, Prothyron quod in ædibus interdum fieri solet, ædium est.

Paulus Libro LII.

Lex XXXIX.

S V B S I G N A T V M dicitur quod ab aliquo subscriptum est: nam veteres subsignationis verbo pro adscriptione uti solebant. Bonâ intelliguntur cuiusque, quæ deducto ære alieno supersunt. Attestari est etiam absenti denūtiare. Incertus possessor est, quem ignoramus.

Vlpianus Libro XXVIII. ad edictum:

Lex CLXXXIII.

T A B E R N A E appellatio declarat omne uti de taber. le ad habitandum ædificium: nempe ex eo quòd tabulis claudatur. & .l. in structa.

De uerborum &
Paulus Lib. II. ad legem Iuliam.
Lex CXXVII.

TER. enixa uidetur, etiam quæ ter geminos peperit.

Caius Lib. XXVII. ad edictum prouin.
Lex LXII.

TIGNI appellatione in lege duodecim Tabularum, omne genus materia, ex qua ædificia constant, significatur.

Paulus Libro Singul. de tacit. fideicom.

Lex CCXXIX.

Adde l. TRANSACTA finitæ intelligere debemus, non solum de quibus controuersia fuerit, sed etiam quæ sine controuersia sunt possessa.

*Paulus.

*Ulpianus Lib. VI. ad legem Iuliam Papiam.

Lex CXLII.

TRIPLICI modo coniunctos intelligimus. Aut enim re per se coniunctio contingit, aut re & uerbis, aut uerbis tantum. Nec dubium est quin coniuncti, sint quos & nomen & rei completus iungit. ueluti, Titius & Mauius ex parte dimidia hæredes sunt: uel, Titius Mauiusq; hæredes sunt: uel ita, Titius cum Mauius ex parte dimidia hæredes sunt. Videamus autem, ne etiam si hos articulos detrahas, &, q;, cum interdum

tamen coniunctos accipi oporteat: ueluti, Lucius Titius, Publius Mauius, heredes sunt ex parte dimidia: uel ita, Publius Mauius, Lucius Titius, heredes sunt. Sempronius ex parte dimidia heres esto: ut Titius & Mauius ueniant in partem dimidiam, & re & uerbis coniuncti uideantur. Lucius Titius ex parte dimidia heres esto: Seius ex parte, qua Lucium Titium heredem institui, heres esto. Sempronius ex parte dimidia heres esto. Iulianus dubitari posse ait, an tres semisses facti sunt: an Titius in eundem semissem cum Caio Seio institutus est. Sed eo quod Sempronius quoque ex parte dimidia scriptus est, uerisimilius est in eundem semissem duos coactos, & coniunctim heredes scriptos esse.

Pomponius Lib. XXX.

Lex CLXXX.

TVGVRII appellatione omne edificiū quod rustica rei magis custodienda conuenit, quam quod urbanis edibus significatur. Offilius ait tugurium à *tegendero tanquam tegurium esse dictum: ut toga, quod ea tegamur. *tecto, tanquā tegula rium.

Idem Lib. V. ad senatusconsultum.

Lex CLXV.

VENISSE ad heredem: nihil intelligitur, nisi deducto ere alieno.

De uerborum &

Paulus Libro XIIII. ad Plaut.

Lex LXXII.

VERBVM, amplius, ad eum quoque pertinet cui nihil debetur: sicuti ex contrario minus solutum uidetur, etiam si nihil esset exactum.

Pomponius Libro XXVI. ad Quintum Mutium.

Lex CXXIII.

VERBVM erit, interdum etiam præteritum, nec solum futurum tempus demonstrat. quod est nobis necessarium scire, ut cum codicilli ita confirmati testamento fuerint, Quod in codicillis scriptum erit. utrumue futuri temporis demonstratio fiat, an etiam præteriti, si ante scriptos codicillos quis relinquat. Quod quidem ex uoluntate scribentis interpretandum est. Quemadmodum autem hoc uerbum, est, non solum præsens, sed & præteritum tempus significat: ita & hoc uerbum, erit, non solum futurum, sed interdum etiam præteritum tempus demonstrat. Nam cum dicimus, Lucius Titius solutus est ab obligatione. & præteritum & præsens tempus significamus: sicut hic, Lucius Titius obligatus est. Et idem erit cum ita loquimur, Troia capta est. non enim ad præsentis facti demonstrationem refertur is sermo, sed ad præteritum.

Vlpianus Libro XXX.

Lex C.LXXXVII.

VERBVM exactæ pecuniæ non solum ad solutionem referendum est, uerumetiam ad delegationem.

Papinianus Lib. XXXVII. Questionum.

Lex CCXVIII.

VERBVM, facere, omnem omnino faciendi causam complectitur, dandi, soluendi, numerandi, indicandi, ambulandi.

Vlpianus Lib. I. ad edictum.

Lex II.

VERBVM hoc, si quis, tam masculos, quam feminas complectitur.

Pomponius Lib. XXXIX.

Lex CXXXI.

VERBVM illud, pertinere, latissimè patet: nam & ijs rebus, petendis aptum est, quæ domini nostri sunt, & ijs quas iure aliquo possidemus. quæ uis nostri domini non sint. Pertinere ad nos, etiam ea dicimus, quæ in nulla eorum causa sunt, sed esse possunt.

Paulus Lib. II. ad edictum.

Lex VIII.

VERBVM OPORTEBIT, tam præsens quam futurum tempus significat. Actiones uer-

De uerborum &

bo, non continetur exceptio.

Paulus Lib. XXVI.

Lex XXXVII.

VERBUM, oportere, non ad facultatem iudicis pertinet, qui potest uel pluris uel minoris condemnare, sed ad ueritatem refertur.

Celsus Lib. XX. Digestorum.

Lex XCIII.

VERBUM, reddendi, quanquam significatum habeat retro dandi: recipit tamen & per se dandi significationem.

Ulpianus Lib. LVIII.

Lex XLIII.

VERBO, uictus, continentur quæ esui & potui, cultuiq; corporis, quæq; ad uiuendum homini necessaria sunt. Vestem quoque, uictus habere uicem, Labeo ait.

Idem Lib. XII.

Lex XX.

VERBA, contraxerunt, gesserunt, non pertinent ad testandi ius,

Pomponius Lib. V.

Lex CXX.

VERBIS legis duodecim Tabularum his, Vti quisque legasset, sue rei ita ius esto. latissima potestas tributa uidetur, & heredes instituere.

di, & legata & libertates dandi, tutelas quoque constituendi: sed interpretatione coangustatū est, uel legum authoritate, uel iura constituentium.

Vlpianus Libro I. ad legem

Aeliam Sentiam.

Lex CCXVI.

VERVM est eum, qui in carcere clausus est, non uideri, neque uinctum neque in uinculis esse, nisi corpori eius uincula, sint adhibita.

Paulus Libro II. Manualium.

Lex CXXVII.

VESTIS appellatione tam uirilis, quam muliebris, & scenica, etiam si tragica, aut cuiusdam sit, continetur.

* Paulus Libro VI. ex Minutio.

Lex CCVI.

* Vlpia

nas

VINARIA uasa propriè uasa torcularia esse placet. dolia autem & serias tandiu in ea causa esse, quandiu uinum haberent. cum sine uino esse coeperint, desinere in eo numero esse, quoniam ad alium usum transferri possunt: ueluti si frumentum in his addatur. eandem causam amphorarum esse, ut cum uinum habeant, tunc in uasis uinarijs: cum inanes sint, tunc extra numerum uinariorum sint: quid aliud in his condi possit.

De uerborum &
Venuleius Libro VIII. Stipul.

Lex CCXXIIII.

VINCVLORVM appellatione, uel priua-
ta uel publica uincula significantur: custodia ue-
rò tantum publica custodia.

Vlpianus Libro X.

Lex CXLV.

VIRILIS appellatione, interdum etiam to-
tam hereditatem contineri dicen- lum est.

Pomponius Libro VI.

Lex CLXVI.

VRBANA familia, & rustica, non loco, sed
genere distinguitur. Potest enim aliquis dispensator
non esse urbanorum seruorum numero: ueluti is,
qui rusticarum rerum rationes dispenset, ibiq; habi-
tet: & non multum abest à uillico. Insularius au-
tem urbanorum numero est: Videndum tamen est,
ipse dominus, quorum loco quenque habuerit: quod
ex numero familie, & uicarjjs apparebit. Perno-
ctare extra urbem intelligendus est, qui nulla par-
te noctis in urbe est: per, enim, totam noctem si-
gnificat.

Ulpianus Libro II. de omnibus
tribunalibus.

Lex CXCVIII.

VRBANA pradia, omnia aedificia accipimus
non solum ea, quae sunt in oppidis: sed & si fortè
stabula sunt, vel alia meritoria in villis, & in ui-
cis, vel pratoria voluptati tantum deseruiētia: quia
urbanum pradium non locus facit, sed materia.
Proinde hortos quoque, si qui sunt in aedificijs consti-
tuti, dicendum est urbanorum appellatione continē-
neri. Planè si plurium horti in reditu sunt, vinea-
rj fortè vel etiam holitorj, magis hæc non sunt
urbana.

Paulus Libro I. ad edict.

Lex II.

VRBIS appellatio, muris: Roma autem, con-
tinētibus aedificijs finitur: quod latius patet. Cuiusq;
diei maior pars est horarum septē primarum diei,
non supremarum.

Pomponius Libro VI.

Lex CX XI.

VSVRA pecunie, quam percipimus, in fructu
non est: quia non ex ipso corpore, sed ex alia causa
est: id est, ex noua obligatione.

De uerborum & rerū signific.

Marcellus Libro V. Digestorum.

Lex LXXXVII.

* Alphēnus ait, Vt Alphēnus * ait, Urbes est Roma,
que muro cingitur. Roma est etiam quantum conti-
nemia edificia essent. Nam Romam non muro te-
rbē esse nus existimari, ex consuetudine quotidiana posse
Romam, intelligi, cum diceremus Romam nos ire, etiam si
que mu- extra urbem habitarem.

ro cinge-
retur. Ro- Paulus Libro Singula. Senatus-
mā etiā consult. Orficiāni.

qua i cō-
tinēti edi-
ficia &c.

Adde .l.
trāsaēta

Lex CCXXX.

Vt sunt iudicio terminata, transactione com-
posita, longioris temporis silentio finita.

40

DE REGVLIS

I V R I S .

TITVLVS XVII.

Libri L. Pandectarum, per
ordinem Alphabeti .

Vlpianus.

Lex CLXXXIII.



*SENTENTIA eius qui Recipu
blica causa abest, neque ei ne
que alij damnoſa eſſe debet .*

Papinianus .

Lex LXXVIII.

*ACTVS legitimi, qui nō
recipiunt diem uel cōditionem:*

*ueluti emancipatio, acceptilatio, hereditatis aditio,
ſerui optio, datio tutoris, in totum uitiuntur per tem
poris uel conditionis adiectionem. Nonnunquam ta
men actus ſupraſcripti tacite recipiunt, quæ apertè
comprehenſa uitium afferunt. Nam ſi acceptum ſe
ratur ei qui ſub conditione promiſit: ita demū egis
ſe aliquid acceptilatio intelligitur, ſi obligationis
conditio extiterit. Quòd ſi uerbis nominatim acce
ptilationis comprehendatur, nullius momenti faciet
actum.*

BIBLIOTECA NAZIONALE
ROMA
VITTORIO EMANUELE

De regulis iuris

Vlpianus. Lex CXCIX.

AD EA quæ non habent atrocitatem facinoris, vel sceleris, in his lignoscitur seruis: si vel dominis, vel ijs qui vice dominorum sunt, veluti tutoribus & curatoribus, obtemperauerint.

Semper qui dolo fecit, quo minus haberet: pro eo est habendus, ac si haberet. In contractibus successores ex dolo eorum, quibus successerunt, non tantum in id, quod * ad eos peruenit, verumetiam in solidum tenentur: hoc est, * vt vnusquisque ea parhas tres te qua hæres est, * conueniatur.

particu-
las, ad
cos: vt:
conuenia-
tur.

Idem. Lex CXXI.

ALIUD est uenlere, aliud est vendenti consentire. Refertur ad uniuersos quod publicè fit per maiorem partem. Absurdum est plus iuris habere eum cui legatus sit fundus, quàm hæredem, aut ipsum testatorem, si uiueret.

Paulus. Lex L.

ALTERIVS circumuentio, alij non præbet actionem.

Caius. Lex LVIII.

BONA FIDES non patitur, vt bis idem exigatur.

Paulus. Lex CLXXIX.

BONA fides tantum possidenti præstat quam
um veritas, quoties lex impedimento non est.

Vlpianus

Vlpianus. Lex CXXIX.

CAPienda occasio est, quæ præbet benignius responsum. Quod factum est: cum in obscuro sit, ex affectione cuiusque capit interpretatione.

Idem. Lex XLVIII.

CONSILII non fraudulentæ nulla obligatio est. Cæterum si dolus, & calliditas intercesserit, de dolo actio competit. Socij mei socius; meus socius non est.

Idem. Lex XXIII.

CONTRACTVS quidam dolum malum duntaxat recipiunt: quidam & dolum et culpam. Dolum tantum, depositum & precarium. dolum et culpam, mandatum, commodatum, uedictum, pignori acceptum, locatum: item dotis datio, tutela, negotia gesta. In his quidem & diligentia. Sed & societas, & rerum communio, & dolum, & culpam recipit. Sed hæc ita, nisi si quid nominatim conuenit, uel plus uel minus in singulis contractibus. nam hoc seruabitur, quod initio conuenit. legem enim contractui dedit, excepto eo, quod Celsus putat, non ualere, si conuenierit ne dolus præstetur. Hoc enim bonæ fidei iudicio contrarium est: & ita utimur. Animalium uerò casus, mortesq; quæ sine culpa accidunt: fuge seruorum, qui custodiri

De Regulis iuris

non solent : rapinæ, tumultus, incendia, aquarum magnitudines, impetus prædonum, à nullo præstantur.

Caius. Lex CXIX.

CREDITOR qui permittit rem uenire, pignus dimittit.

Paulus. Lex CXC.

CVIVS effectus omnibus prodest, eius & partes ad omnes pertinent.

Paulus. Lex LIIII.

CVIVS per errorem dati, repetitio est: eius cōsultò dati, donatio est.

Ulpianus. Lex CXXIIII.

CVIVS est donandi, eidem & uendendi, & concedendi ius est.

Idem. Lex XXXVII.

CVLPA caret, qui scit, sed prohibere non potest.

Pomponius. Lex LI.

CVLPA est immiscere se rei ad se non pertinenti.

Paulus. Lex LXXXV.

CVM amplius solutum est, quàm debebatur: cuius pars non inuenitur, quæ repeti possit, totum esse indebitum intelligitur. manente pristina obligatione. Is natura debet, quem iure gentium dare oportet, cuius fidem secuti sumus.

Vlpianus. Lex CXCVI.

CVM par delictum est duorum, semper onera-
tur petitor: & melior habetur possessoris causa; si
cut sit, cum de dolo excipitur petitoris. neque enim
datur talis replicatio petitori, * Si non Rei quoque
in ea re dolo actum sit. Illi debet permitti poenam
petere, qui in ipsam non incidit.

* aliàs,
aut si
rei. ue,
aut si nō
rei.

Paulus. Lex CLXX.

CVM prator in heredem dat actionem, quate-
nus ad eum peruenit: sufficit si uel momento ad eū
peruenit ex dolo defuncti.

Idem. Lex CXXXIX.

CVM principalis causa non consistit: plerum-
que nec ea quidem, quæ sequuntur, locum ha-
bent.

Vlpianus. Lex CXXXVI.

CVM quis possit alienare, poterit & consenti-
re alienationi. Cui autem donare non conceditur,
probanulum erit, nec si donationis causa cōsenserit,
ratam eius uoluntatem habendam.

Caius. Lex CVIII.

CVM seruis nulla actio est.

Paulus. Lex XVII.

CVM tempus in testamento adijcitur, creden-
dum est pro heredem adiectum: nisi alia mens fuerit
testatoris: sicut in stipulationibus, promissoris gra-
tia tempus adijcitur.

De Regulis iuris

Ulpianus. Lex XXIX.

DIVVS Pius rescripsit, eos qui ex liberalitate sua conveniuntur: in id quod facere possunt, condemnandos.

Idem. Lex LXII.

DOMVM suam reficere unicuique licet: dum non officiat invito alteri in quo ius non habet.

Papinianus. Lex LXXXIII.

DONARI videtur quod nullo iure cogente conceditur.

Iulianus. Lex LXVI.

*i.com-
mentum
cauillato
rium.
EA est natura cauillationis, quam Graeci *κατασκευασμους* appellant, ut ab euidenter ueris, per breuissimas mutationes disputatio ad ea, quae euidenter falsa sunt, perducatur.

Ulpianus. Lex CLXXVIII.

EA quae ad dandum impossibilia sunt, uel quae in rerum natura non sunt, pro non adiectis habentur.

Iulianus. Lex LXV.

EA quae raro accidunt, non temere in agendis negotijs computantur.

Marcellus. Lex CLIII.

EA quae in partes diuidi non possunt: solidae à singulis heredibus debentur. In re dubia.

benigniore interpretationem sequi, non minus iustius est, quam tutius.

Hermogenes. Lex XCVIII.

E A solu deportationis sententia aufert, quæ ad fiscum perueniunt.

Paulus.

Lex III.

E I V S est nolle, qui potest & uelle.

Marcellus.

Lex CXLIIII.

E T . si nihil facile mutandum est ex sollemnibus: tamen ubi æquitas euilens exposcit subueniendum est.

Vlpianus .

Lex LIX.

E X pœnalibus causis non solet actio in patrem depeculio dari.

Idem .

Lex CXCII.

E X qua persona quis lucrum capit, eius factum præ stare debet.

Modestinus.

Lex CL.

E X P R E S S A nocent, non expressa non nocent.

Vlpianus.

Lex CXXXII.

F A C T V M à iudice, quod ad officium eius non perinet, ratum non est.

Paulus.

Lex CXCVII.

F A C T V M cuique suum, non aduersario suo nocere debet, Non uidetur uim facere, qui iure suo utitur, & ordinaria actione experitur.

De Regulis iuris

pœnalibus causis benignius interpretandum est.

Caius. Lex CLXVIII.

FAVORABILIORES rei potius, quàm actores habentur.

Paulus. Lex CIX.

FERE, in omnibus pœnalibus iudicijs, & atati, & imprudentiæ succurritur.

Paulus. Lex CXCVI.

FERE quibuscunque modis obligamur, iisdem in contrarium actis liberamur: quum quibus modis adquirimus, iisdem in contrarium actis amittamus. Ut igitur nulla possessio, adquiri nisi animo & corpore potest: ita nulla amittitur, nisi in qua utrunque in contrarium actum est.

Metianus. Lex XCIIII.

FILIVS FAMILIAS neque retinere, neque recuperare, neque adipisci possessionem rei peculiaris videtur.

Ulpianus. Lex LI.

FOEMINAE ab omnibus officijs civilibus uel publicis remotæ sunt: & ideo nec indices esse possunt, nec magistratum gerere, nec postulare, nec
* cura= pro alio interuenire, nec * procuratrices existere.
tores. Item impuberes omnibus officijs civilibus debent abstinere.

Papinianus Lex LXXX.

FRAVDIS interpretatio semper in iure civili non ex euentu duntaxat, sed ex consilio quoque
*consideratur.

*desideratur.

Iabolenus. Lex LXXII.

FRVCTVS rei est, uel pignori dare licere.

Pomponius Lex XLI.

FVRIOSI, uel eius cui bonis interdicitur, nulla uoluntas est.

Papinianus. Lex LXXIX.

GENERALITER cum de fraude disputatur, non quid habeat actor, sed quid per aduersarium habere non potuit, considerandum est.

Vlpianus. Lex LX.

HAEREDEM eiusdem potestatis iurisq; esse, cuius fuit defunctus, constat.

Iulianus. Lex LXIII.

HAEREDITAS nihil aliud est, quam successio in uniuersum ius, quod defunctus habuit tempore mortis.

Vlpianus. Lex CXC.V.

HOC iure utimur: ut quicquid omnino per uim fiat: aut in uis publice, aut priuata crimen incidat. Deiecit & qui uel iussit, uel mandauit, uel ratum habuit. Rati enim habitio mandato comparatur. In contractibus, in quibus doli

De Regulis iuris

præstatio, uel bona fides inest, hæres in solidum tenetur.

supponit Pomponius. Lex XI.

aliquis ID quod nostrum est, sine facto nostro ad aliū transferri non potest.

quid Paulus. Lex XVI.

IMAGINARIA uenitio non est, pretio accedente.

legit Caius. Lex CLXXIII.

IMPERITIA, culpæ annumeratur.

Marcellus. Lex CXLV.

IMPOSSIBILIVM nulla obligatio est.

Metianus. Lex XCVII.

IN ambiguis orationibus maximè sententia spectanda eius est, qui eas protulisset.

legit Paulus. Lex LXXXVI.

IN ambiguis, pro dotibus respondere melius est.

Non est nouū ut quæ semel utiliter constituta sunt, durent, licet ille casus extiterit, à quo initium capere non potuerunt. Quoties æquitatem, desiderij naturalis ratio, aut dubitatio iuris moratur: iustis decretis res temperanda est.

legit Ulpianus. Lex CXXIII.

IN condemnatione personarum quæ in id quod facere possunt, damnantur: non totum quod habet, extorquendum est: sed & ipsarum ratio habenda est, ne egeant. Cum uerbum, restituas, in lege inue-

uitur: et si non specialiter de fructibus additum est, tamen etiam fructus sunt restituendi. Vnicuique sua mora nocet: quod & in duobus reis promittendi obseruatur. Dolo facit qui petit quod restitutus est.

Idem.

Lex CXXXV.

IN contrahenda uenditione, ambiguum pactio contra uenditorem interpretandum est. Ambigua autem intentio ita accipienda est, ut res salua actio ri sit.

Paulus.

Lex CXI.

IN eo quod plus sit, semper inest minus. Nemo alienae rei expromissor idoneus uidetur, nisi cum satisfidatione. Pupillus pati posse non intelligitur. Vbi uerba coniuncta non sunt, sufficit alterutrum esse factum. Mulieribus tunc succurrendum est, cum de fraudantur: non ut facilius calumnientur.

Pomponius.

Lex XXXV.

IN eo quod, uel is qui petit, uel is à quo petitur, * *lucris* *lucris* petiturus est, durior causa est petitoris. causa fa-
Eturus
est.

Ulpianus.

Lex CXXII.

IN iure civili receptum est, quoties per eum cui * *condi-*
ius interest & conditionem non impleri, fiat quò tionem
minus impleatur, perinde haberi ac si impleta con- impleri
ditio fuisset. quod ad libertates & legata, & ad nō fiat.

De Regulis iuris

haredum institutiones perducitur. Quibus exemplis stipulationes quoque committuntur, cum per promissorem factum esset, quò minus stipulator conditioni pareret.

Paulus. Lex V.

IN negotijs contrahendis, alia causa habita est furiosorum, alia eorum qui fari possunt, quamvis actum rei non intelligant. Nam furiosus nullum negotium contrahere potest: pupillus omnia negotia tutore auctore agere potest.

Ulpianus. Lex CXL.

IN obscura uoluntate manumittentis, fauendum est libertati.

Paulus. Lex CXV.

IN obscuris inspicitur, quod uerisimilius est, aut quod plerumque fieri solet.

Idem. Lex LXIX.

IN omnibus causis id obseruatur, ut ubi persona conditio locum facit beneficio: ibi deficiente ea, beneficium quoque deficiat. ubi uero genus actionis id desiderat, ibi ad quemuis persecutio eius deueniat. * in quo non deficiat ratio auxilij.

per aliū Pomponius. Lex XL.

mora est. IN omnibus causis pro facto accipitur id, * in quo etc. quo quis alium perhorrescit quo minus fiat.

Idem. Lex XIII.

IN omnibus obligationibus, in quibus dies non apponitur, presenti die debetur.

Vlpianus. Lex CXXXVI.

IN omnibus officiis quæ fieri, per liberas personas leges desiderant: seruus interuenire non potest.

Non debeo melioris conditionis esse quam author meus, a quo ius in me transyt.

Paulus. Lex XCI.

IN omnibus quidem, maximè tamen in iure æquitas spectanda est.

Paulus. Lex CLXXI.

IN pari causa possessor potior haberi debet. Ii qui in uniuersum ius succedunt, heredum loco habentur.

Vlpianus. Lex XXIII.

IN personam seruilem nulla cadit obligatio. Generaliter probandum est, ubicunque in bone fidei iudiciis confertur in arbitrium domini uel procuratoris eius conditio: pro boni uiri arbitrio hoc habendum esse.

Paulus. Lex XII.

IN testamentis plenius voluntates testantium interpretamur.

De Regulis iuris

Papinianus. Lex VIII.

IN toto iure generi per speciem derogatur: & illud potissimum habetur, quod ad speciem directum est.

Caius. Lex CXIII.

IN toto & pars continetur.

Papinianus. Lex LXXVII.

IN totum, omnia quae animi destinatione agenda sunt: non nisi uera & certa scientia perfici possunt.

Vlpianus. Lex CXCVIII.

INVITVS nemo cogitur defendere. Cui datus actionem, eidem exceptionem competere multo magis quis dixerit. Cum quis in alicuius locum successerit, non est æquum ei nocere hoc quod aduersus eum non nocuit in cuius locum successerit. Plerumque emptoris eadem causa debet esse circa petendum ac defendendum, quae fuit authoris: Quodcumque pro eo praestatur, invito non tribuitur.

Paulus. Lex LXX.

INVITO beneficium non datur.

Vlpianus. Lex CXXX.

IS damnum dat, qui iubet dare. Eius uero nulla culpa est, cui parere necesse sit; Quod pendet, non est pro eo, quasi sit.

Pomponius. Lex VIII.

IVRA sanguinis nullo iure civili dirimi possunt.

Vlpianus. Lex CCVI.

IVRE natura equum est, neminem cum alterius detrimento & iniuria fieri locupletiolem.

Pomponius. Lex VII.

IUS nostrum non patitur eundem in pagano, & testato, & intestato decessisse: earumque rerum naturaliter inter se pugna est, testatus & intestatus.

Paulus. Lex CVII.

LIBERTAS inestimabilis res est.

Caius. Lex XVI.

LIBERTAS omnibus rebus favorabilior est.

Vlpianus. Lex LXVI.

MARCELLVS ait, Desinit debitor esse is qui nactus est exceptionem iustam, nec ab equitate naturali abhorrentem.

Caius. Lex CLXXV.

MELIOR conditio nostra per servos fieri potest: deterior fieri non potest.

Pomponius. Lex CCV.

MINVS est actionem habere, quam rem.

Paulus. Lex XXVIII.

NEC ex Prætorio, nec ex solenni iure, privatorum conventionem quicquam immutandum.

De Regulis iuris

est: quamuis obligationum cause pactione possint immutari, & ipso iure, & per pacti conuenti exceptionem: quia actionū modus, uel lege, uel per Praetorem introductus, priuatorum pactionibus non infirmatur, nisi tunc, cum inchoatur * pactio, inter eos conuenit.

* actio
uel pactio
inter.

Vlpianus.

Lex CLXVI

NEMO alieno nomine agere potest. Temporalis permutatio ius prouinciae non innouat.

Paulus.

Lex CXCIII.

NEMO damnum facit, nisi qui id facit quod facere ius non habet.

Idem.

Lex CIII.

* uacat
iuris.

NEMO de domo sua * inuitus extrahi debet.

Vlpianus.

Lex XCVI.

NEMO dubitat soluendo uideri eum qui defenditur.

Paulus.

Lex LXXXVIII.

NEMO enim persequendo deteriore causam, sed meliorem facit. Denique post litem contestatam heredi quoque prospicitur: & haeres tenetur ex omnibus causis.

Vlpianus.

Lex XLIIII.

NEMO ex iis, qui negant se debere, prohibetur etiam alia defensione uti, nisi lex impe-

diat. Quoties concurrunt plures actiones eiusdem rei nomine: una tantum quis experiri debet.

Idem.

Lex CXXXI.

NEMO ideo obligatur, quia recepturus est ab alio quod praestiterit.

Paulus.

Lex CLXIII.

NEMO plus commodi heredi suo relinquit, quam ipse habuit.

Ulpianus.

Lex LV.

NEMO plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse habet.

Idem.

Lex LXXI.

NEMO potest gladij potestatem sibi datam, vel cuiuslibet alterius coercionis ad alium transferre.

Papinianus.

Lex LXXVI.

NEMO potest mutare consilium suum in alterius iniuriam.

Ulpianus.

Lex CLXIX.

NEMO praeo est, qui pretium numeravit. Loco pretior non est factus, qui liberum adquisierit. Cum de lucro duorum queritur, melior est causa possidentis.

*condemnare potest, absolue

Idem.

Lex XXXVIII.

NEMO qui condemnare non potest, absolute potest.

re non

De Regulis iuris

Idem. Lex CLXXXVIII.

NEMO uidetur fraudare eos, qui sciunt, & consentiunt.

Iabolenus. Lex CLIX.

NEQVE in interdicto, neque in ceteris causis pupillo nocere oportet dolum tutoris, siue soluendo est, siue non est.

Ulpianus. Lex XLVI.

NEQVE pignus, neque depositum, neque precarium, neque emptio, neque locatio sua rei consistere potest. Priuatorum conuentio, iuri publico non derogat.

Celsus. Lex CLII.

NERATIVS consultus an quod beneficium dare se quasi uiuenti Cæsar rescripserat, iam defuncto dedisse existimaretur: respondit non uideri sibi principem, quod ei quem uiuere existimabat concessisset, defuncto concessisse; quem tamen mortuum esse beneficij sui uellet ipsius existimationem esse.

* est i
ratio =
cum.

Ulpianus. Lex CXVII.

NIHIL consensui tam contrarium est, qui et bonæ fidei iudicia sustinet, quàm uis atque metus: quem comprobare contra bonos mores est. Non capitur qui ius publicum sequitur. Non uidentur consentire, qui errant.

Paulus

Paulus. Lex CLXXII.

NIHIL dolo creditor facit, qui suum recipit. * Cum principalis causa non consistit, nec ea quidem que sequuntur, locum habent. * alias hac de sunt.

Idem. Lex CXIII.

NIHIL interest, ipso iure quis actionem non habeat, an per exceptionem infirmetur.

Celsus. Lex CXLVII.

NIHIL peti potest ante id tempus, quo per rerum naturam per solui possit: & cum soluendi tempus obligationi additur, nisi eo præterito, peti non potest.

Ulpianus. Lex XXXVI.

NIHIL tam naturale est, quam eodem genere quodque dissolvere, quo colligatum est: ideoque uerborum obligatio, uerbis tollitur: nudi consensus obligatio, contrario consensu dissolvitur.

Idem. Lex CLXII.

NON alienat, qui duntaxat omittit possessionem.

Idem. Lex XLII.

NON debet actori licere, quod reo non permittitur. In re obscura melius est favere repetitioni, quam aduentitio lucro.

De Regulis iuris

Papinianus.

Lex LXXV.

NON debet alteri per alterum iniqua conditio inferri.

Ulpianus.

Lex XXII.

NON debet cui quod plus est, licet, quod minus est, non licere.

Idem.

Lex CXXXVII.

NON est singulis concedendum, quod per magistratum publice possit fieri, ne occasio sit maioris tumultus faciendi. Infinita estimatio est, libertas & necessitudinis.

Idem.

Lex CLXXVII.

NON fraudantur creditores, cum quid non adquiratur a debitore, sed cum quid de bonis diminuitur. Nemo ex suo delicto meliorem suam conditionem facere potest.

Paulus.

Lex CVIII.

NON omne quod licet, honestum est. In stipulationibus id tempus spectatur, quod contrahimus.

Iabolenus.

Lex CCLX.

NON potest dolo carere, qui imperio magistratus non obtemperat.

Paulus.

Lex CCVIII.

NON potest uideri desisse habere, qui nunquam habuit.

Venuleius.

Lex C.

NON potest uideri improbus, qui ignorat quantum soluere debeat.

Paulus.

Lex LXXXVII.

NON solet deterior conditio fieri eorum, qui litem contestati sunt, quam si non essent, sed plerumque melior.

Conne =
Et hic l.

Vlpianus.

Lex XCV.

NON solent, quae abundant, initiare scripturas.

Nemo enim.
suprà.

Idem.

Lex XIII.

NON uidetur cepisse, qui per exceptionem remanetur a petitione.

Idem.

Lex LIII.

NON uidetur defendere, non tantum qui latitat, sed & is qui praesens negat se defendere, aut non uult suscipere actiones.

Caius.

Lex LII.

NON uidetur quisquam id capere, quod ei necesse est alij restituere.

Papinianus.

Lex LXXXIII.

NON uidetur rem amittere, cuius propria non fuit.

Vlpianus.

Lex CXXVIII.

NON uidentur data, quae eo tempore, quando dantur, accipientis non sunt. Qui iussu indicis aliquid facit, non uidetur dolo malo facere.

De Regulis iuris

quia parere necesse habet.

Paulus

Lex CXX.

Non ut ex pluribus causis deberi nobis idem potest: ita ex pluribus causis idem potest & nostrum esse.

Vlpianus.

Lex VI.

NON uult heres esse, qui ad alium transferre uoluit hereditatem.

Scæuola.

Lex XCIX.

NVLLA intelligitur mora ibi fieri, ubi nulla petitio est.

Idem.

Lex LVI.

NVLLVS uidetur dolo facere, qui suo iure nititur.

Paulus.

Lex CX.

NVLLVM crimen patitur is, qui non prohibet, cum prohibere non potest.

Vlpianus.

Lex CLXXIII.

NVNQVAM actiones, præsertim pœnales de eadem re concurrentes, alia aliam consumit.

Idem.

Lex XXXI.

NVPTIAS, nō cōcubitus, sed cōsensus facit.

Caius.

Lex CLXXXII.

OMNES actiones, quæ morte aut tempore pereunt, semel incluse iudicio, saluæ permancnt. Nō

* quod uidetur perfectè cuiusque id esse, * quod ex causa ei casu. auferri potest.

Ex Digestis. 51

Celsus. Lex CLIIII.

OMNIA ferè iura heredum perinde habentur, ac si continuò sub tempore mortis heredes existissent.

Vlpianus. Lex CCI.

OMNIA quæ ex testamento profisciscuntur, ita statum euentus capiunt, si initium quidem siue uitio ceperunt.

Caius. Lex CI.

OMNIA, quæ iure contrahuntur, contrario iure pereunt.

Iabolenus. Lex LXXIII.

OMNIA quacunque causæ cognitionem desiderant, per libellum expediri non possunt.

Vlpianus. Lex CCII.

OMNIS definitio in iure civili periculosa est. rarum est enim ut subuerti possit.

Paulus. Lex CLXXXI.

OMNIS hereditas: quamuis postea adeatur, tamen cum tempore mortis continuatur. Nunquam ex postfacto crescit præteriti delicti æstimationis.

Vlpianus. Lex CXCIII.

PAREM esse conditionem oportet eius, qui quid possideat, uel habeat: atque eius, cuius dolo malo factum sit, quò minus possideret, uel

De Regulis iuris

haberet.

Idem.

Lex CCV.

PLERVNQVE FIT, ut etiam ea quæ à nobis possunt abire, perinde in eo statu sint, atque si non essent eius conditionis ut abire possint, & ideo quod fisco obligamus, & uendicare interdum, & alienare, & servitutem praelio imponere possumus.

Pomponius.

Lex XXVIII.

PLVS cautionis est in rem, quam in personam.

Paulus.

Lex CXXV.

POENALIA iudicia semel accepta, in heredes transmitti possunt.

Paulus.

Lex CXVIII.

PRAETOR bonorum possessorem heredis loco in omni causa habet.

Modestinus.

Lex CLVII.

PRIVILEGIA quædam causæ sunt, quædam personæ. & ideo quidem ad heredes transmittuntur, quæ causæ sunt: quæ personæ sunt, ad heredes non transeunt.

Celsus.

Lex CL.

PVPILLVS, nec uelle, nec nolle in ea ætate, nisi apposita tutoris auctoritate, creditur. Nam quod animi iudicio fit, in eo tutoris auctoritas necessaria est.

Caius.

Lex C XII.

PVPILLVM, qui proximus pubertati sit, capax
pacem esse & furandi, & iniuriæ faciendæ con-
stat. In heredes non solent actiones transire, quæ
pœnales sunt ex maleficio: ueluti furti, damni, iniu-
riæ, ui bonorum raptorum.

Licinius.

Lex CCX.

QVAE ab initio inutilis fuit institutio, tempo-
ris tractu conualescere non potest.

Papinia.

Lex LXXXII.

QVAE DVBITATIONIS tollendæ cau-
sa contractibus inseruntur, ius commune non la-
dunt.

Pomponius.

Lex XVIII.

QVAE legata mortuis nobis ad * heredes nos-
tros transeunt, eorum commodum per nos ijs, quo-
rum in potestate sumus, eodem casu acquirimus: ali-
ter atque, * cum stipulati sumus. Nam & sub con-
ditione stipulantes, omnimodo eis acquirimus, etiã
si * libertate nobis præstita à dominis, conditio
existat.

* here-
ditatem
nostrã.
* quod.
* libera-
tis nobis
potesta-
te domi-
ni.

Paulus.

Lex CXXIII.

QVAE propter necessitatem recepta sunt, non
debent in argumentum trahi.

Idem.

Lex XC.

QVANDIV possit ualere testamentum: tan-
diu legitimus hæres non admittitur.

De Regulis iuris

Idem.

Lex XXV.

QVATENVS cuiusque intersit, in facto, non in iure consistit.

Idem.

Lex XV.

QVI actionem habet ad rem recuperandam, ipsam rem habere videtur.

Ulpianus.

Lex CLXXX

QVI auctore Iudice comparavit, bonae fidei possessor est.

Idem.

Lex XX.

QVI cum alio contrahit, uel est, uel esse debet non ignarus conditionis eius: heredi autem hoc imputari non potest, cum non sponte cum legatarijs contrahat. Non solet doli exceptio nocere ijs, quibus voluntas testatoris non refragatur.

Paulus.

Lex CLXXIIII.

QVI DOLO defierit possidere, pro possidente damnatur: quia pro possessore dolus est.

Caius.

Lex XLIII.

QVI in alterius locum succedunt, iustam habent causam ignorantia, an id quod deberetur, peteretur. Fideiussores quoque non minus quam heredes iustam ignorantiam possunt allegare. Haec ita de herede dicta sunt, si cum eo agatur, non etiam si agas. Nam planè qui agit, certus esse debet: quoniam

sit in potestate eius, quando uelit experiri: & ante debet rem diligenter explorare, & tunc ad agendum procedere.

Vlpianus. Lex CXXXVIII.

*QVI in ius dominiū me alterius succedit, iure eius uti debet. Nemo uidetur & dolo facere, qui igno-
rat causam cur non debeat petere.* *& in do-
lo esse.*

Idem. Lex CLXI.

QVI in seruitute est, usucapere non potest. Nam quum possideatur, possidere non uidetur.

Paulus. Lex CLXIII.

QVI non facit quod facere debet, uidetur facere aduersus ea quæ non facit: ait qui facit, quod facere non debet, non uidetur facere id, quod facere iussus est.

Modestinus. Lex CLV.

*QVI per & successionem quamuis longissimam & cessio-
defuncto hæredes extiterint: non minus hæredes in-
telliguntur, quàm qui principaliter hæredes exti-
terint.*

Vlpianus. Lex CXXXV.

QVI potest facere ut possit conditioni parere, iam posse uidetur: Quod quis, si uelit, habere non potest, id repudiare non potest.

De Regulis iuris

Idem.

Lex XXVII.

QVI POTEST inuitis aliquibus alienare:
multo magis & ignorantibus & absentibus pos-
test.

Paulus.

Lex CXXVII.

QVI rem alienam defendit, nunquam locuples
habetur.

Iulianus.

Lex LXIII.

QVI sine dolo malo ad iudicium prouocat, non
videtur moram facere.

Paulus.

Lex CLXXXV.

QVI tacet non utique fatetur: sed tamen ue-
rum est eum non agere.

Ulpianus.

Lex CIII.

QVI uetante pretore fecit, hic aduersus edi-
ctum fecisse proprie dicitur. Eius est actionem de-
negare, qui possit & dare.

Paulus.

Lex XLIX.

* Alias QVIC QVID calore iracundie, uel fit,
incipit, uel dicitur: non prius ratum est, quam si per-
Quitus seuerantia apparuerit iudicium animi fuisse.
Mutius Ideoque breui reuersa uxor, nec diuertisse ui-
Sepro = detur.

nio.

Idem.

Lex LXXIII.

Quo tu: QVO * tutela reddit, eo & hereditas per-
sela, uenit, nisi cum femina heredes intercedunt.
&c. Nemo potest tutorem cuiquam dare, nisi ei quem

in suis heredibus, cum moritur, habuit, habiturus
ue esset, si uixisset. Vi factum uidetur, id esse, quod
quis, cum prohiberetur, fecit. Clam, quod quisque
cum controuersiam haberet, habiturus uue se spera-
ret, fecit. Quae in testamento ita scripta sunt, ut in-
telligi non possint, perinde sunt ac si scripta non es-
sent. Nec paciscendo, nec legem dicendo, nec stipula-
do quisquam alteri cauere potest.

Caius.

Lex XLVII.

QVOD à quoquam poenae nomine exactum
est: in eadem restituere nemo cogitur.

Ulpianus.

Lex XXXIII.

QVOD attinet ad ius civile, serui pro nullis
habentur: non tamen & iure naturali: quia quod
ad ius naturale attinet, omnes homines aequales
sunt.

Paulus.

Lex CLXXXIII.

QVOD CONTRA rationem iuris rece-
ptum est, non est producendum ad consequen-
tiam. Vni duo pro solido heredes esse non pos-
sunt.

Celsus.

Lex CLI.

QVOD euincitur, in bonis non est.

Paulus.

Lex XXX.

QVOD initio uitiosum est, non potest tractus
temporis conualescere.

De Regulis iuris

Vlpianus. Lex CLXXXVI.

QVOD ipsis, qui cōtraxerunt, obstat, & successoribus eorum obstat.

Idem.

Lex CXLI.

QVOD iussu alterius soluitur: pro eo est, quae

* alias
deest ipse
se soluit
set, vel.

si * ipse soluisse, vel ipsi solutum esset.

Idem.

Lex CXLII.

QVOD nullius esse potest: id ut alicuius fieret, nulla obligatio ualet efficere.

Paulus.

Lex CCLXXXIX.

QVOD quis, cum seruus esset, egit, proficere libertato facto non potest.

Pomponius.

Lex CCIII.

QVOD quis ex culpa sua damnum sentit, non intelligitur damnum sentire.

Idem.

Lex XXI.

QVOTIES dubia est interpretatio libertatis, secundum libertatem respondendum erit.

Paulus.

Lex XCII.

QVOTIES duplici iure defertur alicui successio, repudiato nouo iure quod antè defertur, supererit uetus.

Vlpianus.

Lex XCVIII.

QVOTIES idem sermo duas sententias exprimit: ea potissimum accipietur, quae rei gerenda aptior est.

Idem.

Lex CC.

QVOTIES nihil sine captione inuestigari potest: eligendum est, quod minimum habeat iniquitatis.

Hermogenes.

Lex XCIX.

QVOTIES utriusque causa lucri ratio vertitur, ut praferendus est, cuius in lucro causa tempore praecedit.

Venuleius.

Lex I.

REGVLA est, quae re quae est, breuiter enarrat; non ut ex regula res sumatur, sed ut ex iure, quod est, regula fiat. Per regulam igitur brevis rerum narratio traditur. & (ut ait Sabinus) quasi causae coniectio, quae simul cum in aliquo uitiata est, perdit officium suum.

Ulpianus.

Lex CCVII.

RES iudicata, pro ueritate accipitur.

Paulus.

Lex X.

SECVNDVM naturam est, commoda cuiusque rei cum sequi, quem sequuntur incommoda.

Caius.

Lex CXC.

SEMPER generalibus specialia insunt.

Modestinus.

Lex CLVIII.

SEMPER in conventionibus non solum, & cōiunctum quod liceat considerandum est, sed & quod honestum est.

De Regulis iuris

Caius.

Lex LVII.

SEMPER in dubijs benigniora preferenda sunt.

Ulpianus.

Lex IX.

SEMPER in obscuris, quod minimum est, sequimur.

Ulpianus.

Lex XXXV.

SEMPER in stipulationibus, & in ceteris contractibus id sequimur, quod actum est. Unde si non apparet, quid actum est: consequens erit, ut id sequamur, quod in regione, in qua id actum est, frequentatur. Quid ergo si neque regionis mos appareat, quia uariis fuit? Ad id quod minimum est, redigenda summa est.

Caius.

Lex LXI.

SEMPER, qui nō prohibet pro se interuenire, mandare creditur. Sed & si quis ratum habuerit, quod gestum est, obstringitur mandati actione.

Ulpianus.

Lex CCIX.

SERVITUTEM mortalitati ferè cōparamus.

Paulus.

Lex CCXI.

SERVVS reipublica causa abesse nō potest.

Pomponius.

Lex XIX.

SI filius familiæ sub conditione stipulatus, emancipatus fuerit: deinde extiterit conditio, patri actio competit; quia in stipulationibus id tempus spectatur, quo contrahimus.

Ulpianus.

Lex CV.

SI in duabus actionibus alibi summa maior, alibi infamia est: præponenda est causa & existima-
tionis. Vbi autem æquiparantur famosa iudicia: et
si summam disparem habeant, pro paribus tamen
accipienda sunt. * esti-
matio-
nis.

Scæuola.

Lex XCIII.

SI librarius in transcribendis stipulationis uer-
bis errasset. nihil nocere, quo minus, & reus, & si-
deiusor teneantur.

Ulpianus.

Lex CXLII.

SI nemo subiit hæreditatem, & omne ius testa-
menti soluitur. * omnis
ius.

Pomponius.

Lex XXXIX.

SICVTI pœna ex delicto defuncti hæres te-
neri non debet: ita nec lucrum facere si quid ex ea
re ad eum peruenisset.

Paulus.

Lex CXVI.

SI QVIS obligatione liberatus sit, potest uide-
ri accepisse. Non potest uideri accepisse, qui stipu-
latus potest exceptione summoqueri.

Celsus.

Lex CXLVIII.

SI QVIS prægnantem uxorem reliquit, non
uidetur sine liberis decessisse.

De Regulis iuris

Ulpianus.

Lex XLV.

TIOTIES in heredem damus actionem de eo, quod ad eum peruenit, quoties ex dolo defuncti conuenitur, non quoties ex suo.

Celsus.

Lex CXLVI.

VANI timoris non iusta excusatio est.

Paulus.

Lex CII.

VBI lex duorum mensium fecit mentionem: et qui sexagesimo primo die uenerit, audiendus est: ita *patre. enim Imperator noster Antoninus cum diuo *fratre suo rescripsit.

Ulpianus.

Lex CLXVII.

VBI non uoce, sed praesentia opus est: mutus si intellectum habet, potest uideri respondere. Idem et in surdo hic quidem responderi potest. Furiosus, absentis loco est: & ita Pomponius Libro primo Epistolarum scribit.

Celsus.

Lex CXLIX.

VBI pignus inter se in testamento inuenitur, neutrum ratum est. Quae rerum natura prohibentur, nulla lege confirmata sunt.

Paulus.

Lex CVI.

VBICVNQUE causa cognitio est, ibi praetor desideratur.

Ulpianus.

Ulpianus. Lex IIIII.

VELLE non creditur. qui obsequitur imperio
patris, uel domini.

Ulpianus. Lex XXXII.

VERVM est, neque pacta, neque stipulationes
factum posse tollere. Quod enim impossibile est,
neque pacto, neque stipulatione potest comprehendi,
ut utilem actionem aut pactum efficere possit.

Sequuntur Regulæ Iuris Cano-
nici, Ex Decretalibus.

Ioannes Chrysostomus. I.



MNIS res per quasunque
causas nascitur, per easdem dis-
solvitur.

Beda in Homilijs. II.

ESTOTE misericordes,
sicut &, &c. Hoc loco nihil
aliud nobis præcipi existimo: ni-

si ut ea facta, quæ dubium est, quo animo fiant, in
meliorē partem interpretemur. Quod enim scriptū
est: Ex fructibus eorum cognoscetis eos. de manife-
stis dictum est, quæ non possunt bono animo fieri:
ut stuprum, blasphemia, furta, ebrietates, & simi-
lia, de quibus nobis permittitur iudicare.

Idem. III.

QVI scandalizaverit, &c. Utilius scandalum
nasci permittitur, quàm veritas relinquatur.

Idem. IIII.

QUOD non est licitum in lege, necessitas facit
licitum. Nam & sabbatum custodiri præceptū est:
Machabei tamē sine culpa sua in sabbato pugnāt.
sic & hodie si quis ieiunium fregerit a grotus, reus

voti non habetur.

Gregorius. V.

QVOD latenter, aut per vim, vel alias illicitè introductum est, nulla debet stabilitate subsistere.

Idem Varien. episcopo. VI.

QVVM in contemplatione, & infra.

In ipso causæ initio nō est à quæstiōibus inchoādū.

Stephanus Papa. VII.

QVAE multoties, & infra. Quicquid in sacra-
tis Deo rebus, & episcopis iniuste agitur, pro sacri-
legio reputatur: quia sacra sunt, & à quoquam
violari non debent.

Augustinus. VIII.

QVI ex timore facit præceptum, aliter quàm
debeat, facit: & ideo iam non facit.

Idem in lib. de pœnit. IX.

DEFLEAT peccator: quia offendens in vno,
factus est omnium reus.

Gregorius in registro. X.

QVANVIS causa, & infra. Non potest esse
pastoris excusatio, si lupus oves comedit, & pastor
nescit.

Lucius tertius. XI.

INDIGNVM est, & à Romane Ecclesiæ
consuetudine alienum, ut pro spiritualibus facere
quis homagium compellatur.

FINIS.

Regulæ Sexti Decretalium Bonifacij VIII.



ACCESSORIVM naturā
sequi congruit principalis.

Actus legitimi conditionem
non recipiunt, neque diem.

Beneficium ecclesiasticum nō
potest licitè sine institutione ca
nonica obtineri.

Bona fides nō patitur, ut semel exactum iterum
exigatur.

Certum est, quod is committit in legem, qui legis
verba complectens contra legis nititur voluntatē.

Data Romæ apud sanctum Petrum, quinto nonas
Martij, Pontificatus nostri anno quarto.

Contra eum, qui legem dicere potuit apertius, est
interpretatio facienda.

Contractus ex conventionē legem accipere dino
scuntur.

Cui licet quod est plus, licet utique quod est mi
nus.

Cum non stat per eum, ad quem pertinet, quo
minus conditio impleatur: haberi debet perinde ac si
impleta fuisset.

Cum quid prohibetur, prohibentur omnia quæ sequuntur ex illo.

Cum quid una via prohibetur alicui, ad id alia non debent admitti.

Cum quis in ius succedit alterius, iustam ignorantie causam censetur habere.

Cum sunt partium iura obscura, reo favendum est potius quam auctori.

Damnum quod quis sua culpa sentit, sibi debet, non alijs imputare.

Decet concessum à principe beneficium esse mansurum.

Delictum personæ non debet in detrimentum Ecclesiæ redundare.

Dolo facit qui petit, quod restituere oportet eundem.

Ea quæ fiunt à iudice, si ad eius non spectant officium, viribus non subsistunt.

Eum, qui certus est, certiorari ulterius non oportet.

Ex eo non debet quis fructum consequi, quod inius extitit impugnare.

Exceptionem obijciens, non videtur de intentione adversarij confiteri.

Factum legitime retractari non debet, licet casus postea eveniat à quo non potuit inchoari.

De Regulis iuris

• Frustra sibi fidem quis postulat ab eo servari, cui fidem à se præstitam servare recusat.

• Generi per speciem derogatur.

• Ignorantia facti, non iuris excusat.

• Imputari non debet ei, per quem non stat, si non faciat, quod per eum fuerat faciendum.

• In alternatiuis debitoris est electio: & sufficit alterum adimpleri.

• In argumentum trahi nequeunt, quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa.

• In generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus.

• In iudicijs non est acceptio personarum habenda.

• In malis promissis fidem non expedit observari.

• In obscuris, minimum est sequendum.

• In pari delicto, vel causa, potior est conditio possidentis.

• In pœnis, benignior est interpretatio facienda.

• In re communi, potior est conditio prohibentis.

• In toto partem non est dubium contineri.

• Indultum à iure beneficium, non est alicui auferendum.

• Infamibus portæ non pateant dignitatum.

• Inspicimus in obscuris, quod est verisimilius, vel quod plerunque fieri consuevit.

Is, qui in ius succedit alterius, eo iure, quo ille iuri
debebit.

Is, qui tacet non fatetur: sed nec utique negare
videtur.

Locupletari non debet aliquis cum alterius iniu-
ria, uel iactura.

Mora sua cuilibet est nocua.

Mutare consilium quis non potest in alterius de-
trimentum.

Nemo potest ad impossibile obligari.

Nemo potest plus iuris trāsferre in alium, quàm
sibi competere dinoscatur.

Non debet aliquis alterius odio prægranari.

Non est in mora qui potest exceptione legitima
se tueri.

**Non est obligatorium contra bonos mores præ-
stitum iuramentum.**

Non est sine culpa, qui rei, quæ ad eum non perti-
net, se immiscet.

Non firmatur tractus temporis, quod de iure ab
initio non subsistit.

Non licet aëtori, quod reo licitum non existit.

Non præstat impedimentum, quod de iure non
sortitur effectum.

Nullus ex consilio, dummodo fraudulentum non
fuerit, obligatur.

De Regulis iuris

Nullus pluribus uti defensionibus prohibetur.

Odia restringi, & fauores conuenit ampliari.

Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum.

Peccati uenia non datur nisi correptis.

Pluralis locutio, duorum numero est contenta.

Plus, semper in se continet quod est minus.

Possessor male fidei ullo tempore non prescribit.

Potest quis per alium, quod potest facere per se ipsum.

Presumitur ignorantia, ubi scientia non probatur.

Privilegium personale personam sequitur, & extinguitur cum persona.

Pro possessore habetur, qui dolo desit possidere.

Quæ à iure cōmuni exorbitant, nequaquam ad consequentiam sunt trahenda.

Quæ contra ius fiunt, debent utique pro infectis haberi.

Qui ad agendum admittitur, est ad excipiendū multo magis admittendus.

Qui contra iura mercatur, bonam fidem presumitur non habere.

Qui facit per alium, est perinde ac si faciat per seipsum.

Qui prior est tempore, potior est iure.

Qui sentit onus, sentire debet commodum: & contra.

Qui tacet, consentire uidetur.

Quod alicui gratiosè conceditur, trahi non debet ab alijs in exemplum.

Quod alicui suo non licet nomine, nec alieno licebit.

Quod ob gratiam alicuius conceditur, non est in eius dispendium retorquendum.

Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari.

Quod quis mandato facit iudicis, dolo facere non uidetur, cum habeat parere necesse.

Quod semel placuit, amplius displicere non potest.

Rati habitationem retro trahi, & mandato non est dubium comparari.

Rationi congruit ut succedat in onere, qui substituitur in honore.

Ratum quis habere non potest, quod ipsius nomine non est gestum.

Scienti, & consentienti, non fit iniuria neque dolus.

De Regulis iuris Sexti.

Semel Deo dicatum, non est ad usus humanos ulterius transferendum.

Semel malus, semper praesumitur esse malus.

Sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus.

Sine possessione praescriptio non procedit.

Vtile non debet per inutile iuari.

*Data Romae apud sanctum Petrum
quinto Nonas Martij, Pontificatus
nostri Anno quarto.*

F I N I S.

DE GRADIBVS AFFINITATIS,
 & consanguinitatis, & nomi-
 nibus eorum .

Titulus X. Libri XXXVIII.
 Pandectarum .

Caius.

Lex I.



GRADVS cognationis alij su-
 perioris ordinis sunt, alij infe-
 rioris, alij ex transuerso, siue
 à latere. Superioris sunt ordi-
 nis, parentes: inferioris, liberi:
 ex transuerso, siue à latere, fra-
 tres & sorores, liberiq; eorum.

Sed superior quidem, & inferior cognatio à primo gradu incipit: ex transuerso uerò, siue à latere nul-
 lus est primus gradus: & ideo incipit à secundo. Ita-
 que in primo gradu cognationis superioris quidem
 & inferioris ordinis cognati possunt concurrere: ex
 transuerso uerò nunquam gradu quisquam concur-
 rere potest. At in secundo, & tertio, & deinceps in
 cæteris. Possunt etiam ex transuerso quidem con-
 currere cum superioris ordinis cognatis. Sed admo-
 nendi sumus, si quando de hæreditate, uel bo-
 norum possessione queramus, non semper eos, qui
 eiusdem gradus sunt, concurrere. Primo gradu

De Gradibus

sunt *suprà*, pater mater: *infra*, filius filia. Secundo gradu sunt *suprà*, auus auia: *infra*, nepos neptis: ex transuerso, frater soror. Tertio gradu sunt *suprà*, proauus proauia: *infra*, pronepos proneptis, ex transuerso, fratris sororisq; filius filia: & conuenienter patruus, amita, auunculus, matertera. Quarto gradu sunt *suprà*, abauus abauia: *infra*, abnepos abneptis: ex transuerso, fratris sororisq; nepos neptis: & conuenienter patruus magnus, amita magna, id est, aui frater, soror: auunculus magnus, matertera magna, id est, auia frater, soror: item fratres patruales, sororesq; patruales: id est, qui, quæue ex duobus fratribus progènerantur. Item consobrini, consobrinq;: id est: qui quæue ex duabus sororibus nascuntur, quasi consororini. Item amitini amitine, id est, qui quæue ex fratre & sorore propagantur. Sed uulgus ferè omnes istos communi appellatione consobrinos uocat. Quinto gradu sunt *suprà*, atauus atauia: *infra*, atnepos atneptis: ex transuerso, fratris & sororis pronepos proneptis: & conuenienter pro patruus & pro amita. id est, proaui frater & soror: pro auunculus, pro matertera: id est, proauia frater & soror: item fratris patruelis, sororis patruelis filius filia. & similiter consobrini consobrina: item amitini amitine filius filia, propior so-

brinus, propior sobrina, isti sunt patrum magni, amita magna: auunculi magni, matertera magne filius filia.

Vlpianus. Lex II.

HOCEST patris matrisue eius de cuius cognatione queritur, consobrinus consobrina, siue frater patruelis, * vel amitinus, soror patruelis vel amitina.

* Alias desunt verba sequentia.

Caius. Lex III.

SEXTO gradu sunt supra, tritauius tritauius: infra, trinepos trineptis: ex transuerso, fratris & sororis abnepos abneptis: & conuenienter abpatruus abamita, id est, abauis frater & soror: abauunculus, abmatertera, id est, abauie frater & soror. Item patrum magni, amita magna, auunculi magni, matertera magna nepos neptis: item fratris patruelis, sororis patruelis, consobrini, consobrinae, amitini, amitinae nepos, neptis: item propatrum, proamita, proauunculi, promatertera filius, filia. Item qui ex fratribus patruelibus, aut consobrinis, aut amitinis undique propagantur, ij proprie sobrini vocantur. In septimo autem gradu quam multe esse possint personae, ex ijs, quae diximus, satis apparet. Admonendi tamen sumus parentum, liberorumque personas semper duplicari. Auum enim & auiam tam maternos quam paternos intelligimus:

De Gradibus

item nepotes neptesq; tam ex filio, quàm ex filia:
quam rationem scilicet deinceps in omnibus gradibus
suprà infraq; sequemur.

Modestinus. Lex. IIII.

** uiam*
NON FACILE autem, quod ad nostrum
ius attinet, cùm de naturali cognatione queritur,
septimum gradum quis excedit: quatenus ultra
eum ferè gradum rerum natura cognatorum ** in*
ra consistere non patitur. Cognati ab eo dici pu-
tantur, quod quasi una communiterue nati, uel
ab eodem orti, progenitiue sint. Cognationis sub-
stantia bifariam apud Romanos intelligitur. Nam
quedam cognationes iure civili, quedam natura-
** conti-*
neantur. ** connectuntur*: nonnunquam & utroque iure
concurrente, & naturali, & civili copulatur
cognatio. Et quidem naturalis cognatio per se si-
ne civili cognatione intelligitur, quæ per feminas
descendit, quæ vulgò liberos pariunt. Civilis au-
tem per se (quæ etiam legitima dicitur) sine natu-
rali fit cognatione per adoptionem. Utroque iure
consistit cognatio, cùm iustis nuptiis contra-
ctis copulatur. Et naturalis quidem cognatio
hoc ipso nomine appellatur: civilis uero cognatio,
licet ipsa quoque per se plenissimè hoc nomine uo-
cetur, propriè tamen agnatio vocatur, uidelicet

quæ per mares contingit. Sed quoniam quedam
 iura inter affines quoque versantur, non alienam
 est, hoc loco de affinibus quoque breuiter differere.
 Affines sunt uiri & uxoris cognati: dicti ab
 eo, quod duæ cognationes, quæ diuersæ inter se
 sunt, per nuptias copulantur, & altera ad alte-
 rius cognationis finem accedit. namque coniun-
 gendæ affinitatis causa fit ex nuptiis. Nomina ue-
 ro eorum hæc sunt: socer, socrus: gener, nurus:
 nouerca, vitricus: priuignus, priuigna. Gradus
 vero affinitatis nulli sunt. Et quidem uiri pater,
 uxorisque socer, mater autem eorum, socrus ap-
 pellatur: cum apud Græcos proprie uiri pater
 πατήρ, mater uero μήτηρ, uxoris autem pater
 πατὴρ τῆς γυναῖκος, mater uero μήτηρ τῆς γυναῖκος uocetur. filij autem
 υἱοί, nurus: filia uero θυγάτηρ, gener appellatur.
 Vxor uero liberis ex alia uxore natis nouerca dici-
 tur: matris uir ex alio uiro natis uiricus appella-
 tur: eorum uterque natos aliunde, priuignos pri-
 uignasque vocant. Potest etiam sic definiri, So-
 cer est uxoris meæ pater, ego illius sum gener.
 Socer magnus dicitur uxoris meæ auus, & ego
 sum illius progener. Et retro pater meus uxo-
 ris meæ socer est: hæc illi nurus. & auus meus
 socer magnus est, illa illi pronurus. Item socrus
 mea, uxoris meæ mater est, ego illius sum ge-
 ner, & prosocrus mea, uxoris meæ auia est, ego

De gradibus

illius sum progener, & retrò mater mea, uxoris
mea socrus est: illa huic nurus. & auia mea so-
crus magna est: & uxor mea illi pronurus. Prius-
gnus autem est uxoris mea filius, ex alio uiro na-
tus: ego illi uiricus. & in contrarium uxor mea li-
beris, quos ex alia uxore habeo, nouerca dicitur: li-
beri mei illi priuigni sunt. Viri frater, leuir est:
apud Græcos δανῖς appellatur: ut est apud Ho-

* Id est, merum relatum: sic enim Helena ad Hectorem
leuir mei dicit.

ianis, οἷς * Δαῖες ἑ μείο κριοῖς κακομηχανουσι κρυπέσσας.

mali cau Viri soror, glos dicitur: apud Græcos, γάλος.

satricis Duorum fratrum uxores εἰνατεῖς dicuntur apud
horrida. Græcos, quod vno uersu idem Homerus significat.

* Id est, * Δαῖων ἢ γαλόων, ἢ εἰνατεῶν ἑ υπέπλων.

leniorū aut glos Hos itaque qui affinitatis causa inter se, parens-
rium aut tum loco liberorumque habentur, matrimonio co-
duorum pulari nefas est. Sciendum est neque cognationem,
fratrum neque affinitatem esse posse, * ubi nuptiæ inter
uxorum dictæ sunt, ex quibus affinitas coniungitur. Li-
mitidè in bertini libertinaq; inter se affines esse possunt. In
dutarū. adoptionem datus, aut emancipatus, quasunque
* nisi nu cognationes affinitatesq; habuit, retinet: agna-
ptiæ iter tionis iura perdit: sed in ea familia ad quam per-
dicta nō adoptionem venit, nemo est illi cognatus, præter pa-
trēm, eosue, quibus agnoscitur. affinis autem ei

omnino in ea familia nemo est. Is, cui aqua & igni interdictum est, vel aliquo modo capite diminutus est, ita ut libertatem & ciuitatem amiserit: & cognationes & affinitates omnes, quas antè habuit, amittit.

Paulus. Lex V.

SI FILIVM naturalem emancipauero, & alium adoptauero, non esse eos fratres. Si filio meo mortuo Titium adoptauero, videri eum defuncti fratrem fuisse, Arrianus ait.

Ulpianus. Lex VI.

LABEO scribit, nepotis ex filia mea nati uxorem, nurum mihi esse. Et generi & nurus appellatione, sponsus quoque & sponsa continentur. At enim soceri & socrus appellatione, sponsorum parentes contineri * uidentur.

* non uidentur.

Scæuola. Lex VII.

PRIVIGNVS etiam is est, qui vulgo conceptus, ex ea natus est, quæ postea mihi nupsit. Acque & is, qui (cùm in concubinato erat mater eius) natus est ex ea, quæ postea alijs nupta sit.

De Gradibus

Pomponius. Lex VIII.

SERVIVS rectè dicebat, socii & socrus,
& generi & nurus, appellationem etiam ex spon-
salibus acquiri.

Paulus. Lex IX.

STEMMATA cognationum directo limite
in duas lineas separantur: quarum altera superior
est, altera inferior. Ex superiore vero & secundo
gradu transversæ lineæ pendent, quas omnes latius
*conte= re tractatu habito, in librum singularem * conges-
ximus. simus.

Idem. Lex X.

IVRISCONSULTVS cognatorum gra-
dus, & affinium nosse debet: quia legibus heredita-
tes & tutela ad proximum quenq; agnatum redi-
re consueverunt. Sed et edicto Prætor proximo cuiq;
cognato dat bonorum possessionem. Præterea lege
iudiciorum publicorum contra affines & agnatos
testimonium inuiti dicere non cogimur. Nomen co-
*Id est, gnationis à Græca uoce * ουγγενής dictum videtur.
cogna= ουγγενής enim illi vocant, quo nos cognatos appella-
mus. Cognati sunt, & quos agnatos lex duodecim

Tabularum appellat: sed ij per patrem cognati, ex eadem familia sunt. Qui autem per foeminas coniunguntur, cognati tantum nominantur. Proximiores ex agnatis, sui dicuntur. Inter agnatos igitur et cognatos hoc interest, quod inter genus & specie. Nam qui est agnatus, & cognatus est. Non utiq; autem qui cognatus est, & agnatus est. Alterum enim civile, alterum naturale nomen est. Nunc vero non parcimus his cognationum nominibus etiam in seruis. Itaque parentes & liberos, fratresq; etiam seruorum dicimus. sed ad leges seruiles cognationes non pertinent. Cognationis origo, & per foeminas solas contingit. Frater enim est, & qui ex eadem matre tantum natus est. Nam qui eundem patrem habent. licet diuersas matres, etiam agnati sunt. Parētes usque ad tritaum apud Romanos proprio uocabulo nominantur: ulteriores, qui non habent speciale nomen, maiores appellantur. Item liberi usque ad trinepotem: ultra hos, posteriores uocantur. Sunt & ex lateribus cognati, ut fratres sororesq; , & ex his progenti: item patruī, amita, auunculi & matertera. At quoties queritur, quoto gradu quaeque persona sit: ab eo incipiendum est, cuius de cognatione querimus: & si ex inferioribus aut superioribus gradibus est, recta linea sursum uersus, uel deorsum tendendo, facile inueniemus gradus, si per singulos proximum quenq; numeremus.

De gradibus

Nam qui mihi proximo gradu proximus est : is secundo gradu est mihi . * Similiter ascendentibus & descendentibus singulis accrescit numerus . Idem faciendum est in transuersis gradibus , sic frater secundo gradu est , quoniam patris uel matris persona , per quos coniungitur , prior numeretur . Gradus autem dicti sunt ad similitudinem scalarum , locorumue procliuum , quos ita ingredimur , ut à proximo in proximum , id est , in eum , qui quasi ex eo nascitur , transeamus . Nunc singulos gradus numeremus . PRIM O gradu cognationis sunt sursumuersus duo , pater & mater : deorsumuersus duo , filius & filia : qui tamen & plures esse possunt . SECUNDO gradus duodecim persone continentur hæ : Auius , hoc est , patris & matris pater : item auia similiter tam paterna quam materna . Frater quoque per alterum parentem accipitur : id est , aut per matrem tantum , aut per patrem aut per utrumque : id est , ex utroque eodem parente . Sed hic numerum non auget , quod nihil differat ab eo , qui eundem parentem habet tantum , nisi quod is eosdem cognatos habet tam paternos quam maternos . Et ideo euenire solet in ijs qui diuersis parentibus nati sunt , ut qui meo fratri frater sit , meus cognatus non sit . pone me fratrem habere ex eodem tantum patre : fratrem , alium habere ex eadem matre . illi inter se fratres sunt , mihi alter co-

gnatus non est. Hic soror similiter numeratur frater. Nepos quoque dupliciter intelligitur, ex filio uel filia natus. Idem est, & in nepte. TERTIO. gradus personarum continentur triginta duae. Proauus qui quadrifariam intelligitur. Est enim auus paterni, uel materni pater: item auia paterna uel materna pater. Proauia quoque quatuor personas complectitur: est enim aut auus paterni, aut auia paterna mater: item auus materni, & similiter auia materna mater. Patruus: is autem est patris frater: et ipse dupliciter intelligendus est, ex patre uel matre. puta auia paterna mea nupsit patri tuo, peperit te: auia paterna tua nupsit patri meo, peperit me: ego tibi patruus sum, & tu mihi. Idem euenit, si duae mulieres altera alterius filio nupsierint. nam qui ex his masculi nati sunt, inuicem patruus sunt: quae foeminae inuicem amita. Idem in foeminis: masculi enim similiter illis patruus, foeminae amita sunt. Et si uir & mulier: ille filiam eius duxerit, illa filio eius nupsierit: qui ex patre adolescentis nati erunt, ex matre puella natos, fratris filios: qui ex matre puella nati erunt, ex patre adolescentis natos, sororis filios: ille eos patruos, illi eas amitas appellabunt. Auiunculus: is matris est frater, & eadem significatione, qua in patruo diximus, contingit. si duo uiri alter alterius duxerit filiam, qui ex his masculi nati fuerint, inuicem auiunculi: quae foeminae, inuicem

De Gradibus

matertera erūt: & eadem ratione masculi puellis, auunculi & illa illis erunt matertera. Amita est soror patris, sicut supra accipienda. Matertera est matris soror similiter ut supra. Illud notandum est, non quemadmodum patris matrisq; fratres sorores, patruī amita, auunculi matertera dicuntur: ita fratris sororisq; filios filias nomen speciale cognationis habere: sed ita demonstrari, fratris sororisq; filios filias. quod quidem & in alijs accidere, ex posterioribus apparebit. Pronepos quoque & proneptis quadrifariam intelligantur: ut enim ex nepote ex filio, aut ex nepote ex filia descendunt: aut ex nepte ex filio, aut ex nepte ex filia propagantur. **Q**UARTO gradu personæ continentur octoginta. Abauus, cuius intellectus in octo personas porrigitur. est enim proauī paterni, aut matris pater: quos singulos duplici modo intelligendos diximus: aut proauī paternæ, aut maternæ pater: quæ & ipsæ singule dupliciter accipiuntur. Abauia, & hæc eadem octies numeratur, est enim proauī paterni aut materni: item proauī paternæ aut maternæ mater, Patruus magnus est frater aui, sed auus, item fratres, quum duobus modis intelligantur. quatuor personas hoc nomen amplectitur, ut sit aui paterni, uel materni frater, qui ex eodem patre, id est, proauo, uel tantum matre eadem, id est, proauia natus est. Qui uero mi-

hi est patruus magnus, is patri meo uel matri mee patruus est. Amita magna, est auia soror. Auius autem, item soror, uel supra diximus, dupliciter intelliguntur: & ideo hic quoque quatuor personas intelligimus. Similiter quæ patri meo uel matri mee amita est, mihi erit amita magna. Auunculus magnus est auie frater. Quatuor persone huic nomini eadem ratione sunt subiectæ: mihiq; is est auunculus magnus qui patri meo uel matri mee auunculus est. Matertera magna est auie soror. Quatuor modis & hæc ob eandem causam intelligitur. Et quæ matri mee uel patri meo matertera est, mihi matertera magna uocatur. Eodem gradu sunt & illi qui uocantur fratres patruales: item sorores patruales, amitini amitina, consobriini consobrina, hi autem sunt qui ex fratribus aut sororibus nascuntur: quos quidam ita distinxerunt, ut eos quidem, qui ex fratribus nati sunt, fratres patruales, item eas, quæ ex fratribus nate sunt, sorores patruales: ex fratre autem & sorore, amitinos amitinas, eos uero & eas, qui quæuue ex sororibus nati natauue sunt, consobrinos consobrinas, quasi consororinos appellarent, sed plerique hos omnes consobrinos uocant, sicuti Trebatius. Sub hac appellatione nominum persone cadunt sexdecim: hæc, patrii filius, item filia: quæ bifariam (sicut supra) numerantur.

De Gradibus

tur. nam patris mei frater esse potest, uel ex eodem patre, uel etiam ex matre sola, amita filius, item filia. auunculi filius, item filia. matertera filius, item filia. amita, auunculo matertera acceptis duplici intellectū, secundum eandem rationem qua patrui nomen. Fratris sororisq; nepos, ac neptis eodem gradu sunt. Sed & frater, item soror, neposq; & neptis dupliciter accepti continebunt personas sexdecim, sic: fratris eodem patre nati nepos ex filio, nepos ex filia, neptis ex filio, neptis ex filia. fratris ex alio patre eademq; matre nati, nepos ex filio, nepos ex filia: neptis ex filio, neptis ex filia. Eademq; causa octo personae efficiunt, ut aliae octo accedant, ex sorore natorum nepotes neptesq; quae similiter numerantur à nobis. Fratris autem mei nepos neptisq; me patrum magnum appellant. Fratrum sororumq; meorum nepotes, neptesq; item, mei inter se consobrini sunt. Abnepos abneptis, hi sunt pronepotis proneptisue filius filia: nepotis neptisue nepos neptis: filij filiaeue pronepos proneptis, personas sexdecim continebunt: nepote uel ex filio nato uel ex filia: nepte uel ex filio nata, uel ex filia acceptis: ut ad singulas personas gradu descendamus, sic: filius, nepos, pronepos, abnepos. filius, nepos, pronepos, abneptis. filius, nepos, proneptis, abnepos. filius, nepos, proneptis, abneptis. filius, neptis, pronepos, abnepos. filius, nepos, pronepos, abneptis.

ptis, pronepos, abneptis. filius, neptis, proneptis, abneptis. Similiter hæ personæ numerabuntur præposita filia: & sic fient sexdecim. QUINTO gradu personæ continentur * CX CII. Atavus scilicet & atavia. Atavus est abavi vel abavia. pater, proavi vel proavia avus, avi aviaeq; proavus, matris vel patris abavus. Huius appellatio personarum complectitur sexdecim, enumeratione facta tam per mares, quàm per feminas: ut sic ad singulas personas perveniamus. Pater, avus, proavus, abavus, atavus. Pater, avus, proavus, abavia, atavus. Pater, avus, proavia, abavus, atavus. Pater, avia, proavus, abavus, atavus. Pater, avia, proavus, abavia, atavus. Pater, avia, proavia, abavia, atavus. Similiter matris persona præposita numeratio fiet. Atavia totidem personas continet, eadem ratione numeratas, id est, sexdecim. Patruus maior est proavi frater, patris vel matris patruus magnus. Sub hoc nomine erunt personæ octo, & sic enumerabuntur. Pater, avus, proavus, abavus, frater proavi. Pater, avus, proavus, abavia frater proavi. Pater, avia, proavus, abavia, frater proavi. Pater, avia, proavus, abavia, frater proavi. totidem

*184.

De Gradibus

erant matris persona, & proauo eius prepositis. Ideo autem fratrem proauu enumerantes, ante abauum ponimus, quod (ut supra significauimus) non aliter perueniatur ad eum de quo queritur, nisi per eos transitum fuerit, ex quibus nascitur. Auunculus maior: is est proauia frater, patris uel matris auunculus magnus. Eadem dinumeratione hic quoque octo personas computabimus:

* ut his
frater
proauia
preponatur.

hoc tantum immutato, * ut is pro fratre proauu ponatur. Amita maior: ea est proauia soror, patris uel matris amita magna quod ad numerum expositionemque personarum pertinet, eadem erunt, immutato hoc, ut proauia soror ad extremum ponatur.

Matertera maior. hec est soror proauia, patris uel matris matertera magna. numerus personarum idem est, ut in nouissimo ponatur proauia soror.

* patris
et uo maiore.

Hos omnes * patruos maiores quos retulimus, quidam appellant ita: pro patruus, proauunculus, proamita. pro matertera: quos tamen ego ita nomen, illi contra fratris uel sororis pronepotem me demonstrant. Patruus magni filius filia: hi sunt fratris auu filius filia, proauu proauia nepos neptis ex filio, patris uel matris consobrinus consobrina.

Octo personas & hic computabimus. quod auus & frater, ut iam dictum est dupliciter accipiuntur: & ideo patruus magni filius quatuor implet, totidem filia. Amita magne filius filia: hi sunt

aui sororis filius filia : proaui proauia, nepos neptis
 ex filia, patris uel matris, consobrinus consobrina :
 Numerus personarum idem est, qui supra. Auuncu-
 li magni filius filia : hi sunt fratri auiæ filius filia :
 proaui proauia nepos neptis ex filio, patris uel ma-
 tris consobrinus consobrina : numerus idem . Ma-
 tertera magna filius filia : hi sunt auiæ sororis fi-
 lius filia : proaui proauia , nepos neptis ex filia : pa-
 tris uel matris consobrinus consobrina . Compus-
 tatio eadem personarum quas enumerauimus . Pa-
 trui magni filius eius : de cuius cognatione quæri-
 tur , propior sobrinus uocatur . Nam , ut & Ma-
 surius ait , quem quis appellat propiorem sobri-
 num . qui est patris uel matris suæ consobrinus
 aut consobrina , ab eo consobrini consobrinæ fi-
 lius filia nominatur . Patrus nepos neptis : hi sunt
 aui paterni , uel auiæ paternæ, pronepos, proneptis,
 ex nepote uel ex nepte filio natis , consobrini conso-
 brina filius filia . octo personas continebunt : qua-
 tuor nepos, quatuor neptis : quia & patruus du-
 pliciter accipitur , & nepos uel neptis sub singulis
 patruorum personis duplicatur . Amitæ nepos uel
 neptis , hi sunt aui paterni uel auiæ paternæ,
 pronepos proneptis ex nepote uel ex nepte filia na-
 tis : consobrini consobrina filius filia , numerus
 idem est . Auunculi nepos neptis , matertera
 nepos neptis : hi sunt aui materni uel auiæ

De gradibus

materna pronepos proneptis ex nepote uel nepte filio natis . cetera eadem, quæ in patru, & amita nepote uel nepte diximus . Matertera nepos neptis : hi sunt aui materni, uel auie materne pronepos proneptis, ex nepote uel ex nepte filia natis . personarum numerus idem qui supra . In is omnibus quos de patru nepote proposuimus, is de cuius cognatione queritur, propior sobrinus est : nam patris uel matris eorum consobrinus est . Fratris pronepos proneptis : hi continebunt personas sexdecim, fratre dupliciter, & pronepote, & pronepte singulis quadrifariam (ut supra demonstrauiamus) acceptis . Sororis pronepos proneptis similiter sexdecim personas continebunt . Atnepos atneptis : hi sunt abnepotis uel abneptis filius filia : pronepotis uel proneptis, nepos neptis : nepotis uel neptis, pronepos proneptis . filij uel filie, abnepos abneptis . Numerabuntur sub hac appellatione triginta duæ persone : quia atnepos sedecim habet, & totidem atneptis . SEXTO gradu continentur persone CCCCXLVIII. Tritauus, is autem est patris uel matris atauus, aui uel auie abauus . proau, uel proauie proauus, abau, uel abauie auus, atau, uel atauie pater . dictus tritauus, quasi tertius auus, personas uero complectitur triginta duas . Geminetur enim necesse est, qui in atauo fuit numerus, immutatione per singulas perso-

nas * ataviam facta, ut sexdecies triarius in-
 telligatur * atavo, & toties atavæ. Tritavia * Pro=
 similiter enumerata faciet personas triginta duas. ^{pler atav}
 Patruus maximus : is est abavi frater, atavi ^{uum.}
 & atavie filius, patris uel matris patruus ma- * avi pa
 ior, personas continebit sedecim sic : Pater, avus, ^{ter.}
 proavus, abavus, atavus, abavi frater. Pater,
 avus, proavus, abavus, atavia, frater abavi.
 Pater, avus, proavia, abavus, atavus, frater
 abavi. Pater, avia, proavus, abavus, atavus,
 frater abavi. Pater, avia, proavus, abavus,
 atavus, abavi frater. Pater, avia, proavia, ab-
 avus, atavus, frater abavi. Pater, avus, proa-
 via, abavus, atavia, abavi frater. Pater, avia,
 proavia, abavus, atavia, abavi frater. Toti-
 dem erunt matris appellatione præposita. Avun-
 culus maximus, est abavie frater, patris uel ma-
 tris avunculus maior : & numerus idem, & per-
 sonarum expositio eadem que supra : hoc duntax-
 at immutato, ut pro abavi fratre, abavie fra-
 trem ponas. Amita maxima, est abavi soror.
 patris uel matris amita maior : cetera ut in pa-
 truo maximo, immutato tantum hoc, ut ubi est
 abavi frater, ponatur abavi soror. Materterea
 maxima, est abavie soror, patris uel matris ma-
 tertera maior : cetera ut supra, ad extremam * Præ=
 duntaxat pro abavie fratre * posita abavie so-
 posita.

De Gradibus

rore . Hos omnes quos à patruo maximo proposuimus , quidam his nominibus designant : abpatruus , abauunculus , abamita , abmatertera . Itaque & nos indifferenter hos ponemus . Quos autem ego appello abpatruos , abauunculos , abamitas , abmaterteras : illi demonstrant me fratris sororisque abnepotem . Patruus maioris filius filia : hi sunt proauus fratris filius filia , abauus abauie per proauum , nepos neptis ex filio . Personae sub hoc erunt sedecim enumeratione sic ducta , ut in quinto gradu , cum patruum maiorem demonstrarem , fecimus , adiecto duntaxat filio filia : quia filius patruus maioris totidem necesse est personas complectatur , quot patruus maior , id est , octo . Totidemque ex filiae persona computatis , is numerus efficietur , quem supra posuimus . Amicitiae maioris filius filia , hi sunt proauus sororis filius filia , abauus abauie , per proauum nepos neptis ex filia . Et hic eadem ratione personas enumerabimus totidem . Auunculi maioris filius filia , hi sunt proauus fratris filius filia : abauus abauie per proauum nepos neptis ex filio . Eadem hic dinumeratio facienda est , quae in patruus maioris filio filia . Matertera maioris filius filia , hi sunt proauus sororis filius filia : abauus abauie per proauum nepos neptis ex filio . Circa numerum personarum expositio est , ut supra . Hi

omnes quos proposuimus à patrui maioris filio ,
 aui auiæ eius de cuius cognatione queritur , fra-
 tribusque , & sororibus eorum consobrini consi-
 brineæ sunt : at patri matrique eiusdem , fratri-
 busque , & sororibus utriusque propior sobrinus .
 Patrui magni nepos uel neptis , amita magna
 nepos uel neptis , auunculi magni nepos uel ne-
 ptis . matertera magna nepos uel neptis : hæc
 singula nomina continent personās sedecim , Nam
 cum patrui magni (uerbi gratia) persona qua-
 drifariam intelligatur , nepotis bifariam , gemi-
 natur is numerus , nepote duntaxat adnumera-
 to : & quadruplicatur is , qui geminus erat , dus-
 plicatur etiam neptæ computata : & tantum unius
 dinumerationem proponemus exempli gratia : Pa-
 ter , auus , proauus , frater aui , qui est patruus
 magnus , filius eius , nepos eiusdem ex filio , item
 neptis . Pater , auus , proauia , frater aui qui
 est patruus magnus , filius eius , nepos eiusdem ex
 filio , item neptis . Pater , auus , proauus , fra-
 ter aui qui est patruus magnus , filia eius , nepos
 eiusdem ex filia , item neptis . Pater , auus , pro-
 auia , frater aui qui est patruus magnus , filia eius ,
 nepos eiusdem ex filia , item neptis . Totidem et eadem
 ratione exponuntur matris nomine anteposito : id
 est , ut aui materni fratris nepotes , & neptes com-
 putemus . Item in amita magna , id est , aui sorore

De Gradibus

nepotes neptesq; enumerabimus. Idemq; in auunculo magno, id est, auia fratre. Eadem ratio est in matertera magna, id est, auia sorore. Ex quibus uniuersus numerus completur sexagintaquatuor. Hi omnes proauo aut proauia eius, de cuius cognatione quaeritur, pronepotes, & proneptes: eiusdem aui auiaeue fratris sororisue nepotes neptesue. & contra horum auus auia, eisdem patruus magnus, amita magna: auunculus magnus, matertera magna, : horum autem pater matérue, fratresque & sorores utrius eorum eidem propiores sobrini, ipse his sobrinus est, & inuicem huic illi sobrini. Patruï pronepos proneptis continent personas octonas, & utriusque sexus sunt sedecim sic: Pater, auus, patruus, filius patruï, nepos eiusdem ex filio, pronepos eiusdem ex nepote filio nato, item proneptis. Pater, auia, patruus, filius patruï, nepos eiusdem ex filio, pronepos ex nepote filio nato, item proneptis. Pater, auus, patruus, filia patruï, nepos eiusdem ex filia, pronepos ex nepote filia nato, item proneptis. Pater, auia, patruus, filia patruï, nepos eius ex filia, pronepos ex nepote filio nato, item proneptis. Pater, auus, patruus, filius patruï, neptis eiusdem ex filio, pronepos ex nepte filio nata, item proneptis. Pater, auia, patruus, filius patruï, neptis eiusdem ex filio, pronepos ex nepte filio nata

nata, item proneptis. Pater, auus, patruus, filia patris, neptis eiusdem ex filia, pronepos ex nepte filia nata, item proneptis. Pater, auia, patruus, filia patris, neptis eiusdem ex filia, pronepos ex nepte filia nata, item proneptis. Amita pronepos proneptis. totidem personas eadem ratione, & hi continent: tantum pro patruo amita sumpta. Auunculi pronepos proneptis, pro patruo item auunculo posito. Matertera pronepos proneptis: & hic ubi patruus positus est, matertera numerata, eundem numerum personarum inueniemus. Hi omnes eius de cuius cognatione quaeritur, consobrinorum nepotes neptisue sunt. Fratris sororisque abnepos abneptis, hi efficiunt personas LXXIII. ut ex superscriptis apparere potest. Trinepos trineptis, hi sunt filij filiaeue atnepos atneptis, nepotis neptisue abnepos abneptis, pronepotis proneptisue pronepos proneptis, abnepotis abneptisue nepos neptis, atnepotis atneptisue filius filia. Haec appellationes demonstrant personas LXXIII. Nam LXXII. trinepos complet, totidem trineptis. Abnepote enim numerus quadruplatus in se efficit LXXII. ipso nepote duas significante, pronepote quatuor, abnepote octo, atnepote sexdecim. His accedunt trinepos trineptis, uni ex atnepote: alteri, ex atnepte nati. Per singulos autem gradus ideo geminatio fit, quia maribus adijciuntur foeminae ex quibus proximas quisque progenitus est:

De Gradibus

& enumerabuntur sic: Filius, nepos, pronepos, ab-
 nepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia, nepos,
 pronepos, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis.
 Filius, neptis, proneptos, abnepos, atnepos, trinepos,
 item trineptis. Filia, neptis, pronepos, abnepos, atne-
 pos, trinepos, item trineptis. Filius, nepos, proneptis,
 abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia, ne-
 pos, proneptis, abnepos, atnepos, trinepos, item trine-
 ptis. Filius, neptis, proneptis, abnepos, atnepos, trine-
 pos, item trineptis. Filia, neptis, proneptis, abnepos,
 atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, nepos,
 pronepos, abnepos, atneptis, trinepos, item trine-
 ptis. Filia, nepos, pronepos, abnepos, atneptis,
 trinepos, item trineptis. Filius, neptis, pronepos,
 abnepos, atneptis, trinepos, item trineptis. Fi-
 lia, neptis, pronepos, abnepos, atneptis, trine-
 pos, item trineptis. Filius, nepos, proneptis, ab-
 nepos, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia,
 nepos, proneptis, abnepos, atneptis, trinepos, item
 trineptis. Filius, neptis, proneptis, abnepos, atne-
 ptis, trinepos, item trineptis. Filia, neptis, prone-
 ptis, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis.
 Filius, nepos, pronepos, abneptis, atnepos, trine-
 pos, item trineptis. Filia, nepos, pronepos, abne-
 ptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, ne-
 ptis, pronepos, abneptis, atnepos, trinepos, item
 trineptis. Filia, neptis, pronepos, abneptis, atne-

pos, trinepos, item trineptis. Filius, nepos, proneptis, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, proneptis, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, proneptis, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia, neptis, proneptis, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, nepos, pronepos, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, pronepos, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, pronepos, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, neptis, pronepos, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filius, nepos, proneptis, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, proneptis, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, proneptis, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, neptis, proneptis, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. SEPTIMO gradu personæ continentur M. XXIIII. hæ, Tritaui, item tritauiæ, pater & mater, qui personas efficiunt CXXVIIII. Tritaui enim patres tot sunt, quot ipsi tritaui: item eiusdem matres totidem: fiuntq; LXXIIII. Idem est numerus tritauiæ patris matrisq;: Atani

De gradibus

atavia frater soror, hi sunt tritavi tritavia fi-
 lius filia: abavi abavia, patruus avunculus, ami-
 ta matertera: proavi proavia patruus magnus,
 avunculus magnus, amita magna, matertera
 magna: avi avia^{ne} propatruus, proavunculus,
 proamita, promatertera: patris matris, abpa-
 truus abavunculus, abamita abmatertera. Fiunt
 persone atavi fratris XXXII. Nam XVI.
 quas atavas explet, accedunt totidem propter
 fratris duplicem personam. Nam XVI. frac-
 tres atavi ex patre computantur, & XVI. ex
 matre, similiter atavi sorores XXXII. fiuntq;
 LXIIII. persone, & totidem atavia fratris,
 item sororis. Patruus maximi filius filia: hi sunt
 atavi nepos neptis ex filio, abavi fratris filius filia.
 Amita maximæ filius filia. hi sunt atavi nepos
 neptis ex filia, abavi sororis filius filia. Avun-
 culi maximi filius filia: hi sunt atavia nepos
 neptis: ex filio, abavia fratris filius filia. Ma-
 tertera maximæ filius filia: hi sunt atavia: ne-
 pos neptis ex filia, abavia sororis filius filia. Hæ
 omnes persone quas à patruus maximi filio enume-
 ramus, proavus proaviaq; eius, de cuius cognatio-
 ne queritur, consobrini & consobrinae sunt: avo-
 aviaq; eiusdem propior sobrinus sobrina. Sin-
 gule appellationes continent personas & XVI.
 quia cum patruus maximus XVI, efficiat, fi-

*propri-
 us sobri-
 nis.

*senas
 denas.

lius eius eandem habet enumerationem, totidem filia: & sic ex omnibus ijs, quas à patrui magni filio comprehendimus, ductis per octo sedecies sunt CXXVIII. Patrui maioris nepos personas continet XVI. Est enim abavi abavieue pro nepos, et cum abavus octies numeretur, nepotes bis octies computati supradictum numerum efficiunt, totidemq; patrui maioris neptis. Avunculi item maioris nepos neptis eadem ratione personas complebunt XXXII. Amitæ maioris nepos neptis eadem ratione: item materteræ maioris nepos neptis. Et sic ex omnibus colliguntur CXXVIII. His personis avus avia eius, de cuius cognatione queritur, propiores sobrini sunt: pater mater, sobrinus sobrina, is de cuius cognatione queritur, sobrino natus est. hic proximo nomine definitur parenti suo sobrinus, ut Trebatius ait. rationem quoque nominis hanc reddidit, quod ultimi gradus cognationum sobrinorum sunt. Itaque sobrini filius rectè proximum nomen ab eo ipso, & cuius sobrini filius est, & dicetur, & ideo eos, qui ex sobrinis nati sunt, inter se proximum nomen appellarent. hos enim nullum proprium habere nomen quo inter se vocentur. Patrui magni, pronepos proneptis: avunculi magni pronepos proneptis: amitæ magnæ, pronepos proneptis: materteræ magnæ, pronepos proneptis: ex his omnibus CXXVIII. persone

* Huius
sobrini fi
lius dice
tur.

De Gradibus

efficiuntur: quia singula, appellationes. **X V I.**
complent. Nam cum (exempli gratia) patruus ma-
gnus quadrifariam intelligatur, ad singulorum
patruorum magnorum personas quadriplicatus
pronepos, item proneptis, trigintaduas personas
reddent: totq; quater numerate illam que prepo-
sita est summam efficiunt. eorum pater matresq;
ei, de cuius cognatione queritur, sobriini sobrinaq;
sunt: ipse uero eis de sobriino sobrinaue natus. Pa-
trui abnepos abneptis: auunculi, abnepos abneptis:
amita, abnepos abneptis: matertera, abnepos abne-
ptis: haec singula uocabula senas denas continent
personas. patrui enim (uerbi gratia) abnepos sic
enumerabitur, ut bisariam patruo accepto, quater
pronepos, toties proneptis ducatur: & sic ad eorum
filios ueniatur sexdecies computandos: eadem ra-
tione ad filias, item ad ceteros, & per hoc ex omni-
bus efficietur numerus personarum **C X X V I I I.**
Hi sunt ei de cuius cognatione queritur, consobri-
norum pronepotes, proneptesq;. His ille, de cuius co-
gnatione queritur, patrui maximi, auunculi maxi-
mi, amita maxima, matertera maxima, filius fi-
lia: item proau proauia consobrinus. Fratris soror-
isq; abnepos abneptis: & hi personas continent
C X X V I I I. Trinepotis filius, item filia: tri-
neptis filius item filia: hi **C X X V I I I.** sunt, quod

cum trinepos trineptisq; (ut supra demonstravimus) L X I I I I. impleant: filij eorum eadem numeratione, totidemq; filia computabuntur.

F I N I S.

K iij

R V B R I C A E T O T I V S

I V R I S C A E S A R E I E T
P O N T I F I C I I .

Et primo Institutionum Diui Iu-
stiniani Imperatoris se-
renissimi .

L I B R I P R I M I .

1
2
3
4
5
6



E iustitia & iure.
De iure naturali gentium ,
& civili
De iure personarum.
De ingenuis
De libertinis .
Quibus ex causis manue

mittere non licet.

- 7 De lege Fusia Caninia tollenda.
8 De ijs qui sui uel alieni iuris sunt.
9 De patria potestate.
10 De nuptijs.
11 De adoptionibus.
12 Quibus modis ius patrie potestatis soluitur .
13 De tutelis.
14 Qui testamento tutores dari possunt.
15 De legitima adgnatorum tutela.

- 16 De capitis deminutione.
- 17 De legitima patronorum tutela.
- 18 De legitima parentum tutela.
- 19 De fiduciaria tutela.
- 20 De Attiliano tutore, & eo qui ex lege Iulia & Titia dabatur.
- 21 De autoritate tutorum.
- 22 Quibus modis tutela finitur.
- 23 De curatoribus.
- 24 De satisfatione tutorum & curatorum.
- 25 De excusationibus tutorum uel curatorum.
- 26 De suspectis tutoribus uel curatoribus.

LIBRI II. INSTITVT.

RUBRICÆ.

- 1 **D**E rerum diuisione, &c.
- 2 De rebus corporalibus & incorporalibus.
- 3 De seruitutibus rusticorum prædiorum.
- 4 De usufructu.
- 5 De usu & habitatione.
- 6 De usucapionibus, & longi temporis præscriptionibus.
- 7 De donationibus.
- 8 Quibus alienare licet, uel non.
- 9 Per quas personas nobis adquiritur.
- 10 De testamentis ordinandis.

Rubricæ

- 11 De militari testamento.
- 12 Quibus non est permissum facere testamentum.
- 13 De exheredatione liberorum.
- 14 De heredibus instituendis.
- 15 De vulgari substitutione.
- 16 De pupillari substitutione.
- 17 Quibus modis testamenta infirmentur.
- 18 De inofficioso testamento.
- 19 De heredum qualitate & differentia.
- 20 De legatis.
- 21 De ademptione legatorum.
- 22 De lege Falcidia.
- 23 De fideicommissarijs hereditatibus: & ad senatusconsultum Trebellianum.
- 24 De singulis rebus per fideicommissum relictis.
- 25 De codicillis.

LIBRI III. INSTITVT.

R V B R I C A E.

- 1 **D**E hereditatibus quæ ab intestato descendunt.
- 2 De legitima adgnatorum successione.
- 3 De senatusconsulto Tertylliano.
- 4 De senatusconsulto Orficiano.

- 5 De successione cognatorum.
- 6 De gradibus cognationum.
- 7 De servili cognatione.
- 8 De successione libertorum.
- 9 De assignatione libertorum.
- 10 De bonorum possessionibus.
- 11 De acquisitione per adrogationem.
- 12 De eo cui libertatis causa bona addicuntur.
- 13 De successione sublati quæ fiebant per bonorum venditiones, & ex senatusconsulto Claudiano.
- 14 De obligationibus.
- 15 Quibus modis re contrahitur obligatio.
- 16 De verborum obligationibus.
- 17 De duobus reis stipulandi & promittendi.
- 18 De stipulatione servorum.
- 19 De divisione stipulationum.
- 20 De inutilibus stipulationibus.
- 21 De fideiussoribus.
- 22 De literarum obligatione.
- 23 De obligationibus ex consensu.
- 24 De emptione & venditione.
- 25 De locatione & conductione.
- 26 De societate.
- 27 De mandato.
- 28 De obligationibus quæ ex quasi contractu nascuntur.

Rubricæ Institut.

- 29 Per quas personas nobis obligatio acquiritur.
30 Quibus modis tollitur obligatio.

LIBRI IIII. INSTITVT. R V B R I C A E .

- 1 **D**E obligatiōibus quæ ex delicto nascuntur.
2 De vi bonorum raptorum.
3 De lege Aquilia.
4 De iniurijs.
5 De obligationibus quæ ex quasi delicto nascuntur.
6 De actionibus.
7 Quod cum eo qui in aliena potestate est negotium gestum esse dicitur.
8 De noxalibus actionibus.
9 Si quadrupes pauperiem fecisse dicatur.
10 De ijs per quos agere possumus.
11 De satisfactionibus.
12 De perpetuis & temporalibus actionibus, & quæ ad hæredes & in hæredes transeunt.
13 De exceptionibus.
14 De replicationibus.
15 De interdictis.
16 De pœna temere litigantium.
17 De officio iudicis.
18 De publicis iudicijs.

F I N I S .

CODICIS D. IVSTI- niani Imperatoris glorio- sissimi Rubricæ .

LIBRI I. CODICIS.

- 1 **D**E nouo C. faciendo.
- 2 De Iustiniano C. confirmando.
- 3 De emendatione Codicis D. Iustiniani, & secunda eius editione.
- 4 De summa trinitate & fide catholica : & ut nemo publicè de ea contendere audeat.
- 5 De sacrosanctis ecclesijs, & de rebus & priuilegijs earum.
- 6 De episcopis & clericis, orphanotrophijs, & xenodochijs, & ptochotrophijs, & ascetarijs, & monachis, & priuilegijs eorum, & castrensi peculio, & de redimendis captiuis, & de nuptijs clericorum uetitis seu permixtis.
- 7 De episcopali audientia, et de diuersis capitulis quæ ad ius curiamq; & reuerentiam pertinet pontificalem.
- 8 De hæreticis & Manicheis &c.
- 9 Ne sanctum baptisma reiteretur .

Rubricæ

- 10 De apostatis.
- 11 Nemini licere signum saluatoris Christi humi, uel in silice, aut in marmore aut in sculpere, aut pingere.
- 12 De Iudeis & cœlicolis.
- 13 Ne Christianum mancipium hereticus, uel Paganus, uel Iudeus habeat, uel possideat, uel circuncidat.
- 14 De Paganis, & sacrificijs, & templis eorum.
- 15 De ijs qui ad ecclesias confugiunt & c.
- 16 De ijs qui in ecclesijs manumittuntur.
- 17 De legibus & constitutionibus principum & edictis.
- 18 De mandatis principum.
- 19 De senatusconsultis.
- 20 De ueteri iure enucleando & c.
- 21 De iuris & facti ignorantia.
- 22 De precibus Imperatori offerendis : de quibus rebus supplicare liceat, & ubi.
- 23 Quando libellus principi datus, litis contestationem faciat.
- 24 Ut lite pendente, uel post prouocationem, uel de finitiuam sententiam nulli liceat imperatori supplicare.
- 25 Si contra ius uel utilitatem publicam, uel per mendacium fuerit aliquid postulatum uel im-

petratum.

- 26 De diuersis rescriptis & pragmaticis sanctionibus.
- 27 De statuis & imaginibus.
- 28 De ijs qui ad statuas confugiunt.
- 29 De officio præfecti pratorio Orientis & Illirici.
- 30 De officio præfecti pratorio Africa, & de omni eiusdem diœcesis statu.
- 31 De officio præfecti urbis.
- 32 De officio magistri militum.
- 33 De officio quaestoris.
- 34 De officio magistri officiorum.
- 35 De officio comitis sacrarum largitionum.
- 36 De officio comitis rerum priuatarum.
- 37 De officio comitis sacri palatii.
- 38 De officio proconsulis & legati.
- 39 De officio comitis sacri patrimonij.
- 40 De officio comitis Orientis.
- 41 De officio præfecti Augustalis.
- 42 De officio uicarij.
- 43 De officio prætoris.
- 44 De officio rectoris provinciae.
- 45 De officio præfecti uigilum.
- 46 De officio ciuiliū iudicum.
- 47 De officio militarium iudicum.
- 48 Ne rei militaris comitibus uel tribunis la-

Rubricæ

uacra præstentur.

- 49 De officio diuersorum iudicum.
- 50 Vt omnes iudices tam ciuiles quàm militares post administrationem depositam per quinquaginta dies in ciuitatibus uel certis locis permaneant.
- 51 De officio eius qui uicem alicuius iudicis uel præsidis obtinet.
- 52 De assessoribus & domesticis & cancellarijs iudicum.
- 53 De annonis & capitatione administrantium, & eorum assessorum.
- 54 De contractibus iudicum, uel eorum qui sunt circa eos, & inhibendis donationibus in eos faciendis: & ne administrationis tempore proprias aedes ædificent sine sanctione pragmatice.
- 55 De modo multarum quæ à iudicibus infliguntur.
- 56 De defensoribus ciuitatum.
- 57 De magistratibus municipalibus,
- 58 De officio iudicis Alexandriae.

LIBRI II.

- 1 DE edendo.
- 2 De in ius uocando.
- 3 De pactis.

De

- 4 De transactionibus.
- 5 De errore calculi.
- 6 De postulando.
- 7 De aduocatis diuersorum iudiciorum.
- 8 De aduocatis diuersorum iudicum.
- 9 De aduocatis fisci.
- 10 De errore aduocatorum &c.
- 11 Vt quæ desunt aduocatis partium, iudex suppleat.
- 12 Ex quibus causis infamia irrogatur.
- 13 De procuratoribus.
- 14 Ne liceat potentioribus patrocinium litigantibus præstare, uel actiones in se transferre.
- 15 De ijs qui potentiorum nomine titulos prædijs affigunt, uel eorum nomine in lite prætendunt.
- 16 Vt nemo priuatus titulos prædijs suis, uel alienis imponat, uel uela regia suspendat.
- 17 Vt nemini liceat sine iudicis authoritate signa rebus imponere, quas alius detinet.
- 18 Ne fiscus uel respublica procuracionem alicui patrocinij causa in lite præstet.
- 19 De negotijs gestis.
- 20 De ijs quæ ui metusue causa gesta sunt.
- 21 De dolo malo.
- 22 De in integrum restitutione minorum X X V. anno.
- 23 De filiofamilias minore.

- 24 De fideiussoribus minorum.
- 25 Si tutor uel curator interuenerit.
- 26 Si in communi eademq; causa in integrum restitutio postuletur.
- 27 Si aduersus rem iudica. restitutio postuletur.
- 28 Si aduersus uenditionem.
- 29 Si aduersus uenditionem pignoris.
- 30 Si aduersus donationem.
- 31 Si aduersus libertatem.
- 32 Si aduersus transactionem uel diuisionem minor restitui uelit.
- 33 Si aduersus solutionem debito uel à se factam.
- 34 Si aduersus dotem restitutio postuletur.
- 35 Si aduersus delictum suū restitutio postuletur.
- 36 Si aduersus usucapionem restitui postuletur.
- 37 Si aduersus fiscum restitutio postuletur.
- 38 Si aduersus creditorem restitutio postuletur.
- 39 Si minor ab hereditate se abstinnerit.
- 40 Si ut omisam hereditatem, uel bonorum possessionem, uel aliud adquirat.
- 41 In quibus causis restitutio in integrum non est necessaria.
- 42 Qui aduersus quos in integrum restitui non possint.
- 43 Si minor se maiore dixerit, uel probatū fuerit.
- 44 Si sepius in integrum restitutio postuletur.
- 45 De ijs qui ueniam ætatis impetrauerunt.

- 46 Si maior factus natum habuerit .
47 Vbi & apud quem cognitio in integrum resti-
tutionis agitata sit .
48 De reputationibus que fiunt in iudicio . in inte-
grum restitutionis .
49 Etiam per procuratorem causam in integrum
restitutionis agi posse .
50 In integrum restitutione postulata ne quid no-
ui fiat .
51 De restitutione militum , & eorum qui Reipu-
blice causa absunt .
52 De uxoribus militum , & eorum qui Reipubli-
cæ causa absunt .
53 De temporibus in integrum restitutionis tam
minorum & aliarum personarum que restitui
possunt , quàm etiam heredum eorum .
54 Quibus ex causis maiores in integrum resti-
tuantur .
55 De alienatione mutandi iudicij causa facta .
56 De receptis arbitris .
57 De satisfaciendo .
58 De formulis , & impetrationibus actionum sus-
blatis .
59 De iurciurando propter calumniam dando .

- 1 DE iudicijs.
- 2 De sportulis & sumptibus in diuersis iudicijs faciendis, & de executoribus litium.
- 3 De pedaneis iudicibus.
- 4 Qui pro sua iurisdictione iudices dare darius possunt.
- 5 Ne quis in sua causa iudicet, uel ius sibi dicat.
- 6 Qui legitimam personam standi in iudicijs habeant uel non.
- 7 Vt nemo inuitus agere uel accusare cogatur.
- 8 De ordine iudiciorum.
- 9 De litis contestatione.
- 10 De plus petitionibus.
- 11 De dilationibus.
- 12 De ferijs.
- 13 De iurisdictione omnium iudicum: & de foro competenti.
- 14 Quando imperator inter pupillos & uiduas, uel miserabiles personas cognoscit, & ne exhibeantur.
- 15 Vbi de criminibus agi oportet.
- 16 Vbi de possessione agi oportet.
- 17 Vbi fideicommissum peti oportet.
- 18 Vbi conueniatur qui certo loco dare promissit.
- 19 Vbi in rem actio exerceri debeat.
- 20 Vbi de hereditate agitur, uel ubi heredes scri-

pti in possessionem mitti postulare debeant.

21 Vbi de ratiocinijs tam publicis, quam privatis
agi oportet.

22 Vbi causa status agi debeat.

23 Vbi quis de curiali uel cohortali aliâue condi-
tione conueniatur.

24 Vbi senatores uel clarissimi. ciuilitèr uel crimi-
naliter conueniantur.

25 In quibus causis militantes fori præscriptione
uti non possunt.

26 Vbi causæ fiscales, uel diuinæ domus homi-
numq; eius agantur.

27 Quando liceat unicuique sine iudice se uindic-
care, & ob publicam deuotionem residere.

28 De inofficioso testamento.

29 De inofficiosis donationibus.

30 De inofficiosis dotibus.

31 De petitione hereditatis.

32 De rei uendicatione.

33 De usufructu & habitatione, & ministerio
seruorum.

34 De seruitutibus & aqua.

35 De lege Aquilia.

36 Familie erciscunde.

37 Communi diuidundo.

38 Communia utriusque iudicij tam familie erciscunde, quam communi diuidundo.

- 39 Finium regundorum.
- 40 De consortibus eiusdem litis.
- 41 De noxalibus actionibus.
- 42 Ad exhibendum.
- 43 De religiosis, & sumptibus funerum, & alea
lusu, & de aleatoribus.

LIBRI IIII.

- 1 **D**E rebus creditis, & iureiurando.
- 2 Si certum petatur.
- 3 De suffragio.
- 4 De prohibita sequestratione pecunie.
- 5 De condictione indebiti.
- 6 De condictione ob causam datorum.
- 7 De condictione ob turpem causam.
- 8 De condictione furtiva.
- 9 De condictione ex lege, uel sine causa, uel iniu-
sta causa.
- 10 De actionibus & obligationibus.
- 11 Ut actiones ab heredibus & contra heredes in-
cipiant.
- 12 Ne uxor pro marito, uel maritus pro uxore, uel
mater pro filio conueniatur.
- 13 Ne filius pro patre, uel pater pro filio emancipa-
to, uel libertus pro patrono, uel seruus pro domi-
no conueniatur.

- 14 An seruus ex suo facto post manumissionem te-
neatur .
- 15 Quando fiscus uel priuatus debitoris sui debito-
res exigere possit uel debeat .
- 16 De hereditarijs actionibus .
- 17 Ex delictis defunctorum in quantum haredes
conueniantur .
- 18 De constituta pecunia .
- 19 De probationibus .
- 20 De testibus .
- 21 De fide instrumentorum, & amissione eorum,
& apochis, & antapochis faciendis: & de ijs
que sine scriptura fieri possunt .
- 22 Plus ualere quod agitur, quam quod simulatè
concepitur .
- 23 De commodato .
- 24 De pignoratitia actione .
- 25 De institoria & exercitoria actione .
- 26 Quod cum eo qui in aliena potestate est nego-
tium gestū esse dicatur: uel de peculio, siue quod
iusu, aut de in rem uerso .
- 27 Per quas personas nobis adquiritur .
- 28 Ad senatusconsultum Macedonianum .
- 29 Ad senatusconsultum Velleianum .
- 30 De non numerata pecunia .
- 31 De compensationibus .
- 32 De usuris .

- 33 De nautico fœnore.
- 34 Depositi uel contrà .
- 35 Mandati.
- 36 Si seruus extero se emi mandauerit.
- 37 Pro socio.
- 38 De contrahenda emptione & uenditione.
- 39 De hereditate uel actione uendita .
- 40 Quæ res uendi non possunt, & qui uendere uel
mercari uetantur.
- 41 Quæ res exportari non debent.
- 42 De cunichis.
- 43 De patribus qui filios suos distaxerunt.
- 44 De rescindenda uenditione.
- 45 Quando liceat ab emptione discedere .
- 46 Si propter publicas pensitationes uenditio fue-
rit celebrata.
- 47 Sine censu uel reliquis fundum comparari non
posse .
- 48 De periculo & commodo rei uendite .
- 49 De actionibus empti & uenditi.
- 50 Siquis alteri uel sibi sub alterius nomine, uel
aliena pecunia emerit .
- 51 De rebus alienis non alienandis: & de prohibita
rerum alienatione uel hypotheca.
- 52 De communium rerum alienatione.
- 53 Rem alienam gerentibus non interdici rerum
suarum alienationem .

- 54 De pactis inter emptorem & uenditorem compositis.
- 55 Si seruus exportandus uaneat.
- 56 Si mancipium ita uaneat ne prostituatur.
- 57 Si mancipium ita fuerit alienatum ut manus mittatur uel contra.
- 58 De adilitijs actionibus.
- 59 De monopolijs, & conuentu negotiatorum illicito, uel artificio ergo laborum, necnon balnearum prohibitis, & pactiionibus illicitis.
- 60 De nundinis & mercatoribus.
- 61 De uectigalibus & commissis.
- 62 Vectigalia noua institui non posse.
- 63 De commercijs & mercatoribus.
- 64 De rerum permutatione, & præscriptis uerbis.
- 65 De locato & condicto.
- 66 De iure emphyteotico.

LIBRI V.

- 1 **D**E sponsalibus & arrhis sponsalitijs & proxeneticis.
- 2 Si rector prouinciæ, uel ad eum pertinentes sponsalitijs dederint arrhas.
- 3 De donationibus ante nuptias, uel propter nuptias, & sponsalitijs.
- 4 De nuptijs.
- 5 De incestis & inutilibus nuptijs.

Rubricæ

- 6 De interdicto matrimonio inter pupillam & tutorem seu curatorem filiosq; eorum.
- 7 Si quacunque præditus potestate, uel ad eum pertinentes ad suppositarum iurisdictionis sue aspicere tentauerint nuptias.
- 8 Si nuptiæ ex rescripto petantur.
- 9 De secundis nuptiis.
- 10 Si secundo nupserit mulier cui maritus usum fructum reliquit.
- 11 De dotis promissione, & nuda pollicitatione.
- 12 De iure dotium.
- 13 De rei uxoriæ actione in ex stipulatu actione transfusa, & de natura dotibus præstita.
- 14 De pactis conuentis tam super dote quàm super donatione propter nuptias, et paraphernis.
- 15 De dote cauta non numerata.
- 16 De donationibus inter uirum & uxorem, & à parētib; i liberis factis, & de rati habitatione.
- 17 De repudiis, & iudicio de moribus sublato.
- 18 Soluta matrimonio, quæadmodum dos petatur.
- 19 Si dos constantè matrimonio soluta fuerit.
- 20 Ne fideiussores uel mandatores dotium dentur.
- 21 Rerum amotarum.
- 22 Ne pro dote mulieris bona quòdam mariti addicantur, id est, in solutum dentur.
- 23 De fundo dotali.
- 24 Diuortia facto, apud quem liberi morari uel

educari debeant.

- 25 De alendis liberis à parentibus.
- 26 De concubinis.
- 27 De naturalibus liberis, & matribus eorum. et ex quibus causis iusti efficiantur.
- 28 De testamentaria tutela.
- 29 De confirmando tutore.
- 30 De legitima tutela.
- 31 Qui petant tutores uel curatores.
- 32 Vbi petantur tutores & curatores.
- 33 De tutoribus uel curatoribus illustrium uel clarissimarum personarum.
- 34 Qui dare tutores uel curatores, & qui dari possunt uel non.
- 35 Quando mulier officio tutelae fungi potest.
- 36 In quibus casibus tutorem uel curatorem habet, tutor uel curator dari potest.
- 37 De administratione tutorum uel curatorum: et de pecunia pupillari fœneranda & deponenda.
- 38 De periculo tutorum & curatorum.
- 39 Quando ex facto tutoris uel curatoris minores agere uel conueniri possunt.
- 40 Si ex pluribus tutoribus uel curatoribus, omnes uel unus agere pro minore, uel conueniri possint.
- 41 Ne tutor uel curator neglectigal conducat.
- 42 De tutore uel curatore, qui non satisfecit.

Rubricæ

- 43 De suspectis tutoribus uel curatoribus.
- 44 De in litem dando tutore uel curatore.
- 45 De eo, qui pro tutore, uel curatore negotia gessit.
- 46 Si mater indemnitatem promiserit.
- 47 Si tutor contra matris uoluntatem datus sit.
- 48 Ut causa post pubertatem adsit tutor.
- 49 Vbi pupilli educari debeant.
- 50 De alimentis pupillo præstandis.
- 51 Arbitrium tutelæ.
- 52 De diuidentia tutelæ: & pro qua parte quisque tutor conueniatur.
- 53 De in litem iurando.
- 54 De heredibus tutorum uel curatorum.
- 55 Si tutor uel curator non gesserit.
- 56 De usuris pupillaribus.
- 57 De fideiussoribus tutorum uel curatorum.
- 58 De contrario iudicio tutelæ.
- 59 De authoritate præstanda.
- 60 Quando tu esses uel curatores esse desinant.
- 61 De actore a tutore, & curatore dando.
- 62 De excusationibus tutorum, & curatorum.
& temporibus earum.
- 63 Si tutor uel curator falsis allegationibus excusatus sit.
- 64 Si tutor uel curator reipub. causa abfuerit.
- 65 De excusationibus ueteranorum.

- 66 Qui numero liberorum se excusant.
- 67 Qui morbo se excusant.
- 68 Qui etate se excusant.
- 69 Qui numero tutelarum.
- 70 De curatore furiosi, & prodigi.
- 71 De prædijs, & alijs rebus minorum sine decreto non alienandis sine obligandis.
- 72 Quando decreto opus non est.
- 73 Si quis ignorans rem minoris esse: sine decreto comparauerit.
- 74 Si maior factus alienationem factam sine decreto, ratam habuerit.
- 75 De magistratibus conueniendis.

LIBRI VI.

- 1 **D**E seruis fugitiuis, & libertis, mancipijsq:
ciuitatum artific. &c.
- 2 De furtis, & seruo corrupto.
- 3 De operis libertorum.
- 4 De bonis libertorum, & iure patronatus.
- 5 Si in fraudem patroni à libertis alienatio sic facta.
- 6 De obsequijs patrono præstandis.
- 7 De libertis, & eorum liberis.
- 8 De iure aureorum anulorum, & de natalibus restituendis.

Rubricæ

- 9 Qui admitti ad bonorum possessionem possunt,
& intra quod tempus.
- 10 Quando non petentium partes petentibus accre-
scant.
- 11 De bonorum possessione secundum tabulas.
- 12 De bonorum possessione contra tabulas, quam
prætor liberis pollicetur.
- 13 De bonorum possessione contra tabulas liberti,
quæ patronis, liberisq; eorum datur.
- 14 Vnde liberi.
- 15 Vnde legitimi, & unde cognati.
- 16 De successorio edicto.
- 17 De Carboniano edicto.
- 18 Vnde uir, & uxor.
- 19 De repudiando bonorum possessione.
- 20 De collationibus.
- 21 De testamento militis.
- 22 Qui testamento facere possunt, uel non.
- 23 De testamentis, & quemadmodum testamen-
ta ordinentur.
- 24 De heredibus instituendis, & quæ persona in-
stitui non possunt.
- 25 De institutionibus, & substitutionibus, & re-
stitutionibus sub conditione factis.
- 26 De impuberum, & alijs substitutionibus.
- 27 De necessarijs seruis heredibus instituendis,
uel substituendis.

- 28 De liberis præteritis uel exhereditatis.
- 29 De posthumis heredibus instituendis, uel exheredandis, uel præteritis.
- 30 De iure deliberandi, & ad eunda uel adquirenda hereditate.
- 31 De repudianda, & abstinenda hereditate.
- 32 Quemadmodum testamenta aperiantur, describantur, & inspiciantur.
- 33 De edicto diui Hadriani tollendo: & quemadmodum scriptus heres in possessione mittatur.
- 34 Si quis aliquem testari prohibuerit, uel coegerit.
- 35 De ijs quibus ut indignis auferuntur hereditates, & ad senatusconsultum Syllanianum.
- 36 De codicillis.
- 37 De legatis.
- 38 De uerborum, & rerum significatione.
- 39 Si omiſſa sit causa testamenti.
- 40 De indicta uiduitate, & lege Iulia Miscella tollenda.
- 41 De ijs quæ poena nomine in testamento uel codicillis relinquuntur.
- 42 De fideicommissis.
- 43 Communia de legatis, & fideicommissis, & de in rem missione tollenda.
- 44 De falsa causa adiecta legato, et fideicommissio.
- 45 De ijs qui sub modo legati seu fideicommissi relinquuntur.

- 46 De conditionibus insertis tam legatis quam fideicommissis, & libertatibus.
- 47 De usuris, & fructibus legatorum, & fideicommissorum.
- 48 Ad senatusconsultum Trebellianum, & de incertis personis.
- 49 Ad legem Falcidiam.
- 50 De caducis tollendis.
- 51 De iis, qui ante apertas tabulas hereditatem transmittunt.
- 52 Quando dies legati uel fideicommissi cedat.
- 53 Ut in possessionem legatorum uel fideicommissorum seruandorum causa mittatur, & quando satisfdari debeat.
- 54 De suis, & legitimis liberis, & ex filia nepotibus ab intestato uenientibus.
- 55 Ad senatusconsultum Tertyllianum.
- 56 Ad senatusconsultum Orficianum.
- 57 De legitimis heredibus.
- 58 Communia de successione.
- 59 De bonis maternis, & materni generis.
- 60 De bonis, quæ liberis in potestate patris constitutis, ex matrimonio, uel aliter acquirantur: & eorum administratione.
- 61 De hereditatibus decurionum, &c.

LIBRI VII.

- 1 **D**E vindicta libertate, & apud consilium manumissione.
- 2 De testamentaria manumissione.
- 3 De lege Fufia Caninia tollenda.
- 4 De fideicommissarijs libertatibus.
- 5 De dedititia libertate tollenda.
- 6 De latina libertate tollenda, & per certos modos in ciuitatem Romanam transfusa.
- 7 De communi seruo manumisso.
- 8 De seruo pignori dato manumisso.
- 9 De seruis Reipublice manumittendis.
- 10 De ijs, qui à non dominis manumissi sunt.
- 11 Qui manumittere non possunt, & ne in fraudē creditorum manumittantur.
- 12 Qui non possunt ad libertatem peruenire.
- 13 Quibus ex causis serui pro premio libertatem accipiunt.
- 14 De ingenuis manumissis.
- 15 Communia de manumissionibus.
- 16 De liberali causa.
- 17 De assertionem tollenda.
- 18 Quibus ad libertatem proclamare non licet: & de rebus eorum, qui ad libertatem proclamare non prohibentur.
- 19 De ordine cognitionum.
- 20 De collusionem detegenda.

Rubricæ

- 21 Ne de statu defunctorum post quinquennium queratur.
- 22 De longi temporis præscriptione, quæ pro libertate, non aduersus libertatem opponitur.
- 23 De peculio eius, qui libertatem meruit.
- 24 De senatusconsulto Claudiano tollendo.
- 25 De nudo iure Quiritum tollendo.
- 26 De ususcapiione pro emptore, uel transactione.
- 27 De ususcapiione pro donato.
- 28 De ususcapiione pro dote.
- 29 De ususcapiione pro hærede.
- 30 Communia de ususcapiionibus.
- 31 De ususcapiione transformanda, et sublata differentia rerum Mancipi, & nec Mancipi.
- 32 De acquirenda, & retinenda possessione.
- 33 De præscriptione longi temporis, decem uel uiginti annorum.
- 34 In quibus causis cessat longi temporis præscriptio.
- 35 Quibus non obijcitur longi temporis præscriptio.
- 36 Si aduersus creditorem.
- 37 De quadriennij præscriptione.
- 38 Ne rei dominicæ uel templorum uendicatio longi temporis exceptione summoueat.
- 39 De præscriptione triginta, uel quadraginta annorum.

- 40 De annali exceptione Italici contractus tollenda, & de diversis temporibus, exceptionibus, & de prescriptionibus, & interruptionibus earum.
- 41 De alluvionibus, & paludibus, & pascuis ad alium statum translatis.
- 42 De sententijs præfectorum prætorio.
- 43 Quomodo, & quando iudex sententiam proferre debeat præsentibus partibus, uel una parte absente.
- 44 De sententijs ex periculo recitandis.
- 45 De sententijs, & interlocutionibus omnium iudicum.
- 46 De sententia, quæ sine certa quantitate profertur.
- 47 De sententijs, quæ pro eo quod interest proferruntur.
- 48 Si à non competenti iudice iudicatum fuerit.
- 49 De pœna iudicis, qui male iudicavit: uel eius qui iudicem uel aduersarium corrumpere curauit.
- 50 Sententiam rescindi non posse.
- 51 De fructibus, & litium expensis.
- 52 De re iudicata.
- 53 De exceptione rei iudicate.
- 54 De usuris rei iudicate.
- 55 Si plures una sententia condemnati sunt.
- 56 Quibus res iudicata non nocet.

Rubricæ

- 57 *Comminationes, epistolas. programmata, subscriptiones, auctoritatem rei iudicate non habere.*
- 58 *Si ex falsis instrumentis uel testimonijs iudicatum erit.*
- 59 *De confessis.*
- 60 *Res inter alios acta, uel iudicata, alijs non nocet.*
- 61 *De relationibus.*
- 62 *De appellationibus, & consultationibus.*
- 63 *De temporibus, & reparationibus appellationum seu consultationum.*
- 64 *Quando provocare non est necesse.*
- 65 *Quorum appellationes non recipiantur.*
- 66 *Si pendente appellatione mors interuenerit.*
- 67 *De ijs, qui propter metum iudicis non appellauerunt.*
- 68 *Si unus ex pluribus appellauerit.*
- 69 *Si de momentanea possessione fuerit appellatum.*
- 70 *Ne liceat in una eademq; causa tertio provocare, uel post duas sententias iudicium quas definitio praefectorum roborauerit, eas retractare.*
- 71 *Qui bonis cedere possunt.*
- 72 *De bonis auctoritate iudicium possidendis seu uenundandis, & de separationibus bonorum.*
- 73 *De privilegio si sci.*

- 74 De priuilegio dotis.
 75 De reuocandis ijs que in fraudem creditorum alienata sunt.

LIBRI VIII.

- 1 DE interdictis.
 2 Quorum bonorum.
 3 Quorum legatorum.
 4 Vnde ui.
 5 Si per uim uel alio modo absentis possessio turbata sit.
 6 Vti possidetis.
 7 De tabulis exhibendis.
 8 De liberis exhibendis seu deducendis: & de libero homine exhibendo.
 9 De precario, & Saluiano interdicto.
 10 De edificijs priuatis.
 11 De operis noui nuntiatione.
 12 De operibus publicis.
 13 De ratiocinijs operum publicorum, & deatribus ciuitatum.
 14 De pignoribus, & hypothecis.
 15 In quibus causis pignus uel hypotheca tacite contrahatur.
 16 Si aliena res pignori data sit.
 17 Que res pignori obligari possunt, uel non: &

Rubricæ

qualiter pignus contrahatur.

18. Qui potiores in pignore habeantur.
- 19 De iis, qui in priorum creditorum locum succedunt.
- 20 Si antiquior creditor pignus vendiderit.
- 21 Si communis res pignori data sit.
- 22 De pretorio pignore: et ut etiam in actionibus debitorum missio pretorii pignoris procedat.
- 23 Si in causa iudicati pignus captum sit.
- 24 Si pignus pignori datum sit.
- 25 De partu pignoris, & omni causa.
- 26 De remissione pignoris.
- 27 Etiam ob chirographariam pecuniam pignus teneri posse.
- 28 De distractione pignorum.
- 29 Debitorem uenditionem pignoris impedire non posse.
- 30 Si vendito pignore agatur.
- 31 De luitione pignoris.
- 32 Si unus ex pluribus heredibus creditoris, uel debitoris, partem suam debiti soluerit uel acceperit.
- 33 Si pignoris conuentionem numeratio pecunie sequuta non sit.
- 34 De iure domini impetrando.
- 35 De pactis pignorum, & commissoria lege in pignoribus rescindenda.

- 36 De exceptionibus & praescriptionibus.
37 De litigiosis.
38 De contrahenda & committenda stipulatione.
39 De inutilibus stipulationibus.
40 De duobus reis stipulandi & promittendi.
41 De fideiussoribus & mandatoribus.
42 De novationibus & delegationibus.
43 De solutionibus & liberationibus.
44 De acceptilationibus.
45 De euictionibus.
46 Creditorem euictionem pignoris non debere.
47 De patria potestate.
48 De adoptionibus.
49 De emancipationibus liberorum.
50 De ingratulis liberis.
51 De postliminio reuersis, & de redemptis ab hostibus.
52 De infantibus expositis liberis & seruis: & de ijs qui sanguinolentos nutriendos acceperunt.
53 Quae sit longa consuetudo.
54 De donationibus.
55 De donationibus quae sub modo uel conditione, uel ex certo tempore conficiuntur.
56 De renouandis donationibus.
57 De donationibus causa mortis.

58 De infirmendis pœnis cœlibatus & orbitatis,
& decimarũs sublatiſ.

59 De iure libertorum.

LIBRI IX.

1 **Q**ui accusare non possunt.

2 De accusationibus & inscriptionibus.

3 De exhibendis & transmittendis reis.

4 De custodia reorum.

5 De privatis carceribus inhibendis,

6 Si reus uel accusator mortuus fuerit.

7 Si quis imperatori maledixerit.

8 Ad legem Iuliam maiestatis.

9 Ad legem Iuliam de adulteriũs & stupro.

10 Si quis eam cuius tutor fuerit corruperit.

11 De mulieribus quæ servis proprijs se coniunxerunt.

12 Ad legem Iuliam, de uĩ publica, siue priuata.

13 De raptu uirginum, seu uiduarum, necnon sapientimonialium.

14 De emendatione seruorum.

15 De emendatione propinquorum.

16 Ad legem Corneliam de sicarijs.

17 De ijs qui parentes uel liberos occiderunt.

18 De maleficis & mathematicis, & ceteris similibus.

- 19 De sepulchro uiolato.
- 20 Ad legem Flaniam de plagiarijs.
- 21 Ad legem Viscelliam.
- 22 Ad legem Corneliam de falsis.
- 23 De ijs qui sibi asscribunt in testamento.
- 24 De falsa moneta.
- 25 De mutatione nominis.
- 26 Ad legem Iuliam de ambitu.
- 27 Ad legem Iuliam repetundarum.
- 28 De crimine peculatus.
- 29 De crimine sacrilegij.
- 30 De seditionis, & ijs qui plebem audent contra Rempublicam colligere.
- 31 Quando civilis actio præiudicet criminali, & an utraque ab eodem exerceri possit.
- 32 De crimine expilata hereditatis.
- 33 De ui bonorum raptorum.
- 34 De crimine stellionatus.
- 35 De iniurijs.
- 36 De famosis libellis.
- 37 De abigeis.
- 38 De Nili ageribus non rumpendis.
- 39 De ijs qui latrones, uel alij criminalibus reos, occultauerum.
- 40 De requirendis reis.
- 41 De questionibus.
- 42 De abolitionibus.

Rubricæ

- 43 De generali abolitione .
- 44 Vti intra certum tempus criminalis quæstio terminetur.
- 45 Ad senatusconsultum Turpillianum.
- 46 De calumniatoribus .
- 47 De pœnis.
- 48 Ne sine iussu principis certis iudicibus liceat cōfiscare.
- 49 De bonis proscriptorum seu damnatorum,
- 50 De bonis eorum qui mortem sibi consciuerunt .
- 51 De sententiam passis & restitutis.

Trium posteriorum librorum Codicis Rubricæ .

LIBRI X.

- 1 **D**E iure fisci.
- 2 De conueniendis fisci debitoribus.
- 3 De fide instrumentorum, & de, iure hæstæ fisci, & de additionibus .
- 4 De uenditione rerum fiscaliū cōmunium cum priuatis .
- 5 Ne fiscus rem quam uendidit euincat.
- 6 De ijs qui ex publicis rationibus mutuam acceperunt pecuniam .

- 7 Pœnis fiscalibus creditores præferri.
- 8 De fiscalibus usuris.
- 9 De sententijs aduersus fiscum latis retractandis.
- 10 De bonis uacantibus, & de incorporatione.
- 11 De delatoribus.
- 12 De petitionibus bonorum sublati.
- 13 De ijs qui se deferunt.
- 14 Si liberalitatis imperialis socius sine herede decesserit.
- 15 De thesauris.
- 16 De amonis & tributis.
- 17 De indictionibus.
- 18 De superindicto.
- 19 De exactoribus tributorum.
- 20 De superexactoribus.
- 21 De capiendis & distrahendis pignoribus tributorum causa.
- 22 De apochis publicis, & descriptionibus curialium, & de distributionibus ciuilibus.
- 23 De canone largitionalium titulorum.
- 24 Ne opere à collatoribus exigantur.
- 25 De immunitate nemini concedenda.
- 26 De conditis in publicis horreis.
27. Vt nemini liceat in emptione specierum se excusare, & de munere sitoniæ.
- 28 De collatione donatorum, uel reuelatorum,

Rubricæ

aut translatorum seu aderatorum.

- 29 De collatione æris.
- 30 De discusso ribus.
- 31 De decurionibus & filiis eorum : & qui decuriones habeantur : & quibus modis à fortuna curia liberentur.
- 32 Si seruus aut libertus ad decurionatum aspira uerit.
- 33 De prædijs decurionum sine decreto non alienandis.
- 34 Quando & quibus quarta pars ex bonis decurionum debetur : & de modo distributionis eorum.
- 35 De imponenda lucratiua descriptione.
- 36 De præbendo salario.
- 37 Si curialis relictæ ciuitate rus habitare maluerit.
- 38 De municipibus & originarijs.
- 39 De incolis : & ubi quis domicilium habere uideatur, & de ijs qui studiorum causa in alia ciuitate degunt.
- 40 De muneribus & honoribus non continuandis inter patrem & filium, & de interuallis.
- 41 De muneribus patrimoniorum.
- 42 Quemadmodum ciuilia munera indicuntur.
- 43 De ijs qui sponte munera publica subeunt.
- 44 De ijs qui a principe uacationem acceperunt.

- 45 De uacatione muneris publici.
- 46 De decretis decurionum super immunitate quibusdam concedenda.
- 47 De excusationibus munerum.
- 48 De quibus muneribus uel præstationibus nemini liceat se excusare.
- 49 Qui ætate uel professione se excusant.
- 50 Qui morbo se excusant.
- 51 De ijs qui numero liberorum uel paupertate excusationem meruerunt.
- 52 De professoribus, & medicis.
- 53 De athletis.
- 54 De ijs qui non impletis stipendijs sacramento soluti sunt.
- 55 Quibus muneribus excusantur ij, qui post impletam militiam uel aduocationem per prouincias suis commodis uacantes commorantur, et de priuilegijs eorum, & de conductoribus uectigalium fisci.
- 56 De libertinis.
- 57 De infamibus.
- 58 De reis postulatis.
- 59 De ijs qui in exilium dati, uel ab ordine moti sunt.
- 60 De filijs familiæ, et quemadmodum pro his pater teneatur.
- 61 De periculo successorum parentis.

Rubricæ

- 62 De mulieribus in quo loco munera sexui congruentia, uel honores agnoscant.
- 63 De legationibus.
- 64 De excusationibus artificum.
- 65 De potioribus ad munera non nominandis.
- 66 Si propter inimicitias creatio facta sit.
- 67 De sumptuum recuperatione.
- 68 Si post creationem quis decefferit.
- 69 De tabellarijs, scribis, logographis, & censuariis libus.
- 70 De susceptoribus, præpositis, & arcarijs.
- 71 De ponderatoribus & auri illatione.
- 72 De auri publici persecutoribus.
- 73 De ijs quæ ex publica collatione illata sunt, non usurpandis.
- 74 De auro coronario.
- 75 De irenarchis.
- 76 De argenti pretio quod thesauris infertur.

LIBRI XI.

- 1 **D**E nauicularijs seu naucleris publicas species transportantibus: & de tollenda lustralis auri collatione.
- 2 De prædijs & omnibus rebus nauiculariorum.
- 3 De nauibus non excusandis.
- 4 Ne quid oneri publico imponatur.

- 5 De naufragijs .
- 6 De metallarijs & metallis, & procuratoribus metallorum.
- 7 De murilegulis & gynaciarijs, & procuratoribus gynacij : & de monetarijs, & de bastagiarijs.
- 8 De uestibus holobaris & auratis, & de intinctione sacri muricis.
- 9 De fabricensibus.
- 10 De ueteris numismatis potestate.
- 11 Nulli licere in fratris & aequëtribus sellis, & balthéis margaritas, & smaragdos, & hyacinthos aptare: & de artificibus palatinis.
- 12 De classicis.
- 13 De curialibus urbis Romæ.
- 14 De priuilegijs corporatorum urbis Romæ.
- 15 De pistoribus.
- 16 De suarijs & susceptoribus uini, & ceteris corporatis.
- 17 De collegiatis, & charto pratis, & nummularijs.
- 18 De studijs liberalibus urbis Romæ, & Constantinopolitane.
- 19 De honoratorum ueliculis.
- 20 De priuilegijs urbis Constantinopolitane.
- 21 De metropoli Beryto.
- 22 De canone frumentario urbis Romæ.

Rubricæ

- 23 De frumento urbis Constantinopolitane.
- 24 De annonis ciuilibus.
- 25 De mendicantibus ualidis.
- 26 De nautis Tyberinis.
- 27 De frumento Alexandrino.
- 28 De Alexandria primatibus.
- 29 De iure reipublicæ.
- 30 De administratione rerum publicarum.
- 31 De vendendis rebus ciuitatis.
- 32 De debitoribus ciuitatum.
- 33 De periculo nominatorum.
- 34 De periculo eorum qui pro magistratibus interuenerunt.
- 35 Quo quisque ordine conueniatur.
- 36 Ne quis liber inuitus actum Reipublicæ gerere cogatur.
- 37 Sumptus iniuncti numeris ad omnes collegas pertinere.
- 38 De ijs qui ex officio quod administrauerunt, conueniuntur.
- 39 De solutionibus & liberationibus debitorum ciuitatis.
- 40 De spectaculis scenicis, & lenonibus.
- 41 De expensis ludorum.
- 42 De aquæductibus.
- 43 De gladiatoribus.
- 44 De venatione ferarum.

De Maiuma.

- 45 De maiuma.
- 46 Vt armorum usus in scio principe interdictus sit.
- 47 De agricolis & censitis & colonis.
- 48 De capitatione ciuium censibus eximenda.
- 49 In quibus causis coloni censiti dominos accusare possunt.
- 50 De colonis Palesthinis.
- 51 De colonis Thracensibus.
- 52 De colonis Illyricanis.
- 53 Vt nemo ad suum patrociniū suscipiat rusticanos, uel uicos eorum.
- 54 Ne rustici ad ullum obsequium deuocentur.
- 55 Non licere habitatoribus metropolium loca sua ad extraneum transferre.
- 56 Vt nullus ex uicarijs pro alienis uicariorum debitis teneatur.
- 57 De censibus & censitoribus, & peraquatoribus, & inspectoribus.
- 58 De omni agro deserto, & quando steriles fertilibus imponuntur.
- 59 De fundis limitrophis, & terris, & paludibus, & pascuis limitaneis, & castellorum.
- 60 De pascuis publicis & priuatis.
- 61 De fundis patrimonialibus, & saltuësis, & emphyteoticis, & eorum conductoribus.
- 62 De mancipijs & colonis patrimonialium, &

Rubricæ

- saltuensium, & emphyteoticorum feudorum.
- 63 De fugitiuis colonis patrimonialibus, saltuensibus, & emphyteoticis.
- 64 De collatione fundorū patrimonialium & emphyteoticariorum.
- 65 De fundis rei priuata, & saltibus diuina domus.
- 66 De fundis & saltibus rei dominice.
- 67 De agricolis & mancipijs dominicis, & fiscalibus publice rei uel priuatae.
- 68 De prædijs tamiacis, & de ijs qui ex colonis dominicis, aliisque libera conditionis procreantur.
- 69 De diuersis prædijs urbanis & rusticis templorum & ciuitatum, & omni redditu civili.
- 70 De locatione prædiorum civilium, uel fiscalium siue templorum siue rei priuatae uel dominice.
- 71 De conductoribus & procuratoribus, siue exactoribus prædiorum fiscalium & domus Augustae.
- 72 Quibus ad cōductionem prædiorum fiscalium accedere non licet.
- 73 De collatione fundorum fiscalium, uel rei priuatae, uel dominice, uel ciuitatis, uel templi.
- 74 De priuilegijs domus Augustae, uel rei priuatae, uel quarum collationum excusationem habent.
- 75 De grege Dominico.

- 76 De palatijs & domibus dominicis.
 77 De cupressu ex luco Daphnes, uel Perseidis per
 Aegyptum non excidendis uel uendendis.

LIBRI XII.

- 1 DE dignitatibus.
 2 De pratoribus & honore prature, & col
 latione, & gleba, & clauis, & pholli, & septē
 solidorum functione sublata.
 3 De consulibus, & non spargendis ab his pecu
 nijs: & de prefectis & magistratibus mili
 tum & patricijs.
 4 De prefectis Pratorio, siue urbis, & magistris
 militum in dignitatibus exequandis.
 5 De prepositis sacri cubiculi, & de omnibus cu
 bicularijs, & priuilegijs eorum.
 6 De questoribus & magistris officiorum &
 comitibus sacrarum largitionum, & rei pri
 uate.
 7 De primicerio, & secundicerio, & notarijs.
 8 Ut dignitatum ordo seruetur.
 9 De magistris sacrarum scriniarum.
 10 De comitibus consistorianis.
 11 De comitibus & tribunis scholarium.
 12 De comitibus rei militaris.
 13 De comitibus & archiatris sacri palatii.
 14 De comitibus qui provincias regunt.

Rubricæ

- 15 De professoribus qui in urbe Constantinopolitana docentes, ex lege comitiuam habere meruerunt.
- 16 De silentarijs & decurionibus.
- 17 De domesticis & protectoribus.
- 18 De præpositis laborum.
- 19 De proximis sacrorum scriniarum ceterisque qui in sacris scrinijs militant.
- 20 De agentibus in rebus.
- 21 De præpositis agentium in rebus.
- 22 De principibus agentium in rebus.
- 23 De curiosis & stationarijs.
- 24 De palatinis sacrarum largitionum & rerum priuatarum.
- 25 De stratoribus.
- 26 De castrensiarum & ministerianis.
- 27 De decanis.
- 28 De mensuribus.
- 29 De priuilegijs eorum qui in sacro palatio militant.
- 30 De priuilegijs scholarum.
- 31 De castrensi omnium palatiorum peculio.
- 32 De equestri dignitate.
- 33 De perfectissimatus dignitate.
- 34 Qui militare possunt, uel non, & de seruis ad militie dignitatem aspirantibus: & ut nemo duplici malitia uel dignitate simul utatur.

- 35 *Negotiatores ne militent.*
- 36 *De re militari.*
- 37 *De castrensi peculio militum, & præfecti annonæ.*
- 38 *De erogatione militaris annonæ.*
- 39 *De excoctione & translatione militaris annonæ.*
- 40 *De re militari ueste.*
- 41 *De metatis & epidemeticis.*
- 42 *De salgamo hospitibus non præstando.*
- 43 *De comæatu.*
- 44 *De tyronibus.*
- 45 *De littorum & itinerum custodia.*
- 46 *De desertoribus & occultatoribus.*
- 47 *De ueteranis.*
- 48 *De filiis officialium militarium qui in bello moriuntur.*
- 49 *De oblatione uotorum.*
- 50 *De numerarijs & actuarijs. & chartularijs, & adiutoribus siue scriniarijs, et exceptoribus sedis excelsæ, cæterorumq; iudicum tam militarium, quàm civilium.*
- 51 *De cursu publico, & angarijs, & parangarijs.*
- 52 *De tractatorijs & statuijs.*
- 53 *De apparitoribus præfectorum prætorio, & privilegijs eorum.*
- 54 *De apparitoribus præfecti urbis.*

Rubricæ

- 55 De apparitoribus magistrorum militum, & priuilegijs eorum.
- 56 De apparitoribus proconsulis & legati.
- 57 De apparitoribus comitis Orientis.
- 58 De cohortalibus & principibus cornicularijs ac primipilarijs.
- 59 De apparitoribus præfecti annonæ.
- 60 De diuersis officijs & apparitoribus iudicum, & approbatorijs eorum.
- 61 De exceptoribus & exactoribus.
- 62 De lucris aduocatorum, & concussione officiorum seu apparitorum.
- 63 De primipilo.
- 64 Publicæ letitiæ, uel cōsulum nuntiatores, uel insinuatores constitutionum, & aliarum sacrarum uel iudicialium literarum, ex descriptione, uel ab iniuris ne quid accipiant immodicum.

Rubricæ Feudorum.

LIBRI I.

- 1 **Q**ui feudum dare possunt, & qui non: & qualiter adquiratur & retineatur.
- 2 De feudo guardia & castaldia.
- 3 Qui successores feudum dare teneantur.

- 4 Si de inuestitura feudi controuersia fuerit.
- 5 Quibus modis feudum amittatur.
- 6 Episcopum, uel abbatem, uel abbatissam, uel dominum plebis, feudum dare non posse.
- 7 De natura feudi.
- 8 De successione feudi.
- 9 Qui successores teneantur.
- 10 De conuentione inter dominum & fidelem de inuestitura feudi.
- 11 De pignori dato feudo quid iuris sit.
- 12 De contentione inter me & dominum de portione feudi fratris mei defuncti.
- 13 De alienatione feudi.
- 14 De feudo marchie, uel ducatus, uel comitatus.
- 15 An maritus succedat uxori in beneficio.
- 16 De feudis datis minimis ualuasoribus quid iuris sit.
- 17 Quibus modis feudum amittatur.
- 18 Apud quem uel quos controuersia feudi desinatur.
- 19 Constitutiones feudales domini Lotharij imperatoris, quas ante ianuam beati Petri in ciuitate Romana condidit obseruandas.
- 20 De beneficio fratris, & qualiter frater in beneficio fratris succedit.
- 21 De feudo sine culpa non amittendo.

Rubricæ

- 22 Quo tempore miles inuestituram petere debeat.
- 23 De contentione inter dominum & uasallum.
- 24 Quemadmodum feudum ad filiam pertineat.
- 25 Quibus modis feudum constitui potest.
- 26 Si de inuestitura inter dominum & uasallum lis oriatur.
- 27 De feudo dato in uicem legis commissoria reprobando.
- 28 De usu Mediolanensium secundum quosdam.

LIBRI II

- 1 **D**E feudi cognatione.
- 2 Quid sit inuestitura feudi.
- 3 Per quos fiat inuestitura, & per quos recipiatur.
- 4 Quid precedere debeat, an inuestitura, uel fidelitas.
- 5 Qualiter iurare debeat uasallus domino fidelitatem.
- 6 De forma fidelitatis.
- 7 De noua forma fidelitatis.
- 8 De inuestitura de re aliena facta.
- 9 Qualiter olim poterat feudum alienari.
- 10 Quid dicatur dux, marchio, comes, uel capitaneus, uel ualuasor.
- 11 De successione fratrum, uel de gradibus succedentium in feudum.

- 12 De fratribus de nouo beneficio inuestitis.
- 13 De inuestitura quam Titius accepit à Sempronio.
- 14 De uasallo decrepita etatis, qui feudum refuta-
uit, ut filij inuestirentur.
- 15 De inuestitura in maritum facta.
- 16 De controuersia feudi apud pares terminanda.
- 17 De eo qui sibi uel heredibus suis masculis, &
fœminis inuestituram recepit.
- 18 De duobus fratribus à capitaneo inuestitis.
- 19 An remoueri debeant testes qui pares esse de-
sierunt.
- 20 De controuersia inter episcopum & uasallū.
- 21 De uasallo milite qui arma bellica deposuit.
- 22 De milite uasallo qui contumax est.
- 23 In quibus causis feudum amittatur.
- 24 Quæ fuit prima causa beneficij amittendi.
- 25 Si uasallus de feudo ab aliquo interpellatus fue-
rit, & dominus eum defendere noluerit.
- 26 Si de feudo defuncti contentio sit inter dominū
& agnatos uasalli.
- 27 De pace tenenda & eius uiolatoribus.
- 28 Hic finitur lex: deinde consuetudines regni in-
cipiunt.
- 29 De filijs natis ex matrimonio ad morganati-
cam contracto.
- 30 De feudo fœminæ.

Rubricæ

- 31 Si uasallus feudo priuetur, cui deferatur.
- 32 Qui testes necessarij sunt ad nouam inuestituram probandam.
- 33 De consuetudine recti feudi.
- 34 De lege Conradi.
- 35 De clerico, qui inuestituram facit.
- 36 An mutus uel aliàs imperfectus feudum retineat.
- 37 An ille qui interfecit fratrem domini sui feudum amittat.
- 38 De uasallo, qui contra constitutionem Lotharij regis beneficium alienauit.
- 39 De alienatione paterni feudi.
- 40 De capitulis Conradi.
- 41 De controuersia inter masculum & fæminam de beneficio.
- 42 De controuersia inter dominum, & emptorem feudi.
- 43 De controuersia inter uasallum, & alium de beneficio.
- 44 Quid iuris sit, si uasallus post alienationem feudi recuperet.
- 45 An agnatus, uel filius defuncti possit retinere feudum repudiata hæreditate.
- 46 An apud iudicem uel curiam domini questio feudi debeat terminari.
- 47 Qualiter dominus proprietate feudi priuetur.

- 48 De feudo non habente propriam feudi naturam.
- 49 De eo qui finem fecit adgnato de feudo paterno.
- 50 De natura successionis feudi.
- 51 De capitaneo qui curiam uendidit, an intelligitur beneficium uendidisse.
- 52 De prohibita feudi alienatione per Lotharium.
- 53 De pace tenenda inter subditos, & iuramento firmanda, & uindicanda, & poena iudicibus apposta, qui eam uindicare, & iustitiam facere neglexerint.
- 54 De allodijs.
- 55 De prohibita feudi alienatione per Federicum.
- 56 Quae sunt regalia.
- 57 Quot testes sunt necessarij ad probandam feudi ingratitudinem.
- 58 De notis feudorum.
- 59 De statutis, & consuetudinibus contra libertatem ecclesiae inductis, & immunitate locorum religiosorum ubique morantium, & in fori priuilegio, & Gazariis, & Patarenis, & alijs haeticis, eorumq; successoribus, & nauigij peregrinis, & aduenis quocunque locorum hospitantibus, eorumq; successoribus, & agriculturalium securitatibus.

Constitutiones Federici secundi
Imperatoris: quas nonnulli
Collationem X I. ap-
pellant: & alij, Ex-
trauagantes.

1. **Q**uomodo in laesa maiestatis crimine pro-
cedatur.
2. Qui sint rebelles.
3. De pace constantie composita inter Imperato-
rem Federicum, & filium eius Henricum, &
quosdam nobiles Alemannie ex una parte, &
civitates Lombardie, Marchie, & Romandio-
la ex altera.

Rubricæ Digesti Veteris.

LIBRI I.

- 1 DE iustitia & iure.
- 2 De origine iuris civilis, & omnium magistratuum, & de successione iurisprudentum.
- 3 De legibus, & senatusconsultis, & longa consuetudine.
- 4 De constitutionibus Principum.
- 5 De statu hominum.
- 6 De ijs, qui sunt sui, uel alieni iuris.
- 7 De adoptionibus, & emancipationibus, & alijs modis, quibus ius patriæ potestatis soluitur.
- 8 De rerum diuisione, & qualitate.
- 9 De senatoribus.
- 10 De officio consulis.
- 11 De officio præfecti prætorio.
- 12 De officio præfecti urbis.
- 13 De officio quæstoris.
- 14 De officio prætoris.
- 15 De officio præfecti uigilum.
- 16 De officio proconsulis, & legati.
- 17 De officio præfecti augustalis.
- 18 De officio præsidis.
- 19 De officio procuratoris Cæsaris, & rationalis

Rubricæ

- 20 De officio iuridici Alexandria.
- 21 De officio eius cui mandata est iurisdictio.
- 22 De officio assessorum.

LIBRI II.

- 1 **D**E iurisdictione omnium iudicum.
- 2 Quod quisque iuris in alium statuerit, ipse eodem iure utatur.
- 3 Si quis ius dicenti non obtemperauerit.
- 4 De in ius uocando.
- 5 Si quis in ius uocatus non ierit, siue cum quis uocauerit, quem ex edicto non debuerit.
- 6 In ius uocati ut eant, uel satis, uel cautum dent.
- 7 Ne quis eum qui in ius uocatus est, ui eximat.
- 8 Qui satis dare cogantur: uel iuramento promittant, uel sue committantur promissioni.
- 9 Si ex noxali causa agatur, quemadmodum caueatur.
- 10 De eo per quem factum erit, quo minus quis in iudicio sistat.
- 11 Si quis cautionibus iudicio sistendi causa factis non obtemperauerit.
- 12 De feriis, & dilationibus, & diuersis temporibus earum, & ex quibus causis ferie non impediuntur.
- 13 De edendo.
- 14 De pactis.
- 15 De transactionibus.

LIBRI III.

- 1 **D**E postulando.
- 2 De ijs qui notantur infamia, uel de infamibus.
- 3 De procuratoribus, & defensoribus.
- 4 Quod cuiusque uniuersitatis nomine, uel contra eam agatur.
- 5 De negotijs gestis.
- 6 De calumniatoribus.

LIBRI IIII.

- 1 **D**E in integrum restitutionibus.
- 2 De eo quod metus causa gestum erit.
- 3 De dolo malo.
- 4 De minoribus XXV. annis.
- 5 De capitis deminatione.
- 6 Ex quibus causis maiores in integrum restituantur.
- 7 De alienatione iudicij mutandi causa facta.
- 8 De receptis arbitris: & qui arbitrium recipiunt, ut sententiam dicant.
- 9 Nauta, caupones, stabularij, ut recepta restituant.

LIBRI V.

- 1 **D**E Iudicij: & ubi quis agere uel conueniri debeat.

Rubricæ

- 2 De inofficioso testamento.
- 3 De petitione hereditatis.
- 4 Si pars hereditas petatur.
- 5 De possessoria hereditatis petitione.
- 6 De fideicommissaria hereditatis petitione.

LIBRI VI.

- 1 DE rei uendicatione.
- 2 De publiciana in rem actione.
- 3 Si ager uectigalis uel emphiteoticarius petatur.

LIBRI VII.

- 1 DE usufructu, & quemadmodum quis utatur, fruatur.
- 2 De usufructu accrescendo.
- 3 Quando dies usufructus legati cedat.
- 4 Quibus modis usufructus uel usus amittatur.
- 5 De usufructu earum rerum quæ usu consumuntur.
- 6 Si usufructus petatur, uel ad alium pertinere negetur.
- 7 De operis seruorum.
- 8 De usu & habitatione.
- 9 Usufructuarius quemadmodum caueat.

LIBRI VIII.

- 1 DE seruitutibus.
 - 2 De seruitutibus urbanorum prædiorum.
- De ser-

- 3 De seruitutibus rusticorum praediorum.
- 4 Communia praediorum tam urbanorum, quam rusticorum.
- 5 Si seruitus uendicetur, uel ad alium pertinere negetur.
- 6 Quemadmodum seruitus amittatur.

LIBRI IX.

- 1 **S**i quadrupes pauperiem fecisse dicatur.
- 2 Ad legem Aquiliam.
- 3 De ijs, qui deiecerunt, uel effuderunt.
- 4 De noxalibus actionibus.

LIBRI X.

- 1 **F**inium regundorum.
- 2 Familiae erciscunde.
- 3 Comuni diuidendo.
- 4 Ad exhibendum.

LIBRI XI.

- 1 **D**e interrogatorijs actionibus.
- 2 De quibus rebus ad eundem iudicem datur.
- 3 De seruo corrupto.
- 4 De seruis fugitiuis.
- 5 De alea lusu, & aleatoribus.
- 6 Si mensor falsum modum dixerit.
- 7 De religiosis, & sumptibus funerum.

Rubricæ

- 8 De mortuo inferendo, & sepulchro edificando.

LIBRI XII.

- 1 **D**E rebus creditis, & si certum petatur.
2 **D**E iureiurando, sine voluntario, siue necessario, siue iudiciali.
3 De in litem iurando.
4 De condictione causa data, causa non secuta.
5 De condictione ob turpem causam.
6 De condictione indebiti.
7 De condictione sine causa.

LIBRI XIII.

- 1 **D**E condictione furtiva.
2 **D**E condictione ex lege.
3 De condictione triticaria.
4 De eo quod certo loco dari oportet.
5 De constituta pecunia.
6 Commixti, vel contra.
7 De pignoratitia actione.

LIBRI XIV.

- 1 **D**E exercitoria actione.
2 **D**Ad legem Rhodiam de iactu.
3 De institoria actione.
4 De tributoria actione.

5 Quod cum eo, qui in aliena potestate est, negotium gestum esse dicatur.

6 Ad senatusconsultum Macedonianum.

LIBRI XV.

1 DE peculio.

2 Quando actio de peculio annalis est.

3 De in rem uerso.

4 Quod in iussu.

LIBRI XVI.

1 AD senatusconsultum Velleianum.

2 De compensationibus.

3 Depositi, uel contra.

LIBRI XVII.

1 Mandati, uel contra.

2 Pro socio.

LIBRI XVIII.

1 DE contrahenda emptione, & uenditione: et de pactis inter emptorem, & uenditorem compositis: & quæ res uendi possunt.

2 De in diem additione.

3 De lege commissoria.

4 De hereditate uel actione uendita.

5 De rescindenda uenditione: et quando liceat ab emptione discedere.

6 De periculo, & commodo rei uendita.

7 De seruis exportandis: uel si mancipium ita manerit, ut manumittatur, uel contra.

Rubrica

LIBRI XIX.

- 1 **D**E actionibus empti, & uenditi.
- 2 De locato & conducto.
- 3 De estimatoria actione.
- 4 De rerum permutatione.
- 5 De praescriptis uerbis, & in factum actionibus.

LIBRI XX.

- 1 **D**E pignoribus, & hypothecis, & qualiter ea contrahantur, & de pactis eorum.
- 2 In quibus causis pignus uel hypotheca tacite contrahatur.
- 3 Quae res pignori obligari non possunt.
- 4 Qui potiores in pignore uel hypotheca habeantur, & de iis qui priorum creditorum loco succedunt.
- 5 De distractione pignorum uel hypothecarum.
- 6 Quibus modis pignus, uel hypotheca soluitur.

LIBRI XXI.

- 1 **D**E actione edicto, & redhibitoria, & quanto minoris actione.
- 2 De euictionibus, & dupla stipulationibus.
- 3 De exceptione rei uendite, & tradita.

LIBRI XXII.

- 1 **D**E vsuris, & fructibus, & causis, &
omnibus accessionibus, & mora.
- 2 De nautico scēnore.
- 3 De probationibus, & presumptionibus.
- 4 De fide instrumentorum.
- 5 De testibus.
- 6 De iuris, & facti ignorantia.

LIBRI XXIII.

- 1 **D**E sponsalibus.
- 2 De ritu nuptiarum.
- 3 De iure dotium.
- 4 De pactis.
- 5 De fundo dotali.

LIBRI XXIIII.

- 1 **D**E donationibus inter uirum, & uxorem.
- 2 De diuortijs, & repudijs.

Rubricæ Digesti Infortiati: Et
primo primi Libri, qui
est XXV. Digestorū.

- 1 **S**oluto matrimonio quemadmodum dos pe-
ta tur
- 2 De impensis in rebus dotalibus factis.
- 3 De actione rerum amotarum.
- 4 De liberis agnoscendis uel alendis à parentibus.

uel patronis.

- 5 De uentre inspiciendo, custodiendoq; partu.
- 6 Si uentris nomine muliere in possessionem misa, eadem possessio dolo malo ad alium translata esse dicatur.
- 7 Si mulier uentris nomine in possessione calumnia causa esse dicatur.
- 8 De concubinis.

LIBRI II.

- 1 **D**E tutelis.
- 2 De testamentaria tutela.
- 3 De confirmando tutore uel curatore.
- 4 De legitimis tutoribus & curatoribus.
- 5 De tutoribus uel curatoribus datis ab ijs qui ius dandi habent.
- 6 Qui petant tutores uel curatores, & ubi petantur.
- 7 De administratione & periculo tutorum, uel curatorum.
- 8 De authoritate & consensu tutorum, uel curatorum.
- 9 Quando ex facto tutoris, uel curatoris minores agere, uel conueniri possunt.
- 10 De suspectis tutoribus & curatoribus.

LIBRI III.

- 1 **D**E excusationibus tutorum, & temporibus earum.

- 2 Vbi pupillus educari debeat, uel morari, & de alimentis ei præstandis.
- 3 De tutelis & rationibus distrahendis.
- 4 De contraria & utili actione tutela.
- 5 De eo qui pro tutore uel curatore negotia gessit.
- 6 Quod falso tutore authore gestum esse dicetur.
- 7 De fideiussoribus & mandatoribus tutorum et curatorum.
- 8 De magistratibus conueniendis, uel eorum hæredibus.
- 9 De rebus eorum, qui sub tutela uel cura sunt, sine decreto non alienandis uel supponendis.
- 10 De curatoribus furioso, uel alijs personis extraminores dandis.

LIBRI IIII.

- 1 **D**E testamentis: & qui testamenta facere possunt.
- 2 De liberis & posthumis hæredibus instituendis, uel exheredandis.
- 3 De iniusto, rupto, & irritato facto testamento.
- 4 De ijs quæ in testamento delentur.
- 5 De hæredibus instituendis.
- 6 De vulgari & pupillari substitutione.
- 7 De conditionibus institutionum.
- 8 De iure deliberandi.

Rubricæ

LIBRI V.

- 1 **D**E testamento militari.
- 2 De acquirenda uel omittenda hereditate.
- 3 Quomodo testamenta apiriantur, inspiciantur & describantur.
- 4 Si quis omissa causa testamenti ab intestato, uel alio modo possideat hereditatem.
- 5 De senatusconsulto Syllaniano & Claudiano.
- 6 Si quis aliquem testari prohibuerit uel coegerit.
- 7 De iure codicillorum.

LIBRI VI.

- 1 **D**E legatis & fideicommissis primo.

LIBRI VII.

- 1 **D**E legatis & fideicommissis secundo.

LIBRI VIII.

- 1 **D**E legatis & fideicommissis tertio.

LIBRI IX.

- 1 **D**E annuis legatis & fideicommissis.
- 2 De usu & usufructu, & habitatione, & operis per legatum uel fideicommissum relictum.
- 3 De seruitute legata.
- 4 De dote prelegata.
- 5 De optione legata.
- 6 De tritico, uino, & oleo legato.

- 7 De fundo instructo, uel instrumento legato.
- 8 De peculio legato.
- 9 De penu legata.
- 10 De supellectile legata.

LIBRI X.

- 1 **D**E alimentis & cibarijs legatis.
- 2 De auro & argento, mundo, ornamentis, ungueneis, uestibus, uel uestimentis, & status legatis.
- 3 De liberatione legata.
- 4 De adimendis & transferendis legatis.
- 5 De rebus dubijs.
- 6 De ijs quæ pœna nomine relinquuntur.
- 7 De regula Catoniana.
- 8 De ijs quæ pro non scripto habentur.
- 9 De ijs quibus ut indignis legata auferuntur.

LIBRI XI.

- 1 **D**E conditionibus, & demonstrationibus, & causis, & modis eorum quæ in testamentis scribuntur.
- 2 Ad legem Falcidiam.
- 3 Si cui plus, quàm per legem Falcidiam licuerit, legetur.

LIBRI XII.

- 1 **A**D senatusconsultum Trebellianum.
- 2 Quando dies legatorum uel fidei commissi

- 3 forum cedat.
- 3 Vt legatorum seu fideicommissorum seruandorum causa caueatur.
- 4 Vt in possessione legatorum, uel fideicommissorum seruandorum causa esse liceat.

LIBRI XIII.

- 1 DE bonorum possessionibus.
- 2 Si tabula testamenti extabunt.
- 3 De bonorum possessione furioso, infanti, muto, surdo, ceco competenti.
- 4 De bonorum possessione contra tabulas.
- 5 De legatis præstandis contra tabulas bonorum possessione petita.
- 6 De collatione bonorum.
- 7 De collatione dotis.
- 8 De uentre in possessionem mittendo, & curatore eius.
- 9 De coniungendis cum emancipato liberis eius.
- 10 De carboniano edicto.
- 11 De bonorum possessione secundum tabulas.
- 12 Si quis à parente manumissus fuerit.
- 13 De bonorum possessione ex testamento militis.
- 14 De iure patronatus.
- 15 De obsequijs à liberis, & libertis parentibus, & patronis præstandis.

- 1 **D**E operis libertorum.
- 2 De bonis libertorum.
- 3 De libertis uniuersitatum.
- 4 De assignandis libertis.
- 5 Si quid in fraudem patroni factum sit.
- 6 Si tabula testamenti nullæ extabunt.
- 7 Vnde liberi.
- 8 Vnde legitimi: & unde agnati.
- 9 Vnde cognati.
- 10 De successoris edicto.
- 11 De gradibus affinitatis.
- 12 Vnde uir & uxor.
- 13 De ueteranorum, & militum successione.
- 14 Quibus non competit bonorum possessio.
- 15 Vt ex legibus & senatusconsultis bonorum possessio detur.
- 16 Quis ordo in bonorum possessione seruetur.
- 17 De suis & legitimis heredibus.
- 18 Ad senatusconsultum Tertullianum & Orfianum.

Rubricæ Digesti noui : Et primò
primi libri, qui est x x x i x.
Digestorum .

- 1 **D**E operis noui nuntiatione.
- 2 De damno infecto.
- 3 De aqua pluuiæ arcenda.
- 4 De publicanis, & uectigalibus, & commissis.
- 5 De donationibus.
- 6 De mortis causa donationibus.

L I B R I I I.

- 1 **D**E manumissionibus.
- 2 De manumissis uindicta.
- 3 De manumissionibus quæ seruis ad uniuersitatem pertinentibus imponuntur.
- 4 De manumissis testamento.
- 5 De fideicommissarijs libertatibus.
- 6 De ademptione libertatis.
- 7 De statu liberis.
- 8 Qui sine manumissione ad libertatem perueniunt.
- 9 Qui & à quibus manumissi liberi non fiant, & ad legem Aeliam Sentiam.
- 10 De iure aureorum annulorum.
- 11 De naturalibus restituendis.

- 12 De liberali causa.
- 13 Quibus ad libertatem proclamare non licet.
- 14 Si libertas ingenuus esse dicatur.
- 15 Ne de statu defunctorum post quinquennium queratur.
- 16 De collusione detegenda.

LIBRI III.

- 1 **D**E acquirendorum rerum dominio.
- 2 De acquirenda uel amittenda possessione.
- 3 De usucapionibus seu usurpationibus.
- 4 Pro soluto.
- 5 Pro emptore.
- 6 Pro herede.
- 7 Pro donato.
- 8 Pro derelicto.
- 9 Pro legato.
- 10 Pro dote.
- 11 Pro suo.

LIBRI IIII.

- 1 **D**E re iudicata, & de effectu sententiarum.
- 2 De confessis.
- 3 De cessione bonorum.
- 4 Ex quibus causis in possessionem eatur.
- 5 De bonis auctoritate iudicum possidendis & uenundandis.
- 6 De privilegijs creditorum.

- 7 De bonorum separationibus.
- 8 De curatore bonis dando.
- 9 Qua in fraudem creditorum facta sunt ut in integrum restituantur.

LIBRI V.

- 1 **D**E interdictis seu extraordinarijs actionibus qua pro eis competunt.
- 2 Quorum bonorum.
- 3 Quorum legatorum.
- 4 Ne vis fiat ei qui in possessionem missus est.
- 5 De tabulis exhibendis.
- 6 Ne quid in loco sacro fiat.
- 7 De locis & itineribus publicis.
- 8 Ne quid in loco publico uel in itinere fiat.
- 9 De loco publico fruendo.
- 10 De uia publica & itinere publico reficienda.
- 11 De fluminibus : & ne quid in flumine publico ripæ eius fiat quò peius nauigetur.
- 12 Ne quid in flumine publico ripæ eius fiat, quo aliter aqua fluat quàm in priori æstate fluxit.
- 13 Vt in flumine publico nauigare liceat.
- 14 De ripa munienda.
- 15 De ui & ui armata.
- 16 Vti possidetis.
- 17 De superficiebus.
- 18 De itinere actûq; priuato.

- 19 De aqua quotidiana & aestina.
- 20 De riuis.
- 21 De fonte.
- 22 De cloacis.
- 23 Quod ui aut clam.
- 24 De remissionibus.
- 25 De precario.
- 26 De arboribus cedendis.
- 27 De glande legenda.
- 28 De libero homine exhibendo.
- 29 De liberis exhibendis uel deducendis.
- 30 Vtrubi.
- 31 De migrando.
- 32 De Saluiano interdicto.

LIBRI VI.

- 1 **D**E exceptionibus & praescriptionibus.
- 2 De exceptione rei indicatae.
- 3 De diuersis & temporalibus praescriptionibus.
- 4 De doli mali, & metus exceptione.
- 5 Quarum rerum actio non datur: & de exceptione iurisiurandi.
- 6 De litigiosis.

LIBRI VII.

- 1 **D**E uerborum obligationibus.
- 2 De duobus reis stipulandi & promittendi.

Rubricæ

3 De stipulatione seruorum.

LIBRI VIII.

1 DE fideiussoribus & mandatoribus.

2 De nouationibus & delegationibus.

3 De solutionibus & liberationibus.

4 De acceptilationibus.

5 De prætorijis stipulationibus.

6 Rem pupilli uel adolescentis saluam fore.

7 Iudicatum solui.

8 Rem ratam haberi, & de rati habitatione.

LIBRI IX.

1 DE priuatis delictis.

2 De furtis.

3 De tigno iniuncto.

4 Si quis testamento liber esse iussus fuerit.

5 Furti aduersus nautas, cauponas, stabularios.

6 Si familia furtum fecisse dicatur.

7 Arborum furtim cesarum.

8 Vi bonorum raptorum.

9 De incendio, ruina, naufragio.

10 De iniurijs, & famosis libellis.

11 De extraordinarijs criminibus.

12 De sepulchro uiolato.

13 De concussionibus.

14 De abigenis.

15 De præuicatoribus.

16 De receptatoribus.

De furibus

- 17 De furibus balnearijs.
- 18 De effractoribus & expilatoribus.
- 19 De crimine expilata hereditatis.
- 20 De crimine stellionatus.
- 21 De termino moto.
- 22 De collegijs illicitis & corporibus.
- 23 De popularibus actionibus.

LIBRI X.

- 1 **D**E publicis iudijs.
- 2 De accusationibus & inscriptionibus.
- 3 De custodia & exhibitione reorum.
- 4 Ad legem Iuliam maiestatis.
- 5 Ad legem Iuliam de adulterijs & stupro.
- 6 Ad legem Iuliam de vi publica.
- 7 Ad legem Iuliam de vi priuata.
- 8 Ad legem Cornelianam de sicarijs.
- 9 Ad legem Pompeiam de parricidijs.
- 10 Ad legem Cornelianam de falsis: & de senatus-consulto Liboniano.
- 11 Ad legem Iuliam repetundarum.
- 12 Ad legem Iuliam de annona.
- 13 Ad legem Iuliam peculatus.
- 14 Ad legem Iuliam de ambitu.
- 15 Ad legem Flauiam de plagiarijs.
- 16 Ad senatusconsultum Turpilianum, & de abolitionibus criminum.

Rubricæ

- 17 De requirendis reis, & absentibus damnandis.
- 18 De questionibus.
- 19 De pœnis.
- 20 De bonis damnatorum.
- 21 De bonis eorum qui ante sententiam mortem sibi consciuerunt, uel accusatores corruerunt.
- 22 De interdictis, relegatis, & deportatis.
- 23 De sententiam passis, & restitutis.
- 24 De cadaueribus punitorum.

LIBRI XI.

- 1 **D**E appellationibus & relationibus.
- 2 A quibus appellare non licet.
- 3 Quis & à quo appelletur.
- 4 Quando appellandum sit, & intra quæ tempora.
- 5 De appellationibus recipiendis, uel non.
- 6 De libellis dimissorijis, qui apostoli dicuntur.
- 7 Nil nouari appellatione interposita.
- 8 Quæ sententiæ sint appellatione rescindantur.
- 9 An per alium causa appellationis reddi possint.
- 10 Si tutor, uel curator, uel magistratus appellauerit.
- 11 Eum qui appellauit in provincia defendi.
- 12 Apud eum à quo appellatur, aliam causam agere compellendum.

- 13 Si pendente appellatione mors interuenierit.
- 14 De iure fisci.
- 15 De captiuis & postliminio reuersis.
- 16 De re militari.
- 17 De castrensi peculio.
- 18 De priuilegijs ueteranorum.

LIBRI XII.

- 1 **A**D municipalem, & de incolis.
- 2 **A**De decurionibus, & filijs eorum.
- 3 De albo scribendo.
- 4 De muneribus & honoribus.
- 5 De uocatione & excusatione munerum.
- 6 De iure immunitatis.
- 7 De legationibus.
- 8 De administratione rerum ad ciuitatem pertinentium.
- 9 De decretis ab ordine faciendis.
- 10 De operibus publicis.
- 11 De munda.
- 12 De pollicitationibus.
- 13 De uarijs & extraordinarijs cognitionibus, & si iudex litem suam fecisse dicatur.
- 14 De proxenetis.
- 15 De censibus.
- 16 De uerborum & rerum significatione.
- 17 De regulis iuris.

Rubricæ Authenticorum.

COLLATIONIS I.

- 1 **D**E heredibus & falcidia, constitutio prima.
- 2 De non eligendo secundo nubentes mulieres, & alienatione lucris ante nuptias donationis, & de successione earum, & filiis suis.
- 3 Ut determinatus sit numerus clericorum sanctissimæ maioris Ecclesiæ, & ceterarum Ecclesiarum.
- 4 De fideiussoribus, & mandatoribus, & solutionibus.
- 5 De monachis.
- 6 Quomodo oporteat episcopos & reliquos clericos ad ordinationem deduci, & de expensis Ecclesiarum.

COLLATIONIS II.

- 1 **D**E non alienandis aut permutandis rebus Ecclesiasticis immobilibus, &c.
- 2 Ut iudices sine quoquo suffragio fiant.
- 3 Iusiurandum quod præstat ab ijs qui administrationem accipiunt.
- 4 Ut ecclesia Romana centum annorum habeat prescriptionem.

Authenticorum.

115

- 5 De referendaris sacri palatii.
- 6 De incestis & nefarijs nuptijs.

COLLATIONIS III.

- 1 DE lenonibus.
- 2 De defensoribus ciuitatum.
- 3 De mensura ordinandorum clericorum.
- 4 De mandatis principum.
- 5 De triente & semisse, & successiōibus filiorum, et nepotum naturalium, uel collationibus, aut distributionibus.
- 6 De filijs ante dotalia instrumenta natis.
- 7 De administrantibus officia in sacris appellationibus.

COLLATIONIS IIII.

- 1 DE nuptijs.
- 2 De appellationibus, & intra qua tempora appellari debeat.
- 3 De consulibus.
- 4 Vt nullus mutuas agricole, terram eius teneat.
- 5 Nullum credentem agricole, tenere illius terram: & quantam debet usuram dare.
- 6 De restitutionibus, & ea que parit in undecimo mense post mortem uiri.
- 7 De tabellionibus, & ut protocolla dimittant in chartis.

Rubricæ

COLLATIONIS V.

- 1 **D**E ecclesiasticarum rerum immobilium alienatione & solutione.
- 2 De iureiurando à moriente præstito propter mēsuram suæ substantiæ.
- 3 Ut præponatur nomen imperatoris documentis : & in Latinis literis apertius tempora inscribantur.
- 4 Scenicas non solum si fideiussores præstant, sed etiam si iusiurandum dent, sine periculo discedere.
- 5 Ut non fiant pignorationes pro alijs personis : & ut sicut principum donationes non egent gestis monumentorum, sic nec à privatis imperatoribus factæ donationes indigeant.
- 6 De exhibendis & introducendis reis, & ut ij qui conveniuntur, post uigesimum diem præsententur iudicibus &c.
- 7 Constitutio quæ ex adscriptio & libera natos, & liberos esse uult.
- 8 Ut de cætero commutationes Ecclesiasticarum rerum non fortuitæ fiant ad pûssimum imperatorem &c.
- 9 Ut ea quæ uocantur insinuatina super clericis, in maiore Ecclesia quidem dentur, in alijs autē Ecclesijs penitus non dentur.
- 10 Ut clerici qui recedunt, alijs pro eis subrogatis

prebeant emolumenta.

11 De ijs qui ingrediuntur ad appellationem: & quando per scripturam manus propria fiat collatio literarum: & de iureiurando dilationis &c.

12 Vt in priuatis domibus sacra ministeria non fiant.

13 Vt defuncti seu funera eorum non iniurientur à creditoribus &c.

14 Vt immobilia antenuptialis donationis, neque hypothece dentur, neque omnino alienentur à uiro, nisi consentiente uxore, nisi postea satisfieri possit uxori: hæc uero etiam in dote ualere.

15 De noui operis nuntiatione maritimi aspectus.

16 Vt factæ nouæ constitutiones, post insinuationes earum, post duos menses ualeant &c.

17 Vt nullus ædificet oratorij domos, præter uoluntatem episcopi &c.

18 Vt ab illustribus, & qui super eam dignitatem sunt, omnimodo super pecuniarijs causis, sed & iniuriarum criminaliter per procuratorem dicantur: clarissimis autem in pecuniarijs licere per procuratorem & per se litigans.

19 Vt ordinaria præfectura urbana, & prætoria ne due, & præfectura quæ in cingulo, & quæ in actu sunt, sola, nõ etiam honoraria libe

rent à curiali fortuna.

20. Vt omnes obediant iudicibus prouinciarum, & in criminalibus, & in pecuniarijs causis &c.

COLLATIONIS. VI.

1. **Q**uibus modis naturales efficiantur legitimi, & sui supra illos modos &c.

2. Vt ij qui obligatas se habere perhibent res minorum aut obligati sunt eis, ad eorum gubernationem penitus non accedant, & ut curatores nullo modo suscipiāt cessiones aduersus eos quorum curationem agunt, aut egerunt: hæc autem generaliter ualebunt &c.

3. De instrumentorū cautela & fide: Et primò de deposito, & de mutuo, & alijs documentis priuātè quidem scriptis &c.

4. Hæc constitutio interpretatur priorem constitutionem de ijs, qui ingrediuntur in monasterium, & de substantijs eorum ex quo tempore oporteat eam ualere.

5. Vt non luxurientur contra naturam: neque inrent per capillos aut aliquid huiusmodi: neque blasphemetur in Deum.

6. Vt liberti de cetero aureo non indigeant annullo, & ut pristinis restituantur natalibus &c.

7. Apud quos oportet causas dicere monachos & asceterias.

8. De questore.

- 9 Constitutio que dignitatibus & episcopatu filium liberat à patria potestate.
- 10 De iudicibus: & ut nullatenus cum iureiurando eligatur aliquis iudex &c.
- 11 Ut clerici apud proprios episcopos primùm conueniantur: & post hoc apud ciuiles iudices.
- 12 De consanguineis & uterinis fratribus.
- 13 De armis.
- 14 De deposito & depunctionibus inquilinorum &c.

COLLATIONIS VII.

- 1 **Q**uibus modis naturales efficiuntur sui, & de eorum ex testamento, seu ab intestato successione.
- 2 De testibus.
- 3 De immensis donationibus in filios factis.
- 4 Ut sine prohibitione matres debitrices, & creditrices tutelam gerant minorum, neque iusiurandum præstent, quòd non uenient ad secundam uota.
- 5 Ut exactione instante dotis primæ, et secundæ, uiro ad secunda uota migrante, preponatur uxor prima, uel ex priori matrimonio, &c.
- 6 De administrationibus.
- 7 De executoribus, & qui conueniuntur, & re conueniuntur.
- 8 De æqualitate dotis, & propter nuptias dotis

Rubricæ

tionis, & de augmento dotis, et propter nuptias
donationis, & de priuilegio dotis, &c.

9 De duobus reis promittendi.

10 De tempore non solute pecunie super dote.

COLLATIONIS VIII.

1 **N**Eque uirum quod ex dote est, neque mu-
lierem ex sponsalitia largitate lucrū
propriū habere, sed seruare dominium filijs
suis: uel si ad secundas nuptias nō ueniant, usū
solū in lucro consistente, &c.

2 De appellationibus.

3 De testamentis imperfectis à parentibus in fi-
lios factis.

4 De restitutionibus.

5 De priuilegijs dotis hæreticis mulieribus non
præstandis.

6 De nauticis usuris.

7 Hæc constitutio innouat constitutionem, quæ
prescriptionem centum annorum uenerabilibus
locis dederat.

8 De litigiosis, & decima parte litis ab actore
cautela præstanda.

9 Vt neque miles, neque fœderatus obseruetur do-
mū priuatæ, aut possessioni alicuius.

10 Vt diuine iussiones subscriptionem habeant.
gloriosissimi questoris.

11 In medio litis nō fieri sacras formas aut sacras

- iussiones, sed secundum antiquas leges generales lites decidi.
- 12 Vt cum de appellatione cognoscitur, secundum illius leges debeat iudicari, quæ tẽpore late sententia obtinebant, &c.
- 13 Vt liceat matri, & auie, & alijs parentibus post legitimam partem liberis derelictam, quomodo uoluerint residuam disponere facultatem suam, &c.

COLLATIONIS IX.

- 1 **D**E heredibus ab intestato uenientibus, & de agnatorum iure sublato.
- 2 Vt sponsalitia largitas specialis sit contractus, & de diuersis capitulis.
- 3 De alienatione, & emphyteosi & locatione, et hypothecis, & alijs diuersis cõtractibus in uniuersis locis rerum sacrarum.
- 4 Vt iudices non expectent sacras iussiones: sed quæ uidentur eis, decernant.
- 5 Vt litigantes iurent in exordio litis: quia neque promiserint dare iudicibus, neque dabunt, &c.
- 6 De Ecclesiasticis titulis, & privilegijs, &c.
- 7 Vt fratrum filij succedant pariter ad imitationem fratrum, etiam ascendentibus extantibus: et ut mulieres non insinuata antenuptiali donatione non ledantur: non insinuans autem uir,

Rubricæ

- uel si competat nuptiale lucrum . eo non fruatur .
- 8 De restitutione fideicommissi, & nomine familie, quod usque ad quartum gradum locum habet, & quod familie nomine, nurus etiam continetur.
- 9 Vt nulli iudicium liceat habere loci seruatorem, nisi certis ex causis diuina concesserit iussio.
- 10 Vt differentes iudices audire interpellantium allegationes, cogantur ab Episcopis hoc agere : et ut quando in suspicionem habuerint iudices, prius audiat causam, et ciuitatis episcopus, etc.
- 11 De usuris nauticis.
- 12 De interdictis collegijs hereticorum .
- 13 De raptis mulieribus, quæ raptoribus nubunt.
- 14 De collationibus, & alijs capitulis.
- 15 De sanctissimis Episcopis, & Deo amabilibus, & reuerendissimis presbyteris, & clericis, & monachis.

E I N I S.

Rubricæ Iuris Canonici, Decretalium Libri I.

- 1 **D**E *summa trinitate, & fide catholica.*
- 2 *De constitutionibus.*
- 3 *De rescriptis.*
- 4 *De consuetudine.*
- 5 *De postulatione prælatorum.*
- 6 *De electione, & electi potestate.*
- 7 *De translatione episcopi.*
- 8 *De authoritate, & usu pallij.*
- 9 *De renuntiatione.*
- 10 *De supplenda negligentia prælatorum.*
- 11 *De temporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum.*
- 12 *De scrutinio in ordine faciendo.*
- 13 *De ordinatis ab episcopo, qui renuntiavit episcopatu.*
- 14 *De etate, & qualitate, & ordine præficiendorum.*
- 15 *De sacra unctione.*
- 16 *De sacramentis non iterandis.*
- 17 *De filiis presbyterorum ordinandis, uel non.*
- 18 *De seruis non ordinandis, & eorum manumissione.*
- 19 *De obligatis ad ratiocinia ordinandis, uel non.*

Rubricæ

- 20 De corpore uitiatis ordinandis, uel non.
- 21 De bigamis non ordinandis.
- 22 De clericis peregrinis.
- 23 De officio archidiaconi.
- 24 De officio archipresbyteri.
- 25 De officio primicerij.
- 26 De officio sacriste.
- 27 De officio custodis.
- 28 De officio uicarij.
- 29 De officio, & potestate iudicis delegati.
- 30 De officio legati.
- 31 De officio iudicis ordinarij.
- 32 De officio iudicis.
- 33 De maiestate, & obedientia.
- 34 De tregua & pace.
- 35 De pactis.
- 36 De transactionibus.
- 37 De postulando.
- 38 De procuratoribus.
- 39 De syndico.
- 40 De ijs, quæ in metusue causa fiunt.
- 41 De in integrum restitutione.
- 42 De alienatione iudicij mutandi causa facta.
- 43 De arbitris.

LIBRI II.

- 1 DE iudicijs.
- 2 De foro competenti.

- 3 De libelli oblatione.
- 4 De mutuis petitionibus.
- 5 De litis contestatione.
- 6 Vt lite non contestata non procedatur ad testiū
receptionem, uel ad sententiam definitiuam.
- 7 De iuramento calumnie.
- 8 De dilationibus.
- 9 De ferijs.
- 10 De ordine cognationum.
- 11 De plus petitionibus.
- 12 De causa possessionis & proprietatis.
- 13 De restitutione spoliatorum.
- 14 De dolo & contumacia.
- 15 De eo qui mittitur in possessionem causa rei ser-
uande.
- 16 Vt lite pendente nil innouetur.
- 17 De sequestratione possessionum & fructuum.
- 18 De confessis.
- 19 De probationibus.
- 20 De testibus, & attestationibus.
- 21 De testibus cogendis, uel non.
- 22 De fide instrumentorum.
- 23 De presumptionibus.
- 24 De iureiurando.
- 25 De exceptionibus.
- 26 De prescriptionibus.
- 27 De sententia & re iudicata.

Rubrica

- 28 De appellationibus, & recusationibus.
- 29 De clericis peregrinantibus.
- 30 De confirmatione utili uel inutili.

LIBRI III.

- 1 **D**E uita & honestate clericorum.
- 2 De cohabitatione clericorum & mulierum.
- 3 De clericis coniugatis.
- 4 De clericis non residentibus in Ecclesia, uel prabenda.
- 5 De prabendis & dignitatibus.
- 6 De clerico egrotante, uel debilitato.
- 7 De institutionibus.
- 8 De concessione prabende, & Ecclesie non uacantis.
- 9 Ne sede uacante aliquid innouetur.
- 10 De ijs que fiunt à prelato sine consensu capituli.
- 11 De ijs que fiunt à maiori parte capituli.
- 12 Vt ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur.
- 13 De rebus Ecclesie alienandis, uel non.
- 14 De precarijs.
- 15 De commodato.
- 16 De deposito.
- 17 De emptione & uenditione.
- 18 De locato, & conducto.

- 19 De rerum permutatione.
- 20 De feudis.
- 21 De pignoribus, & alijs cautionibus.
- 22 De fideiussoribus.
- 23 De solutionibus.
- 24 De donationibus.
- 25 De peculio clericorum.
- 26 De testamento, & ultimis uoluntatibus.
- 27 De successione ab intestato.
- 28 De sepulturis.
- 29 De parochijs, & alienis parochianis.
- 30 De decimis, primitijs, & oblationibus.
- 31 De regularibus, et transeuntibus ad religioso.
- 32 De conuersione coniugatorum.
- 33 De conuersione infidelium.
- 34 De uoto, & uoti redemptione.
- 35 De statu monachorum, & canonicorum regularium.
- 36 De religiosis domibus, ut episcopo sint subiecta.
- 37 De capellis monachorum, & aliorum religiosorum.
- 38 De iure patronatus.
- 39 De censibus, exactionibus, & procurationibus.
- 40 De consecratione Ecclesie, uel altaris.
- 41 De celebratione missarum, & sacramento Eucharistie.

Rubricæ

- 42 De baptismo, & eius effectus.
- 43 De presbytero non baptizato.
- 44 De custodia eucharistiæ, chrismatis, & aliorum sacramentorum.
- 45 De reliquijs, & ueneratione sanctorum.
- 46 De obseruatione ieiuniorum.
- 47 De purificatione post partum.
- 48 De Ecclesijs adificandis uel reparandis.
- 49 De immunitate Ecclesiarum, cœmeterij, & rerum ad eas pertinentium.
- 50 Ne clerici uel monachi secularibus negotijs se immisceant.

LIBRI IIII.

- 1 **D**E sponsalibus, & matrimonijs.
- 2 De desponsatione impuberum.
- 3 De clandestina desponsatione.
- 4 De sponsa duorum.
- 5 De conditionibus apposis in desponsatione, uel alijs contractibus.
- 6 Qui clerici uel nouentes matrimonium contrahere possunt.
- 7 De eo, qui duxit in matrimonium, quam poluit per adulterium.
- 8 De coniugio leproforum.
- 9 De coniugio seruorum.
- 10 De natis ex libero uentre.
- 11 De cognatione spiritali.

- 12 De cognatione legali.
- 13 De eo, qui cognovit consanguineam uxoris sue,
uel sponse.
- 14 De consanguinitate, & affinitate.
- 15 De frigidis, & maleficiatis, & impotentia
coeundi.
- 16 De matrimonio contracto contra interdictum
Ecclesiæ.
- 17 Qui filij sint legitimi.
- 18 Qui matrimonium accusare possunt, uel contra
illud testificari.
- 19 De diuortijs.
- 20 De donationibus inter uirum, & uxorem, &
de dote post diuortium restituenda.
- 21 De secundis nuptijs.

LIBRI V.

- 1 **D**E accusationibus, inquisitionibus, & de-
nuntiationibus.
- 2 De calumniatoribus.
- 3 De simonia: & ne aliquid pro spiritalibus exi-
gatur, uel promittatur.
- 4 Ne prelati uices suas, uel ecclesias sub annuo
censu concedant.
- 5 De magistris. & ne aliquid exigatur pro licen-
tia docendi.
- 6 De Iudeis, & Saracenis, & eorum seruis.
- 7 De hereticis.

Rubricæ

- 8 De schismaticis, & ordinatis ab eis.
- 9 De apostatis, & reuerantibus baptisma.
- 10 De ijs, qui filios occiderunt.
- 11 De infantibus, & languidis expositis.
- 12 De homicidio uoluntario, uel casuali.
- 13 De torneamentis.
- 14 De clericis pugnantibus in duello.
- 15 De sagittarijs & balistarijs.
- 16 De adulterijs & stupro.
- 17 De raptoribus, incendiarijs, & uiatoribus Ecclesiarum.
- 18 De furtis.
- 19 De usuris.
- 20 De crimine falsi.
- 21 De sortilegis.
- 22 De collusionem detegenda.
- 23 De delictis puerorum.
- 24 De clerico uenatore.
- 25 De clerico percussore.
- 26 De maledicis.
- 27 De clerico excommunicato, deposito, uel interdicto ministrante.
- 28 De clerico non ordinato ministrante.
- 29 De clerico per saltum promoti.
- 30 De eo qui ordines furtiue suscepit.
- 31 De excessibus prelatorum & subditorum.
- 32 De noui operis nuntiatione.

- 33 De privilegijs, & excessibus privilegiatorum. 2
 34 De purgatione canonica. 1
 35 De purgatione uulgari. 0
 36 De iniurijs, & damno dato. 1
 37 De pœnis. 1
 38 De pœnitentijs & remissionibus. 1
 39 De sententia excommunicationis, & suspensio-
 nis, & interdicti. 2
 40 De uerborum significatione. 2
 41 De regulis iuris. 2

FINIS.

Rubricæ sexti Libri De- cretalium.

LIBRI I.

- 1 DE summa Trinitate, & fide catholica. 2
 2 De constitutionibus. 1
 3 De rescriptis. 1
 4 De consuetudine. 1
 5 De postulatione prælatorum. 0
 6 De electione, & electi potestate. 1
 7 De renuntiatione. 1
 8 De supplenda negligentia prælatorum. 3

Rubricæ

- 9 De temporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum.
- 10 De etate & qualitate, & ordine præficiendorum.
- 11 De filiis presbyterorum, & alijs illegitimè natis.
- 12 De Bigamis.
- 13 De officio uicarij.
- 14 De officio & potestate iudicis delegati.
- 15 De officio legati.
- 16 De officio ordinarij.
- 17 De maioriæ & obedientia.
- 18 De pactis.
- 19 De procuratoribus.
- 20 De ijs quæ in metus causa fiunt.
- 21 De restitutione in integrum.
- 22 De arbitris.

LIBRI II.

- 1 **D**E iudicijs.
- 2 De foro competenti.
- 3 De litis contestatione.
- 4 De iuramento calumnie.
- 5 De restitutione spoliatorum.
- 6 De dolo & contumacia.
- 7 De eo qui mittitur in possessionem causa rei seruandæ.
- 8 Ut lite pendente nihil innovetur.

- 9 De confessis.
- 10 De testibus & attestationibus.
- 11 De iureiurando.
- 12 De exceptionibus.
- 13 De prescriptionibus.
- 14 De sententia, & re iudicata.
- 15 De appellationibus.

L I B R I . I I I .

- 1 **D**E uita & honestate clericorum.
- 2 De clericis coniugatis.
- 3 De clericis non residentibus in Ecclesia, uel præbenda.
- 4 De præbendis & dignitatibus.
- 5 De clerico agrotante.
- 6 De institutionibus.
- 7 De concessione præbendæ, & Ecclesia non uocantis.
- 8 Ne sede uacante aliquid innouetur.
- 9 De rebus Ecclesiæ non alienandis.
- 10 De rerum permutatione.
- 11 De testamentis & ultimis uoluntatibus.
- 12 De sepulturis.
- 13 De decimis.
- 14 De regularibus & transeuntibus ad religionem.
- 15 De uoto, & uoti redemptione.
- 16 De statu regularium.
- 17 De religiosi domibus.

Rubricæ

- 18 De capellis monachorum.
- 19 De iure patronatus.
- 20 De censibus, exactionibus, et procurationibus.
- 21 De consecratione Ecclesie uel altaris.
- 22 De reliquijs, & ueneratione sanctorum.
- 23 De immunitate ecclesiarum, cæmeteriorum, & aliorum locorum religiosorum.
- 24 Ne clerici uel monachi secularibus negotijs se immisceant.

LIBRI IIII.

- 1 **D**E sponsalibus, & matrimonijs.
- 2 De sponsatione impuberum.
- 3 De cognatione spiritali.

LIBRI V.

- 1 **D**E accusationibus, inquisitionibus, & denunciationibus.
- 2 De hereticis.
- 3 De schismaticis.
- 4 De homicidio.
- 5 De usuris.
- 6 De excessibus prelatorum.
- 7 De priuilegijs.
- 8 De iniurijs, & damno dato.
- 9 De pœnis.
- 10 De pœnitentijs & remissionibus.

Clementinarum.

125

- 11 De sententia excommunicationis, suspensionis,
& interdicti.
- 12 De uerborum significatione.
- 13 De regulis iuris.

Rubricæ Clementinarum.

LIBRI I.

- 1 DE summa Trinitate, & fide catholica.
- 2 De rescriptis.
- 4 DE electione, & electi potestate.
De renunciatione.
- 5 De supplenda negligentia prelatorum.
- 6 De etate & qualitate, & ordine praeficiendorum.
- 7 De officio uicarij.
- 8 De officio & potestate iudicis delegati.
- 9 De officio ordinarij.
- 10 De procuratoribus.
- 11 De in integrum restitutione.

LIBRI II.

- 1 DE iudicijs.
- 2 De foro competenti.
- 3 De causa possessionis & proprietatis.
- 4 De dolo & contumacia.
- 5 Ut lite pendente nihil innouetur.

Rubricæ

- 6 De sequestratione possessionum & fructuum.
- 7 De probationibus.
- 8 De testibus.
- 9 De iureiurando.
- 10 De exceptionibus.
- 11 De sententia & re iudicata.
- 12 De appellationibus.

LIBRI III.

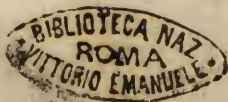
- 1 **D**E vita & honestate clericorum.
- 2 De præbendis & dignitatibus.
- 3 De concessione præbendæ, & Ecclesiæ non vacantis.
- 4 De rebus ecclesiæ non alienandis.
- 5 De rerum permutatione.
- 6 De testamentis & ultimis voluntatibus.
- 7 De sepulturis.
- 8 De decimis, primitiis, & oblationibus.
- 9 De regularibus & transeuntibus ad religionem.
- 10 De statu monachorum, vel canonicorum regularium.
- 11 De religiosiis domibus, ut episcopo sint subiectæ.
- 12 De iure patronatus.
- 13 De censibus, exactiõibus, & procurationibus.
- 14 De celebratione missarum, & alijs diuinis officijs.
- 15 De baptismo, & eius effectui.

- 16 De reliquijs, & ueneratione sanctorum.
17 De immunitate Ecclesiarum.

LIBRI IIII.

- 1 DE consanguinitate & affinitate.
2 De magistris, & ne aliquid exigatur pro
licentia docendi.
3 De Iudæis, & Saracenis.
4 De hereticis.
5 De homicidio uoluntario, uel casuali.
6 De usuris.
7 De excessibus prælatorum.
8 De privilegijs, & excessibus privilegiatorum.
9 De pœnis.
10 De penitentijs & remissionibus.
11 De sententia excommunicationis, suspensionis
& interdicti.
12 De uerborum significatione.

F I N I S.



1. De ...
2. De ...
3. De ...

1. De ...

1. De ...
2. De ...
3. De ...
4. De ...
5. De ...
6. De ...
7. De ...
8. De ...
9. De ...
10. De ...
11. De ...
12. De ...
13. De ...
14. De ...
15. De ...
16. De ...
17. De ...
18. De ...
19. De ...
20. De ...
21. De ...
22. De ...
23. De ...
24. De ...
25. De ...
26. De ...
27. De ...
28. De ...
29. De ...
30. De ...
31. De ...
32. De ...
33. De ...
34. De ...
35. De ...
36. De ...
37. De ...
38. De ...
39. De ...
40. De ...
41. De ...
42. De ...
43. De ...
44. De ...
45. De ...
46. De ...
47. De ...
48. De ...
49. De ...
50. De ...
51. De ...
52. De ...
53. De ...
54. De ...
55. De ...
56. De ...
57. De ...
58. De ...
59. De ...
60. De ...
61. De ...
62. De ...
63. De ...
64. De ...
65. De ...
66. De ...
67. De ...
68. De ...
69. De ...
70. De ...
71. De ...
72. De ...
73. De ...
74. De ...
75. De ...
76. De ...
77. De ...
78. De ...
79. De ...
80. De ...
81. De ...
82. De ...
83. De ...
84. De ...
85. De ...
86. De ...
87. De ...
88. De ...
89. De ...
90. De ...
91. De ...
92. De ...
93. De ...
94. De ...
95. De ...
96. De ...
97. De ...
98. De ...
99. De ...
100. De ...

122



